

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEKİZİNCİ SINIF REHBERLİK VE KARIYER
PLANLAMA DERSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE
GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

GÜLHAN KARALIOĞLU

DANIŞMAN
PROF. DR. NURİYE SEMERCİ

BARTIN-2022

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**SEKİZİNCİ SINIF REHBERLİK VE KARIYER PLANLAMA DERSİNİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

**EĞİTİM PROGRAMLARI ve ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Gülhan KARALIOĞLU

BARTIN-2022

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ danışmanlığında hazırlamış olduğum “SEKİZİNCİ SINIF REHBERLİK VE KARIYER PLANLAMA DERSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

11.02.2022

Gülhan KARALIOĞLU

ÖNSÖZ

Eğitimde amaç bireyler için gerekli olan bilgi ve becerilere sahip olmalarını sağlamaktır. Eğitimin önemli bir rollerinden birinin mesleki gelişim süreçlerinde bireylere destek olması gerektiği kabul edilmektedir. Eğitim önemli amaçlarından biri olan bireyin iş ve meslek sahibi olması yolunda aldığı eğitimler ile edindikleri beceriler birey ve toplum için kritik öneme sahiptir. Bireylerin vermiş oldukları kararlar, özellikle kariyer alanlarında hem kendi gelişimlerini hem de toplumların gelişimini önemli ölçüde değiştirmektedir. Çünkü kariyer planlamasını yerinde ve doğru yapan bireyler, kaynak ve zaman israfı gibi olumsuzluklardan etkilenmeden ülkenin gelişip ve ilerlemesine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu araştırmanın amacı bireyin kendisini tanımasına, yeteneklerini tanıyıp kullanarak kendini gerçekleştirmesine ve üreten bir birey olmasına katkı sağlamak amacıyla sekizinci sınıf müfredatında yer alan "Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir.

Bu araştırmanın gerçekleştirilme sürecinde pek çok kişinin katkısı olmuştur. Başta bu çalışmanın planlanmasında ve gerçekleştirilmesinde olumlu tavırlarıyla beni motive eden, tecrübeleri ile araştırmamı farklı açılardan görmemi sağlayan birlikte çalışmaktan ve öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum Sayın Değerli Danışman Hocam Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ'ye bu süreçte bizden desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Çetin SEMERCİ'ye sonsuz teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Ayrıca bu çalışmada destekleri ile yanımda olan ve mensubu olmaktan onur duyduğum Ulus Halk Eğitimi Merkezi idarecileri Sayın Kubilay KOCAMANEL ve Nazım COSKUN'a, ayrıca bu süreçte hep yanımda olan değerli arkadaşlarım Kaan Kemal EKMEKÇİ, Hüseyin DURAN, Neslihan ATALAY, Nur Banu BOSTANCI ve Mert SAĞ'a; doğrudan ve dolaylı olarak akademik yardımlarını aldığım sayın hocalarıma, çalışmanın örneklemini oluşturan ve çalışmaya gönüllü katılım sağlayan değerli meslektaşlarıma, katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Son olarak hep yanımda olarak, aldığım kararları her zaman destekleyen, sadece bu çalışma sürecinde değil tüm hayatım boyunca beni cesaretlendiren ve motive eden annem Habibe KARALIOĞLU'na, babam Yadigar KARALIOĞLU'na ve kardeşim Ali KARALIOĞLU'na sonsuz teşekkür ederim.

Gülhan KARALIOĞLU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SEKİZİNCİ SINIF REHBERLİK VE KARIYER PLANLAMA DERSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ”

Gülhan KARALIOĞLU

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nuriye DEMERCİ

Bartın-2022, sayfa: 105

Bu araştırmanın temel amacı Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine Yönelik Öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin programı uygularken karşılaştıkları zorlukları, programın geliştirilmesine yönelik önerileri, dersin uzaktan eğitim sürecinde etkin uygulanmasına ilişkin görüşleri belirlenmesi amaçlanmaktadır. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde rehberlik programlarına ilişkin değerlendirmelere daha az yer verildiği görülmektedir. Özellikle 2012-2013 öğretim yılında programa eklenen Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin değerlendirilmesi konusunda literatürde büyük bir eksikliğin olduğunu söylenebilir. Araştırma kapsamında bu eksikliğin giderilmesi ve Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin yürütülmesinde karşılaşılan güçlükler, dersin daha verimli yürütülmesine ilişkin öneriler ve dersin öneminin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Araştırma tarama modeline dayanan nicel bir çalışmadır. Araştırma var olan durumun ortaya konulması programın eksik, güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin belirlenmesi yönünden betimsel bir çalışmadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında seçkisiz olmayan

örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi kullanılmıştır. Araştırmada betimsel istatistikler (frekans ve yüzdelik) ve katılımcıların derse ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine ve ders yürütme memnuniyetine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini tespit etmek için Ki Kare Testi uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda Rehberlik ve kariyer planlama dersi programının kazanımlarına ilişkin öğretmenlerin olumlu düşündükleri belirlenmiştir. Bununla birlikte dersin uygulanmasına yönelik açıklamaların yeterli olduğu ve öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı ancak etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşandığı ortaya çıkmıştır. Araştırmada kazanımların değerlendirilmesinde katılımcı öğretmenlerce en çok öğrencilerin gözlemlenmesi ve öğrenciler ile konuşarak değerlendirmenin yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. En az kullanılan değerlendirme yöntemi olarak da verilen kazanımlar ile ilgili küçük grup çalışmalarının yaptırılması belirlenmiştir. Ayrıca ders kapsamında en çok “Sınav Kaygısı” ve “Verimli Ders Çalışma” konuları üzerinde durulduğu belirlenmiştir.

Araştırmada rehberlik ve kariyer planlama dersini yürütürken okullarda akademik başarının çok fazla önemszenmesi ve dersin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile verilmesi karşılaşılan güçlükler olarak belirlenmiştir Süreçte uzaktan eğitimin sınırlılıkları en aza indirilerek, olanakların artırılması için öğretmenlere ilgili yeni hizmet içi eğitimler verilmesi veya halihazırda devam eden eğitimlerin yaygınlaştırılması, dersin önemine ilişkin öğrenci, öğretmen, veli ve idarecilerin bilgilendirilmesi ve bu derse 8.sınıftan daha önceki kademelerde başlanması önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: kariyer planlama, rehberlik programı, kariyer eğitimi, öğretmen görüşleri

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

**Evaluation of Eighth Grade Guidance and Career Planning Course According to
Teachers' Views**

Gülhan KARALIOĞLU

Bartın University

Graduate School

Department of Educational Sciences

Thesis Advisor: Prof. Dr. Nuriye DEMERCI

Bartın-2022, pp: 105

The main purpose of this research is to determine the views of teachers on the Eighth Grade Guidance and Career Planning Course. In addition, it is aimed to determine the difficulties faced by the teachers while applying the program, their suggestions for the development of the program, and their views on the effective implementation of the course in the distance education process. When the studies conducted in our country are examined, it is seen that the evaluations about the guidance programs are given less attention. It can be said that there is a great deficiency in the literature regarding the evaluation of the Guidance and Career Planning Course, which was added to the program in the 2012-2013 academic year. Within the scope of the research, it is aimed to eliminate this deficiency and to reveal the difficulties encountered in the conduct of the Guidance and Career Planning Course, suggestions for more efficient conduct of the course and the importance of the course.

The research is a quantitative study based on the survey model. The research is a descriptive study in terms of revealing the current situation and determining the missing, strong and improvement aspects of the program. Convenience sampling method, one of the non-random sampling methods, was used in the formation of the study group. Teacher Opinions Questionnaire for Eighth Grade Guidance and Career Planning Course was used as data collection tool in the research. Descriptive statistics (frequency and percentile) in the

research and Chi-Square Test appearances to determine if it shows a difference, which is understood in detail above about education and courses.

As a result of the research, it was determined that the teachers thought positively about the achievements of the Guidance and career planning course program. However, it was revealed that the explanations for the implementation of the lesson were sufficient and the active participation of the students was ensured, but there was difficulty in obtaining the materials that should be used in the activities. In the study, it was found that the participant teachers mostly observed the students and talked with the students in the evaluation of the achievements. It was determined that small group studies should be carried out on the achievements, which are also given as the least used evaluation method. In addition, it was determined that the subjects of "Exam Anxiety" and "Efficient Studying" were mostly focused on within the scope of the course.

In the research, it was determined that academic success was given too much importance in schools while conducting the guidance and career planning course, and that the course was given by distance education during the pandemic process was determined as the difficulties encountered. Suggestions were made to inform students, teachers, parents and administrators about the importance of the lesson and to start this lesson from 8th grade to earlier levels.

Keywords: career planning, guidance program, career education, teacher opinions

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
EKLER LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın amacı.....	4
1.3. Araştırmanın önemi.....	5
1.4. Sayıtlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
2. LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1 Eğitim.....	8
2.2. Eğitim programı.....	9
2.3. Eğitimde rehberlik hizmetleri.....	10
2.4. Rehberlik hizmetlerinin gelişimsel süreci.....	12
2.5. Türkiye’de rehberlik hizmetlerinin başlangıcı ve gelişimi.....	13
2.6. Rehberlik ve kariyer planlama dersi.....	15
2.7. İlgili araştırmalar.....	17
3. YÖNTEM.....	26
3.1. Araştırmanın modeli.....	26
3.2. Çalışma grubu.....	26
3.3. Veri toplama aracı.....	28
3.4. Verilerin analizi.....	29
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	31
4.1. Sekizinci sınıf rehberlik ve kariyer planlama dersi programının öğelerine ilişkin bulgular.....	31
4.2. Rehberlik ve kariyer planlama dersi kapsamında en sık üzerinde durulan konulara ilişkin bulgular.....	37
4.3. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin yürütülmesi esnasında karşılaşılan zorluklara ilişkin bulgular.....	38

4.4. Rehberlik ve kariyer planlama dersi programının daha verimli uygulanmasına ilişkin bulgular	39
4.5. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin cinsiyete göre değerlendirilmesine ilişkin bulgular	41
4.7. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin ders yürütme memnuniyetine göre değerlendirilmesine ilişkin bulgular	51
5. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	64
5.1. Sonuç ve tartışma	64
5.2. Öneriler	75
KAYNAKÇA	78
EKLER	87
Ek.1.Etik Kurul Belgesi	87
Ek.2. Veri Toplama Aracı	88

TABLolar LİSTESİ

Tablo	Sayfa
No	No
3.2.1: Katılımcıların demografik özellikleri.....	27
4.1: Programın en temel üç amacına ilişkin katılımcı görüşleri.....	31
4.2: Programın kazanımlarına ilişkin katılımcı görüşleri.....	32
4.3: Programın içeriğine ilişkin katılımcı görüşleri.....	33
4.4: Programın uygulama kısmına ilişkin katılımcı cevapları.....	35
4.5: Dersin kazanımlarının değerlendirilmesine ilişkin katılımcı cevapları.....	36
4.6: Ders kapsamında üzerinde en çok durulan konulara ilişkin katılımcı cevapları	37
4.7: Dersi yürütürken karşılaşılan zorluklara ilişkin katılımcı cevapları.....	38
4.8: Programın daha verimli uygulanmasına ilişkin katılımcı cevapları.....	39
4.9: Programın kazanımlarının cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları.....	41
4.10: Programın içeriğinin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları.....	42
4.11: Programın uygulanmasının cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları.....	44
4.12: Dersin yürütülmesinde karşılaşılan zorlukların cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları	47
4.13: Programın uygulanmasına yönelik önerilere ilişkin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları.....	49
4.14: Programın kazanımlarının ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları.....	51
4.15: Programın içeriğinin ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları.....	53
4.16: Programın uygulanmasının ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları.....	56
4.17: Dersin yürütülmesinde karşılaşılan zorlukların ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları.....	58
4.18: Programın uygulanmasına yönelik önerilere ilişkin ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları.....	60

EKLER LİSTESİ

Ek No	Sayfa No
Ek.1. Etik Kurul belgesi.....	87
Ek.3. Veri toplama aracı.....	88
.	

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde önce problem durumuna ve araştırmanın önemine yer verilmiştir. Ardından problem cümlesine, sayıtlara, sınırlılıklara ve araştırmada kullanılan tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem

İnsan doğduğu andan ölene dek sosyal çevresi ile iletişim halindedir ve süreç içerisinde bu sosyal çevrenin arzu ve beklentilerine uyacak şekilde davranış kalıpları geliştirir. Bu davranışların bir bölümü rastlantılar ve kendi kendine gelişirken önemli bir bölümü ise yetişkinlerce planlanarak kazandırılır. Bireyde toplum tarafından olması istenen davranışların kazandırılma sürecine eğitim adı verilir. Eğitimin amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım edilerek topluma katkısı olmasını sağlamaktır (Kuzgun, 2016). Eğitim sürecinden bireyi geliştirerek bireyin “iş ve meslek sahibi olup topluma katkı sağlaması beklenmektedir. Eğitim sürecinin bir kolu da mesleki gelişime katkı sağlaması olarak düşünülmektedir. Bu kapsamda rehberlik hizmetleri eğitimde büyük önem taşımaktadır (MEB, 2014). Bir okulda öğretim hizmetlerinin yanında öğrencilerin gelişimine uygun alan oluşturmak, karşılaşılan zorlukları çözmek ve gerekli olacak önlemleri almak için rehberlik hizmetleri sunulmaktadır (Çam, 2008.). Eğitim süreci içinde rehberlik hizmetlerinin önem arz eden bir amacı da kişide var olan gizilgüçlerinin yeteneklerinin, kapasitelerinin ortaya çıkartılarak, uygulanmaya başlanması, devam ettirilmesi ve geliştirilmesidir. Rehberlik hizmetinin bu yönü öğrencilerin kendine uygun olacak bir eğitim kurumuna, branşa, işe ya da mesleğe yönelmesi ve istediği yere ulaşabilmesi için yapılacak çalışmaları kapsamaktadır (Yeşilyaprak, 2017).

Bireyin kendini tanıyarak doğru bir mesleki tercih yapması; kendisini gerçekleştirmesi, fiziksel ve zihinsel şekilde kendini geliştirmesi yolunda varoluş sebebi ve statü kaynağı olarak tanımlanmaktadır (Sarıkaya ve Khorshid, 2009; Atli, 2016). Birey kişiliğinde bulunan özelliklerini ve kendi yeteneklerini işiyle

uygunlaştırabildiği zaman işinden memnun ve mutlu olarak iş gücü verimliliğini arttırmaktadır (Köroğlu, 2014). Tam olarak bu noktada isabetli kararlar verilebilmesi ve birey ve toplum için en doğru seçimin yapılabilmesi adına bireye kariyer eğitiminin hangi zamanda verilmesi gerektiği sorusu düşünülmektedir. Öncelikle kariyerin kelime anlamına bakılırsa; Erdoğan (2003), tarafından kariyer, bireyin iş hayatı süresince herhangi bir iş kolunda ilerlemesi, deneyim ve beceri kazanması şeklinde tanımlanmaktadır. Kariyer eğitimi ise; bilinçli çalışmaya ve çalışma karar verme sürecine yardımcı olmak için eğitim ve öğretimde planlı bir öğrenme deneyimleri programı aracılığıyla bilgi, beceri ve tutumların geliştirilmesidir (Keele vd., 2020). Kariyer planlama sürecini doğru yönetenler, kaynak, zaman israfı gibi olumsuzluklardan etkilenmeden ülkenin kalkınıp ilerlemesine önemli katkılar sağlar. (MEB, 2014). Bu doğrultuda okullarda öğrencilerin kariyer planlamalarını desteklemek ve kariyer eğitimi vermek için mesleki rehberlik çalışmaları yapılmaktadır. Kariyer eğitiminin önemi göz önüne alınarak mesleki rehberlik çalışmalarında etkili yaklaşımların belirlenmesi ve bu yaklaşımların yaygınlaştırılması doğru ve başarılı bir eğitim ortamını oluşturacaktır (Bohn ve McConville, 2019).

Mesleki rehberlik ortaöğretimde önem kazanmaktadır (Atli, 2016). Ginzberg vd. (1952)' atfen Kentli (2014) çoğu mesleki gelişim teorisyenin bu dönemdeki çocukların ilgi ve yeteneklerinin farkına varması ile beraber bilgi seviyelerindeki oluşan artışı mesleki tercihlerini yaparken daha doğru karar vermelerine yardımcı olan unsurlar olarak ifade etmektedirler. Ancak kariyer gelişim uzmanları, erken yaşlarda mesleki eğitim ile ilgili çalışmaların başlanması gerektiğini ifade etmektedir (Tanrıverdi ve Aydın-Kavsut,2015). Ülkemizde okul öncesi dönemden başlamak üzere ders programlarında mesleki eğitime yer verilmektedir. Hazırlanan programlar çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklere yönlendirmeyi planlayan kazanım ve etkinlikleri kapsamaktadır. Bu doğrultuda ülkemizde küçük yaşlardan başlanarak ve aile, öğretmen, okul yönetimi ile kariyer danışmanları birlikte bu süreçte iş birliği yaparak çocukların amaç ve kariyer planlarını doğru şekilde yönlendirmek için çalışmalar yapılmaktadır. 2012- 2013 eğitim ve öğretim yılından itibaren ortaokul son sınıfta (8. sınıf), haftada 1 ders saati olmak üzere kişinin kendisini tanımasına, yeteneklerini öğrenerek kendini gerçekleştirmesine, yaratıcı ve üreten birey olmasına katkı sağlamak üzere “Rehberlik ve Kariyer Planlama” dersinin verilmesi

kararlaştırılmıştır. 2014 yılında da Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin Programı hazırlanarak kazanımları ders olarak verilmeye başlanmıştır (Aktın, 2017).

Bu kazanımlar 2020 yılında Sınıf Rehberlik Programının (Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim) hazırlanmasıyla değiştirilmiştir. Sınıf Rehberlik Programında yer alan sekizinci sınıf kazanımlarının Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Öğretim Programı kazanımlarının yerine kullanılmasına karar verilmiştir (MEB, 2020).

20. Yüzyılın ortalarında başlayan ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlardaki değişimler eğitim alanında da değişmeyi zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda eğitim sistemlerinde yenilikler yapılmaktadır. Bu yenilikler, sistem düzeyinde değişiklikler, çağdaş eğitim kurumları oluşturma çalışmaları, çağdaş öğretim gereçlerin hazırlanması, öğretmenlerin bu süreçte mesleki beceri ve bilgi kapasitelerinin artırılması ve okul yönetiminde yenilikler yoluyla öğretim-öğrenme sürecini geliştirmeye yönelik değişik politika ve uygulamaları kapsamaktadır (Karip ve Köksal, 1996). 20. yüzyıl kariyer teorilerinin ve mesleki rehberlik tekniklerinin de temel kavramları, mevcut duruma uyacak şekilde yeniden formüle edilmektedir (Savickas vd., 2009). Bu kapsamda kazanımlarda değişiklik yoluna gidilmesinde gelişen ve değişmekte olan şartlara uyum sağlanması amaçlanmaktadır. Sınıf Rehberlik programlarında yapılan değişikler şu şekilde açıklanmıştır: teknolojinin gelişmesi ile birlikte öğrencilerin farklılaşan meslek çeşitlerini tanımaları, kariyer gelişim farkındalıkları, eğitsel süreçlerini kariyer amaçları ile ilişkilendirerek kariyer hazırlıkları yapmaları ve kariyerlerini planlayarak çalışma hayatı ile ilgili yerinde ve doğru kararlar almak bir beceri haline dönüşmektedir (MEB, 2020). Bu süreçlerde eğitim politikalarında gerekli düzenlemeler yapılarak öğrencilerin sürece adaptasyonu sağlanmaktadır. Öğrencilerin yeni kavramlar ve süreç ile ilgili bilgi sahibi olmaları desteklenmektedir. Kendini tanıma, meslek seçimi, kariyer planlama gibi alanlarda öğrencinin kendisine uygun doğru kararlar vermesi üzerine çalışılarak bilinçli öğrenciler yetiştirmek hedeflenmektedir.

Eğitim programının başarılı olduğundan bahsedebilmek için tüm öğrencilerin programda belirlenen amaçlara ulaşması gerekir ancak bu durum her zaman mümkün olmamaktadır. Eğitim programının uygulanmasında yeterli olmayan ya da uygun bir

şekilde ilerlemeyen öğelerin var olup olmaması, varsa gelişen olumsuzlukların programın hangi öğelerinden oluştuğunu bulmak ve gereken düzenlemeleri yapmak için programın değerlendirilmesi gerekecektir. Bu hususlar dikkate alınarak uygulanacak bir programın etkililiğini ve eksiklerini görebilmek için düzenli bir değerlendirme işlemi yapılması gerekmektedir. Programın değerlendirilmesi için program öğeleri olan içerik, hedef, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme kısımlarına tek tek bakmayı gerekli kılmaktadır (Demirel, 2017).

Eğitim programının değerlendirilmesinde hedefler, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme olmak üzere dört temel öğesinin ortaya çıktığı görülmektedir. Hedef, eğitilen kişide olması istenen ve eğitim verilerek edindirilebilecek özellikler, diğer bir ifade ile kişinin planlı bir şekilde edinmesi isteneni ve davranış değişikliğine işaret etmektedir (Ertürk 1991). İçerik öğesi, programda bulunan hedeflere uygun olacak konular bütününe kapsamaktadır (Demirel, 2017). Eğitim durumları, programın öğeleri içinden kazandırılması istenen davranış değişikliğinin oluşturulduğu, diğer bir ifadeyle öğrenmelerin oluştuğu program öğesidir (Senemoğlu, 2012). Programının son öğesi değerlendirmede istenen davranışların ne kadarının kazandırıldığı ve uygulanan eğitimin kontrolü üzerinde durulmaktadır (Demirel 2017). Bununla birlikte program geliştirme, hedeflerin belirlenerek uygun içerik ve öğrenme- öğretme sürecinin oluşturulduğu ve değerlendirmenin belirlendiği ve son olarak programın uygulamaya koyulduğu bir süreçtir. Oluşturulan programın uygulama aşamasında araştırılarak ve geliştirilerek daha etkin bir hale getirilmesi için yapılan etkinlikleri kapsamaktadır (Akpınar, 2012). Bu noktadan hareketle, Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programının etkililiği konusunda bir sonuca ulaşabilmek için, programın öğelerindeki eksikliklerin ve oluşan olumsuzlukların fark edilmesi gerekmedir. Bu aşamada oluşacak aksaklıkların fark edilmesinde, programı yürütecek öğretmenlerin programı nasıl anlayıp ve süreçte ne şekilde uygulama yaptıklarının bilinmesi programların başarılı olmasında azımsanmayacak kadar belirleyici faktör olacaktır.

1.2. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın temel amacı Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine Yönelik Öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin programın uygulanma noktasında karşılaştıkları zorlukları, programın geliştirilmesi ve

iyileştirilmesine yönelik önerileri, dersin uzaktan eğitim sürecinde etkin uygulanmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlamaktadır. Bu çerçevede gerçekleştirilen araştırmadan hareketle aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır:

1. Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programının öğelerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi kapsamında en sık üzerinde durulan konular nelerdir?
3. Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersini yürütürken karşılaşılan güçlükler nelerdir?
4. Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programının uygulamasına ilişkin katılımcı önerileri nelerdir?
5. Katılımcıların demografik özellikleri ile Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine ilişkin görüşleri anlamlı farklılık oluşturmaktadır mıdır?

1.3. Araştırmanın önemi

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde rehberlik programlarıyla ilgili değerlendirmelere daha az yer verildiği görülmektedir. Özellikle 2012-2013 öğretim yılı itibari ile programa giren Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin değerlendirilmesi konusunda literatürde büyük bir eksikliğin olduğunu söylenebilir. Ayrıca ülkemizde 8. sınıfın sonuna gelindiğinde genel veya mesleki eğitime geçiş noktasında çok önemli bir karar verilmektedir. Fakat ilgili grupla yürütülen çalışmalar neticesinde, ortaokulda öğrenimini sürdüren öğrencilerinin bu önemli kararı sağlıklı ve bilinçli olarak vermelerini sağlayacak, kendilerinden beklenmekte olan mesleki olgunluk düzeyine sahip olamadıklarına dikkat çekilmektedir (Akdeniz, 2009; Seçer, Gülbahçe ve Ateş, 2013; Can ve Taylı, 2014). Diğer bir ifade ile ortaokula devam eden öğrencilerin, gelişimsel düzeylerine aynı oranda olacak şekilde yetenek, ilgi ve becerileri noktasında kendilerini yeterince tanımadıkları, mesleklere dair yeterli bilgiye ve çalışma hayatına yönelik olumlu tutumlara sahip olmadıkları bildirilmektedir (Akos, Konold ve Niles, 2004). Yapılan çalışmada bu eksikliğin giderilmesi ve bununla birlikte Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin

yürütülmesinde karşılaşılan güçlükler, dersin daha verimli yürütülmesine ilişkin öneriler ve dersin öneminin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

1.4. Sayıtlar

Verilen amaçlar kapsamında araştırmanın temel varsayımları şunlardır:

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin anket sorularının tamamını doğru olacak şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.
- Anket sorularının araştırmanın gerçekleşmesinde ve beklenen sonuca ulaşmada sayı olarak ve anlam yönünden yeterli olduğu düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı ile sınırlıdır.
- COVID-19 pandemisi süreci nedeniyle uzaktan yapılan eğitim-öğretim yılında öğretmenlerden internet vasıtasıyla çevrimiçi olarak Google Formlar aracılığıyla toplanan verilerle sınırlıdır.
- Veri toplama aracı olarak “Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi” ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Kariyer: Bir insanın hayatı boyunca çalışabileceği herhangi bir iş alanında yavaş yavaş ve devamlı olacak şekilde ilerlemesi ile birlikte bu süreçte deneyim ve beceri kazanmasıdır (Aytaç, 2005).

Kariyer Planlama: Bireyin kendisinde var olan bilgi ve yeteneklerini ön plana alarak; güçlü olan ve düzeltilmesi gereken yönlerini ortaya çıkarması; bilgisine, yetenek ve

ilgilerine göre kariyer beklenti ve amaçlarını kesinleştirerek bu amaçlara nasıl ulaşabileceğini noktasında gerekli basamakları planlayabilmesidir (İbiş, 2011).

Rehberlik: Bireyin kendisini daha yakından tanınması, mevcut ilgi ve yeteneklerinin farkına varması, çevresinde oluşabilecek fırsatları fark edip değerlendirebilmesi, kendisi için uygun kararlar alabilmesi, potansiyellerini ve kendini gerçekleştirebilmesi için bireylere yapılan sistemli ve profesyonel bir yardımlar surecidir (Kuzgun, 2016).

Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi: Ders yurtmekte sınıf rehber ğretmenlerinin gevli oldukları haftada bir saat olmak üzere programda yer alan derstir. Sınıf rehber öğretmenleri, programda yer alan kazanımları dersin toplam saatini dikkate alarak planlarlar (MEB, 2014).

Psikolojik Danışman: Üniversitelerin eğitimde psikolojik hizmetler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile psikolojik danışma ve rehberlik veya bu alana denk kabul goren bölümlerinden en az lisans eğitimi almış personeldir (MEB, 2020,).

Rehber ğretmen: Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yurten, okul rehberlik programının hazırlanması, sure içerisinde uygulanması ve yurtlmesinin sağlanmasında program sorumlusu olarak görev alan personeldir (MEB, 2020).

Sınıf Rehber ğretmeni: Okullarda kendilerine verilen bir sınıfın rehberlik hizmetlerinin planlanması ve yurtlmesinden sorumlu olan öğretmendir (MEB, 2020).

BÖLÜM II

2. LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Eğitim

Eğitim, insanlık tarihi ile başlamış olan ve insanlar ile birlikte hızlıca gelişen bir alandır. İlk çağlardan bu yana insanların edindikleri bilgileri çevrelerine aktardıkları bilinmektedir. Bu aktarımlar yazının bulunması ile birlikte daha da hızlı yayılarak kurumsal yapıya dönüşmüştür. İlkokuldan lisans eğitimine kadar farklı kurumlara ayrılarak sadece bireye değil bireyin birlikte yaşamış olduğu aileye ve çevresine de odaklanmıştır. Eğitim farklı disiplinler arası bir kavram olduğu için psikoloji, felsefe, sosyoloji, hukuk, tarih, antropoloji, dilbilim, ekonomi gibi çeşitli bilim dallarındaki meydana gelen gelişmelerde eğitimi etkilemektedir (Güneş, 2014). Eğitim bilim dalları ve kuşaklar arasında geçiş sağlayan bir köprü durumundadır. Çalık (2015)'a göre eğitim, topluma yeni katılanların, yetişkinler tarafından toplumsal yaşantıya hazırlanırken, kültürü onlara aktarmasıdır. Bu kültürü genç kuşaklara aktarırken değer, tutum ve diğer davranışlarını geliştirmeyi amaçlamak ve aynı zamanda bireyin yaşantıları ile kişiliklerini geliştirip ona istendik davranışlar kazandırılma süreci olarak tanımlamaktadır. Eğitim; bilgi aktarmak, beceri öğretip geliştirmek ve bireylerin inanç sistemi oluşturmasına destek olan bir süreç olarak da tanımlanmaktadır (Pala, 2006).

Eğitimin birden fazla tanımı bulunmaktadır. Eğitime genel perspektiften baktığımızda eğitim bireyin içinde yaşadığı toplumda davranışları öğrendiği süreçtir (Varış, 1996). Eğitimden bahsedildiğinde öncelikle eğitim gören bireyin davranışlarında bir farklılık beklenmektedir. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantıları ile istenilen bir değişme oluşturma sürecidir (Ertürk, 1972). Burada “kendi yaşantısı yoluyla”, “kasıtlı”, “istendik” ve “süreç” ifadeleri daha açılacak olursak eğitimin bu tanımındaki “kendi yaşantısı yoluyla” ifadesiyle bireyin sürecin içerisinde (özne ve hedef-özne bir davranış değişikliği hedefiyle- olarak) yer alması, “kasıtlı” ifadesi ile davranışların bir hedefe-amaca yönelik biçimde değişmesi anlaşılmakta, “istendik” ifadesiyle eğitimin belirlenen hedeflere ulaşma yolunda olması ve “süreç” ifadesiyle de öğrenmelerin bir araya gelerek eğitimi oluşturması-sonucuna ulaşmada bir süre

geçmesinin gerekmesiyle eğitimin bir süreçte gerçekleşiyor olması anlaşılmaktadır (Türkkan, 2019). Varış (1991)'a göre eğitim, sosyal, kültürel ve bireysel olgulara ilişkin olarak değişkenlerin etkileşiminin bir sonucudur. Bu süreç sonunda kişinin hedefleri, bilgi seviyesi, davranışları, tutumları, idealleri ve ahlaka ilişkin değerlerinde değişim oluşur. Toplular büyüyüp geliştikçe, bireylerin öğreneceği bilgi, beceri ve tutumlar da gelişip çoğalarak karmaşık olmaya başlar. Gelişmiş toplumlarda üyelerin toplumdan, toplumun da üyelerden istek ve beklentileri, ilkel toplumlara bakarak çok daha fazladır. Bu toplum ve birey arasındaki karşılıklı olan beklenti ve isteklerin davranışa dökülüp hayata geçirilmesi için üyeler, hedeflerine uygun şekilde eğitim almak isterler. Bireylerin istekleri arttıkça toplum ve mensuplarının ortak amaçlarını hayata geçirecek planlanan bir eğitim oluşmaya başlar. Böylelikle, toplumda meydana gelen planlı eğitim, başka bir ifade ile üyelerin eğitsel ihtiyaçlarını düzenleyen ve karşılayan toplumsal birimler, toplumun eğitim sistemini oluştururlar (Başaran, 1996).

Eğitim (terbiye), bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış şekillerini öğrendiği formal ve informal süreçleri kapsamaktadır. (Akpınar, 2012). Görgen (2013) formal eğitimi planlı, amaçlı ve önceden tasarlanarak profesyonel yollarla yapılan eğitim olarak tanımlamaktadır. Formal eğitim çoğunlukla okul ve kurumlarda verilmektedir. Türk Eğitim sisteminin temel yapı taşı olan Milli Eğitim Temel Kanununa göre formal eğitim örgün ve yaygın eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır. Örgün eğitim okul sistemine dayalı eğitimi, yaygın eğitim örgün eğitimin yanında ve dışındaki esnek bir yapılanma içindeki halk eğitimini ifade etmektedir (Bayraklı, 2001). Bu kurumlarda öğretilmesi istenen içeriğin ve öğrencinin davranışlarının istenilen şekilde meydana getirilmesi için yapılan ayrıntılı planlama süreçleri eğitim programları aracılığıyla sağlanmaktadır (Büyükkaragöz, 1997).

2.2. Eğitim programı

Eğitim programı tanımının zikredilmesinin, M.Ö. birinci yüzyıla kadar gittiği düşünülmektedir. Julius Caesar (Sezar) ve askerlerinin, Roma'daki atlı arabaların üstünde yarıştığı oval patikanın, daha sonraları, yirmi birinci yüzyıl eğitimcileri tarafından hemen her gün kullanılan bir kelimeyi miras bırakacakları konusunda hiçbir fikirleri yoktu. Oval biçimindeki koşu sahasının Latince "curriculum" olarak söylemişler ve bu kavram, koşu sahası olarak adlandırılan somut bir kavramdan, bugün

ders programı anlamına gelecek şekilde kullanılan soyut bir kavrama evrilmesi sağlanmıştır. Süreçte eğitim programı “izlenen yol” anlamına gelecek şekilde eğitimde de kullanım alanını oluşturmuştur (Oliva, 1988). Kelimenin kökeninden hareketle bazı yazar ve eğitimciler “izlence” sözcüğünü kullanırken bazıları bu kavram için yetiştirmek anlamında çıkan yetişek sözcüğünü kullanmayı tercih etmişlerdir. Ancak eğitim programı kavramı günümüze dek kullanılmamıştır ve bu kavram çok fazla düşünür ve eğitim uzmanınca farklı olarak tanımlanmıştır (Demirel, 2017).

Ertürk (1972), eğitim programını “yetişek” şeklinde nitelendirmekte ve “geçerli olan öğrenme süreci düzeni” şeklinde ifade etmektedir. Yetişek sözcüğü, öğrenciler için öğrenme yaşantıları düzenini, eğitimci için ise eğitim durumları düzenini anlatmaktadır.

Doğan (1975), eğitim programını “öğrencilerde istenilen öğrenmeyi oluşturabilmek için planlanmış süreçlerin tamamı” olarak ifade etmektedir. Varış (1996) eğitim programını, bir okulun ya da toplumsal çevrenin bireyin yaşantılarını düzene sokmak ve geliştirmek için planlanan tüm etkinliklerin bütünü şeklinde tanımlamaktadır. Bir başka deyişle eğitim programını bir kurumun bireyler adına sunduğu milli eğitimin ve eğitim kurumlarının hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik bütün etkinlikleri kapsadığını belirtmektedir. Bu faaliyetleri; öğretim, ders dışında yürütülen kulüp faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik hizmetleri, sağlık vb. şeklinde sıralamaktadır. Eğitim hayatının tamamlayıcı ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen rehberlik hizmetleri eğitim programının faaliyetler kısmında yer almaktadır. Rehberlik hizmetleri, bireyin yeteneklerine ve kişiliğine uygun rol modelleri geliştirerek çevresine uyum sağlayarak problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirip toplumda mutlu bir yaşam sağlamasını amaçlamaktadır (Özoğlu, 1982).

2.3. Eğitimde rehberlik hizmetleri

İnsan, doğduğu andan ölene dek içine doğduğu toplum ile iletişim kurar ve süreç içerisinde toplumun istek ve beklentilerini karşılama arzusu ile uyumlu davranışlar geliştirir. Bireyde meydana gelen davranış değişikliklerinin bir miktarı tesadüfi yani kendi kendine oluşurken diğer kısmı toplumca planlı ve programlı bir şekilde

gerçekleştirilmektedir. Bireylerde toplumca istenen davranış geliştirme süreci eğitimidir. (Kuzgun, 2016). Yirminci yüzyılda birçok etken, eğitimi değiştirmeye zorlamıştır. Geleneksel eğitimde öğrencinin sadece zihinsel gelişimine önem verilirken çağdaş eğitimde bireyin duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin toplum ve kendisi için en yararlı biçimde gelişmesine önem verilmektedir (Yeşilyaprak, 2017). Çağdaş eğitim anlayışında; öğrencilere bilgi aktarılan değil, öğrencinin merkezde olduğu, öğrenmenin önemli olduğu, kişilikleri gelişmiş, kendini tanıyarak ilgi ve yeteneklerinin farkında olan, karşılaştığı problemleri çözebilen, sorunları analiz edebilen, akılcı, yapıcı, yaratıcı, duygu ve düşünceleri dengeli, hoşgörü ve evrensel değerlere saygılı bireyler olarak gelişmelerini sağlamak için bir süreç vardır (Şahin, 2012). Bu süreç içinde de eğitimin amacı; beden ve ruh olarak sağlıklı topluma yararlı bireyler yetiştirmektir. Bu amacı “kendisi için” ve “toplum için” bireyler yetiştirmek olarak tanımlayabiliriz. Eğitimde amaç öncelikle bireyin kendisi için yararlı olacak davranışları edinmesinin amaçlamaktır. Eğitim bunu hayata geçirebilmek adına şu alt amaçlara ulaşmaya çalışmaktadır;

- Bireyin kendisine uygun bir meslek sahibi olmasını sağlamak,
- Bireyin topluma karşı uyumunu gerçekleştirmek,
- Bireyin kendisini geliştirebilmesi için ona olanakları sunmaktır.

Bireyi topluma yararlı biri olarak yetiştirmek adına belirlenen alt başlıklar ise şu şekildedir;

- Toplumun düzen ve istikrarını sağlayıp devam ettirebilecek iyi bir insan ve yurttaş yetiştirmek,
- Toplumun ekonomik boyutunu güçlendirmek için gerekli olan donanımlı insan gücünü sağlamak,
- Bireye kariyerinde esnek, gelişmelere açık ve özgün davranışlar geliştirmesine katkı sağlamaktır (Yeşilyaprak, 2017).

Eğitim bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğrenim durumlarının hazırlanarak planlı bir şekilde bireylere ortak kültürel mirasın aktarılması, onların zihinsel gelişimlerinin güçlendirilmesine, topluma uyum sağlamaları için bilgi ve becerilerin

kazandırılmasına ağırlık verilmektedir. Ancak hızla bir şekilde değişerek karmaşık bir hale gelen toplumda meydana gelecek problemlerle baş edebilecek ve farklılaşan çevreye ayak uyduracak bireyler yetiştirilmesi daha da önem kazanmaktadır. Çevre ile ilgili problemlerden ortaya çıkan problemlerin çözümünde ve çözüm süreçlerinin anlatılması okullarda sürdürülen çeşitli ders konularının hedefine kaynaklık teşkil etmektedir. Ancak bireyin kendisini tanıması ve kendi yaşamındaki kişisel sorunları hiçbir dersin konusu değildir. Bu süreç rehberlik hizmetlerinin alanına girmektedir. Rehberlik hizmetleri bireye kişisel problemlerin cevabı için yol gösteren, kendini tanıması için olanak sağlayan, kendini gerçekleştirmesine ve kendine uygun seçeneği bulmasını sağlayan hizmet alanıdır (Kuzgun, 2016).

2.4. Rehberlik hizmetlerinin gelişimsel süreci

Rehberlik hizmetlerinin tarihteki gelişim sürecine bakıldığında; Amerikan toplumunda ortaya çıktığı ve rehberlik çalışmalarının geliştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında ABD'nin önde geldiği görülmektedir (Şahin, 2010; Kuzgun, 2016). Rehberlik çalışmaları öncelikle meslek seçimi ve iş bulmaya yönelik başlayarak sonraları bireyin kişisel ve eğitsel gelişimi şeklinde devam etmiştir. 20. yy başlarında zeka ve yetenek testlerinin gelişmesi ve önemli bir hale gelmesi rehberliğin mesleki alanda başlamasında etkili olmuştur. Yapılan değerlendirmeler ışığında bireylerin değişik becerilere sahip olduğu saptanmıştır ve her bir bireyin yeteneğinin olduğu iş ve meslek alanında daha verimli olacağı görüşü benimsenmiştir. (Yeşilyaprak, 2017).

1910 yıllarında ABD'de yeni yeni olgunlaşmaya başlayan rehberlik (Poyraz, 2006), 1911 yılına gelindiğinde Harvard Üniversitesi'nde rehberlik dersi olarak okutulmaya başlanmıştır ardından 1912'de Grand Rapids'de tüm okulları kapsayacak şekilde "Rehberlik Bürosu" oluşturulmuştur. Fransa, İngiltere, Almanya, Belçika, İtalya gibi Avrupa'da bulunan ülkelerde ise rehberlik hizmetlerine ilişkin çalışmalar, 1910- 1920 yılları arasında mesleki rehberlik alanında yer bulmuştur. Fransa'da 1910 yılında, ilk "Meslek Bürosu" kurulmuş daha sonraları illerde kurulan "Okul ve Mesleğe Yönelme Merkezleri" ile Fransa'daki rehberlik hizmetlerine hız verilmiştir (Şahin, 2010).

İngiltere’de 1915 yılında “mesleki bürolar” kurulmasıyla başlayan rehberlik hizmetleri, Çalışma ve Eğitim Bakanlığına bağlı olarak yürütülmüştür. İtalya’da 1912 yılında, İspanya’da da 1918 yılında rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine başlanmıştır. Belçika’da özellikle 1947 yılından itibaren rehberlik çalışmalarına hız verilmiştir. Rehberlik hizmetleri, Almanya’da ise insan gücü planlaması olarak algılanmıştır (Şahin, 2010).

2.5. Türkiye’de rehberlik hizmetlerinin başlangıcı ve gelişimi

Bireyin yaşamdaki yeri, kendisinin ve yaşamının anlamını bulması, çoğunlukla çalıştığı iş ve seçtiği meslek alanı ile ilişkilendirilmektedir. Eğitimin her kademesinde rehberlik hizmetlerinin gerçekleştirilmesi süreci, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine paralel olan eğitim birimlerine, iş ve meslek alanlarına “yönlendirilmesi” işlevi şeklinde başlamıştır (Yeşilyaprak, 2019).

Türkiye’deki rehberlik çalışmaları incelendiğinde çalışmalar; 1950’li yıllarda Türk-Amerikan iş birliği anlaşması ile ülkemize davet edilen Amerikan uzmanların öncülüğünde başlatılmıştır. Bu uzmanlar eğitim sistemimizi inceleyerek aksaklıklar üzerine raporlar hazırlamışlardır. Yeni çalışmalar için ise konferanslar düzenleyerek rehberlik alanında pilot çalışmalar başlatmışlardır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ABD’ye gönderilen Prof. Dr. Feriha Baymur ve Prof. Dr. Hasan Tan’ın Türkiye’ye döndüklerinde ilk öncü çalışmaları başlatmışlardır (Kuzgun, 2016; Yeşilyaprak, 2017).

1953-54 yılında ilk defa Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim alanı programlarına rehberlik dersi eklenmiştir. 1953 yılında eğitimde kullanılacak ölçme araçlarını geliştirmek üzere Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak Test ve Araştırma Bürosu kurulmuştur. Okul planlarını bireysel ihtiyaçlara göre oluşturmak ve rehberliğin amaç, uygulama ve personel eksikliklerini tamamlamak için çalışmalar sürdürülürken 1955 yılında Ankara Demirlibahçe İlkokulunda Psikolojik Servis Merkezi adıyla ilk Rehberlik Merkezi açılmıştır. Bununla birlikte 1955 yılında İstanbul’da Atatürk Kız Lisesi’nin, 1956 yılında Ankara’da Deneme Lisesi’nin ders programları rehberliği esas alan bir eğitim ile hazırlanmış ve uygulanmaya başlanmıştır (Kuzgun, 2016).

1960'lı yıllarda kalkınma planları ve şura çalışmalarında Yönelme hizmetleri kapsamında rehberlik anlayışının yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda 8. Milli Eğitim Şurasında ortaöğretimin yeniden düzenlenmesi kapsamında 9. Sınıfın “Yönelme “sınıfı olması, öğrencilerin ilgi ve becerilerine uyan programlara yönlendirip yerleştirilmesi, yatay ve dikey geçişlerin yapılması gibi kararların alındığını ve rehberlik anlayışına paralel olan düzenlemelere gidildiğini görmekteyiz (Yeşilyaprak, 2017). Alınan kararlar doğrultusunda Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı 1970-71 öğretim yılında 24 okulda rehberlik uygulamalarını resmen başlamıştır (MEB, 2014). Bakanlık her yıl bu sayıyı arttırmıştır.

Dokuzuncu Milli eğitim Şurası’nda alınan kararlara göre 1974-75 öğretim yılında bütün orta dereceli okullarda “yaygın” olarak rehberlik çalışmaları başlatılmıştır. Bu düzenlemede rehberlik uygulamaları sınıf öğretmenlerinin sorumluluğuna verilmiş ve uygulanacak esaslar Tebliğler Dergileri ile belirlenmiştir (MEB, 1975).

1976-1994 yılları arasında yapılan çalışmalar, öğrencilerin ilgi ve becerilerini erken yaşta belirleyip onları mesleki ve teknik eğitim alanlarına yönlentmek ve bu şekilde ‘üniversite önündeki yoğunluğu azaltmak’ için yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Bu sebeple zaman zaman eğitimin yapısını yeniden düzenleyecek ve geliştirecek çalışmalara (ders geçme ve kredi sistemi, modüler sistemler, okul tiplerini düzenleme vb.) rehberlik hizmetleri ile çözüm bulunmaya çalışılmıştır (Kuzgun, 2009).

1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurasında psikolojik danışman yetiştirilme problemi ele alınmış, 1982 yılında toplanan XI. Şurada rehberlik alanındaki kadro ve unvanlar tartışılmış, “Eğitimde Rehberlik” bir uzmanlık alanı olarak kabul edilip, “Okul Danışmanı” bu alanda çalışacak uzman unvanı olarak belirlenmiştir (Yeşilyaprak, 2019).

1997 yılında kabul edilen 4306 yasası ile, ilk ve orta okullar birleştirilerek temel ve zorunlu eğitimin 8 yıl olacağı, sekizinci yılda öğrencilerin ortaöğretim (lise) kurumlarına ve/veya iş alanlarına yönlendirileceği, bu çalışmanın okul rehberlik grubunca yapılacağı ve Milli Eğitim Sisteminin bu yönlendirmeye açık olacak şekilde yeniden düzenleneceği kararlaştırılmıştır (MEB, 1997). Bu çalışma ile ilköğretimde

psikolojik danışman istihdam edilmeye başlanmıştır. Kararda bahsedilen düzenleme zaman almıştır ve ancak 2003-2004 yılında Yapılandırmacı ve Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Yaklaşımı ile ilköğretim programları geliştirilmiş, bir yıl pilot uygulamadan sonra 2005-2006 yılında yaygın olarak uygulamaya geçilmiştir. Temel eğitimdeki bu düzenlemeye ek olarak genel liselerin ilk yılı “yöneltme sınıfı” olarak kabul edilmiş, bu amaçla 9. sınıf programına haftada iki saat “Tanıtım ve Yönlendirme Dersi” konularak mesleki eğitime geçiş yapacak öğrencilere yönelik modüler materyaller hazırlanmış ve meslek alanları tanıtılmıştır (Yeşilyaprak, 2019).

2012- 2013 eğitim ve öğretim yılından itibaren ise 1 ve 5. sınıflardan başlanarak kademeli olarak uygulanan İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi incelendiğinde, ortaokul son sınıfta (8. sınıf), haftada 1 ders saati olmak üzere “Rehberlik ve Kariyer Planlama” dersinin yer aldığı görülmektedir. Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri incelendiğinde de Türkiye’deki ortaöğretim kurumlarının tüm sınıf düzeylerinde (9, 10, 11 ve 12. sınıf), haftada 1 ders saati olmak üzere “Rehberlik ve Yönlendirme” adı altında bir dersin yer aldığı anlaşılmaktadır (MEB, 2014).

2.6. Rehberlik ve kariyer planlama dersi

Eğitim, bireyin kendini geliştirmesi, hayatındaki sorumlulukları en doğru biçimde yapabilmesi amacıyla ihtiyaç duyduğu becerileri edindirme sürecidir (Çelikaya, 1991). Eğitim sürecinin en önemli hedeflerinden biri olarak karşımıza çıkan “iş ve meslek sahibi olmak”, birey ve toplum açısından yadsınamayacak bir öneme sahiptir. Eğitim sürecinin bir kolunun mesleki gelişim sorumluluğunun yerine getirilmesi olduğu kabul edilmektedir. Buradan hareketle rehberlik hizmetleri bu noktada büyük önem arz etmektedir (MEB, 2014). Rehberlik; bireyin kendisini tanıyarak yeteneklerini etkin kullanmasını, kendini gerçekleştirmesini, sürece etkin katılarak üreten bir birey olarak yetişmesini amaçlamaktadır (Hatunoğlu & Hatunoğlu 2006). Kariyer ise yaşamımız süresince kendimizi, ilgi ve yeteneklerimizi tanımamızı ve fark etmemizi, ilgi alanlarımızı keşfetmememizi, yapmaktan mutlu olacağımız işleri, mesleğimizi, üretkenliğimizi ve bütün bunların bir çıktısı olarak kazanacağımız doyumunu kapsamaktadır (Kuzgun, 2006). Bu açıklamalar ışığında eğitim; rehberlik ve kariyer gelişimi konularını mutlaka kapsamlı ve bu konularda planlı bir şekilde bireyin

gelişimine katkı sağlamalıdır (MEB, 2014). Bireyler sahip oldukları yetenekleri, potansiyel ve gizil güçleri ortaya çıkarabilecekleri, kendilerini ifade edebilecekleri alanlara ihtiyaç duyarlar. Bu alanların oluşturulması ve bireylerin kendi fırsatlarını oluşturma ve fark etme süreçlerinin desteklenmesi, teknolojileri kullanabilme becerisinin geliştirilmesi ve iş yaşamıyla ilgili bilgi ve becerilerinin artması kariyer danışmanlığının amaçları arasında yer almaktadır (Yeşilyaprak, 2016).

Çocuklar; kendileri ve yaşam hakkında izlenimleri keşfetmek için zihinlerinde kendileri için mesleklerle ilgili kimlikleri gerçekliğe dönüştürebilmek kısmında desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Rehberlik ve kariyer danışmanlığı programlarının çocuk ve gençlere yönelik hizmetlerinde öncelikli olacak hedeflerin, onların zeka ve becerileri ile çevrelerini en iyi biçimde yönetebilme ve gizil güçlerini en üst seviyede başarabilme kazanmalarını sağlamak olmalıdır. Bu hizmetler, çocuk ve gençlerin kendilerini doğru bir şekilde tanıma ve kişilerarası iletişim kurabilme becerilerini geliştirme, yaşam ve kariyer planlama yeterliliğini kazanma, şu anda ve gelecekteki muhtemel yaşam olaylarına hazır hale getirme ve aile, iş, eğitim ve etkinlikler konularında destek vermelidir (Özdemir Yaylacı, 2007).

Kariyer planlama basamağında başarılı olan bireyler, kaynak ve zaman israfı gibi olumsuz durumlardan etkilenmeden ülkenin kalkınmasına ve ilerlemesine önemli katkılar sunacaklardır. Bu sebeple bireylerin kendini doğru bir şekilde tanımasına, yeteneklerini ve ilgilerini etkili ve doğru kullanarak kendini gerçekleştirmesine, özgür ve üreten birey olmasını sağlamak amacıyla 8. Sınıflara uygulanmak üzere 2014 yılında “Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programı” hazırlanmıştır. Programının amacı kendini tanıyan, ilgi ve yeteneklerinin farkında olan, toplumda mesleklerin meslek edinmenin önemini kavrayan ve kariyer planlamasını yapabilecek bireyler yetiştirmektir. 8. Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programı’nı alan öğrencilerin;

- Kendi potansiyelinin farkında olan,
- Dahil olduğu programın kendi gelişim ve hayatına katkısını bilen,
- Hayatını düzenleyebilmenin önemini kavrayan,
- Geleceğe için plan yapabilme özelliğini edinmiş,

- Kendi kariyer hayatına yönelik fırsatların farkına varan ve değerlendirebilen,
- Mesleklerin hayatımızdaki konumunu ve önemini fark edebilen,
- Her mesleğin yaşamda öneminin ve değerinin farkında olan,
- Çevresinde var olan fırsatları değerlendirebilen birer yetişkin olmaları beklenmektedir (MEB, 2014).

2.7. İlgili araştırmalar

Pershing ve Demetropoulos'un (1981) "Guidance and Guidance Systems in Secondary Schools: The Teacher's Views" adlı çalışmalarında 248 öğretmene 19 rehberlik etkinliğinin yer aldığı bir ölçek gönderilmiştir. Araştırma kapsamında öğretmenler kariyer rehberliğinin önemli bir işlev olduğuna inanmaktadırlar; ancak, öğrencilere kariyer rehberliği sağlamada okul rehberlik sistemlerinin yeterliliğine karşı olumsuz bir tutum içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Betz ve Luzzo (1996) tarafından yürütülen "Career Assessment and the Career Decision-Making Self-Efficacy Scale" isimli çalışmasında bireyin kariyer kararı derecesini ölçmek için tasarlanmış olan Kariyer Karar Verme z-yeterlik leği (CDMSE) kullanılmıştır. 60 ğrenci üzerinde yapılan çalışmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubunda bu süreçte ilgili videolar izletilmiş bir kariyer danışmanı ile görüşmeler yapılması sağlanmıştır. Sonuç olarak ise deney grubu puanlarında artış gözlenmiştir. Bu süreçte yapılan müdahalelerin bireylerin kariyer planlamaları üzerinde olumlu etkileri olduğu grlmştir.

Akbaş (2001) tarafından yürütülen "İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okul yöneticisi, psikolojik danışman ve sınıf öğretmenleri arasında kurulan iş birliğinin incelenmesi" yüksek lisans tez araştırmasında iki aşamadan oluşan bir araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında 334, ikinci aşamasında 32 katılımcı yer almıştır. Veriler Rehberlik Hizmetlerini Değerlendirme Formu" ve " Görüşme Formu" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma kapsamında idarenin bu süreçte destekleyici olması, psikolojik danışmanların motivasyon düzeylerinin yüksek olması ve kendini geliştirme isteği, iletişime açık olması, ğrenci sayısının azlığı ve velilerin sürece katılımının fazla

olması iş birliğini artıran ve sürecin sağlıklı yürütülmesinde olumluluğu arttıran etkenler olarak belirlenmiştir.

Watt (2005) tarafından yapılan “Career Guidance Policy: An International Review” adlı çalışmada 37 ülke çalışması, üç sentez raporu ve bir dizi diğer görevlendirilen makale ile birlikte, şimdiye kadar yapılmış en büyük kariyer rehberliği politikaları veri tabanını oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında okullarda kariyer eğitiminin ve rehberliğinin öneminin giderek daha fazla arttığı, bunun sadece gençlerin hemen seçim yapmalarına yardımcı olmak değil, aynı zamanda yaşam boyu öğrenmenin ve yaşam boyu kariyer gelişiminin temellerini atmada da önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum; kariyer farkındalığını, kariyer araştırmalarını ve bireylerin kariyerlerini inşa etmelerini sağlayacak kariyer yönetimi becerilerinin geliştirilmesini içeren bir yapı olarak müfredata dahil edilmesi olarak açıklanmıştır. Bu çalışmaların, işverenlerin, ebeveynlerin ve diğer paydaşların aktif katılımı ve öğrencilerin deneyimsel öğrenme fırsatları içeren yerlerde: kurs ve ziyaretler, simülasyon, gerçek iş deneyimi yoluyla iş dünyasının aktif deneyimlenmesi gibi şekilde planlamasını öngörmektedir.

“İlköğretim öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ve rehberlik ihtiyaçları ile mesleki karar verme zorlukları arasındaki ilişkiyi” araştıran çalışma Kesici, Hamarta ve Arslan (2007) tarafından 574 8. Sınıf öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Mesleki Karar Verme Zorlukları Ölçeği”, “Ana-Baba Tutumu Envanteri” ve “Rehberlik ihtiyacını Belirleme Formu” kullanılmıştır. Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin kişisel ve eğitsel rehberlik ihtiyaçlarının karşılanması, kendilerini tanımalarının ilgi ve yeteneklerinin farkına varmalarının mesleki karar verme zorluklarının önemli bir yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır.

Hatipoğlu'nun (2010) “okullarda yürütülen psikolojik danışmanlık ve rehberlik uygulamalarını çeşitli değişkenler açısından incelendiği” yüksek lisans tez araştırmasında uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını 46 ilden, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışan toplam 445 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Okullarda Yapılan PDR Uygulamaları Anketi, Kişisel Bilgi Formu araçları kullanılarak veriler toplanmıştır. Analiz olarak Tek Yönlü

Varyans Analizi, Kay-Kare, Mann Whitney U Testi ve Kruskall Wallis Testi uygulanmıştır. Bu kapsamda psikolojik danışmanların ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde en fazla eğitsel gelişim alanına yönelik çalışmalar yaptığı, psikolojik danışmanların okullarındaki öğretmen ve veliler ile iş birliği içinde çalıştıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yumrutaş'ın (2010) "ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlikle ilgili görüşlerini incelediği" yüksek lisans tez araştırmasının örneklemini 207 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan anket katılımcılara uygulanmıştır. Veriler betimsel istatistiksel analizler kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların büyük bir kısmının rehberlik çalışmalarının yararına inandığını fakat okullarındaki rehberlik faaliyetlerinin etkililiğinden memnun olmadıkları görüşüne ulaşılmıştır. Öğretmenlerin okullarında rehberlik ve eğitsel kol gibi etkinliklerin yeterince etkili bir biçimde yürütüldüğünü düşünmedikleri ve mesleki rehberliğin ilköğretimin birinci kademedeki önemini anlayamadıkları sonucuna varılmıştır.

"Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışları ve rehberliğe yönelik tutumlarını araştırdığı" yüksek lisans tez çalışmasında Demir (2010), küme örnekleme yöntemiyle seçilen 33 ilköğretim okulu ile 9 ortaöğretim okulunda görevli olan 595 sınıf rehber öğretmeni ile çalışmıştır. Sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik anlayışları, "Rehberlik Anlayışı Envanteri" ile, rehberliğe yönelik tutumları ise araştırmacı tarafından geliştirilen "Sınıf Rehber Öğretmen Tutum Ölçeği" ile ölçülmüştür. Veriler SPSS 11.5 paket programından yararlanılarak analiz edilmiş ve Pearson Momentler Çarpım korelasyonu incelenmiştir. Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde önemli rol oynayan öğretmenlerin rehberlik ilke ve kavramlarını genel olarak doğru anladıklarında rehberlik hizmetlerini yürütmek için gereken olumlu tutuma da büyük ölçüde sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu olumlu tutumlara erişmede rehberlik konusunda hizmet içi eğitime katılma durumunun, cinsiyetin anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Rehberlik konusunda hizmet içi eğitim alanların ve kadın öğretmenlerin daha fazla olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Demirel (2010), tarafından yürütülen "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programının Değerlendirilmesi" adlı çalışma nitel araştırma yaklaşımıyla

gerçekleştirilmiş olup doküman incelemesi ve görüşme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile 30 katılımcıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler betimsel analizle çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında programın uygulanması kısmında sınıf öğretmenlerinin uygulamalar için yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamaları, her okulda bir rehber öğretmenin olmaması, bazı etkinlikler için sınıf mevcutlarının fazla olması ve rehberlik saatinin branş öğretmenleri tarafından bir ders gibi görüldüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yazgünoğlu (2012) ve Yazgünoğlu ile Demirel (2012) yapmış olduğu; “Okul ve Sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programına ilişkin görüşlerinin incelenmesi” yüksek lisans tez çalışması ve makalede tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada “seçkisiz örnekleme yöntem”lerinden biri olan “basit seçkisiz (tesadüfi) örnekleme” yöntemiyle belirlenen 20 ilköğretim okulundan 250 sınıf ve okul rehber öğretmenleri oluşturmuştur. Sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin sınıf rehberlik planlarına ilişkin görüşlerinin araştırıldığı çalışmada öğretmenler yeterlilik alanları oluşturulurken bölgesel farklılıkların dikkate alınmadığı, bazı etkinliklerin sınıf rehber öğretmenlerinin yeterlilik düzeyinin üzerinde olduğunun, ölçme ve değerlendirme kısmının yeterince açık olmadığı ve ayrılan sürenin yetersiz kaldığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında; ders saatinin artırılması gerektiği, sınıf rehber öğretmeni-okul rehberlik servisi iş birliğinin sağlanması, sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerinin sağlanması konusunda eğitimlere katılmalarının önünün açılması önerilerinde bulunulduğu görülmüştür.

Sun ve Yuen (2012) tarafından yürütülen “Career Guidance and Counseling for University Students in China” adlı çalışmada 2001'den 2012 yılına kadar Çin'de kariyer rehberliği ve danışmanlığı bağlamında, mevcut durumu özetlemeyi ve kaydedilen ilerlemeyi incelenmiştir. Araştırmada kariyer rehberliğini içeriği, uygulanması, var olan sorunlar ve iyileştirme yolları yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre Çin'de yürütülen kariyer rehberliği ve danışmanlığı teoride sağlam bir temelden yoksun olduğu, çoğunlukla batılı yöntemlerden yararlandığı ancak yeni yeni bununla ilgili teorikte ve pratikte çalışmalar yapıldığı ve olumlu geri dönüşlerin alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kariyer rehberliği alanında yapılacak çalışmaların etkili olabilmesi için yerel kaynaklara dayalı yapılması, danışmanlık

hizmetinin destekleyici bir kamu politikasına dayanması, internet üzerinden bilgisayar destekli kariyer rehberliği ve danışmanlığına önem verilmesi gerektiği önerileri yer almıştır.

Francesca, Rosalba ve Anna (2012) tarafından yürütülen “Contextual and internal factors that can influence the development of vocational guidance and career planning in Italian students” isimli araştırmanın temel amacı, mesleki rehberliği etkileyebilecek bağlamsal ve içsel faktörleri analiz etmektir. Bu bağlamda İtalyan öğrencilerde kariyer planlaması, özellikle karar vermenin iki önemli aşamasına odaklanmıştır: lise ve üniversite derslerinin seçimi. Araştırmada 634 İtalyan lise öğrencisi yer almıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin ebeveynlerin iş türünden etkilenmediğini açıkça göstermiştir. Ancak iyi eğitilmiş çocukların ailelerin belirli kariyer hedeflerine talip olma olasılığının, ebeveynleri daha düşük eğitim seviyesine sahip olan çocuklara göre daha fazla olduğunu göstermiştir. Kariyerlerini planlayan öğrencilerin esas olarak ilgi alanlarına, öz değerlendirmeye odaklandıkları yine araştırma sonuçları içerisinde. Genel olarak bakıldığında kariyer seçmek nesnel bir süreç değildir ve bir boşlukta gerçekleşmez; bağlamlarla karmaşık bir şekilde bağlantılıdır görüşü savunulmaktadır. Bu kapsamda araştırmada uzmanlarca bu süreçte öğrencilere destek sağlanması, öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerinin farkına varılmasının önemi üzerinde durulmuştur.

Seçer, Gülbahçe ve Ateş (2013) tarafından yürütülen “Mesleki Grup Rehberlik Etkinliğinin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Yetkinlik Düzeylerine Etkisi” adlı çalışmada 128 öğrenciye Mesleki Yetkinlik Ölçeği uygulanmıştır. Düşük puan alan 30 öğrenci deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır ve deney grubu öğrencilerine 8 hafta boyu mesleki yeterlilik düzeylerinin geliştirmeye yönelik grup rehberliği etkinlikleri yapılmıştır. Verilerin analizinde t testi ve ANCOVA kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubuna uygulanan grup rehberliği etkinliklerinin mesleki yetkinlik düzeyini yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır.

Crişan, Pavelea ve Ghimbulut (2015) tarafından yürütülen “A need assessment on students’ career guidance” isimli çalışmada üniversitedeki öğrenci kariyer rehberliği ve kariyer danışmanlığı programlarına ilişkin bir ihtiyaç değerlendirmesi analizi yapılmıştır. Araştırma, Babes-Bolyai Üniversitesinde öğrenim gören 130 öğrenciden

oluşan bir örneklem üzerinde uygulanan bir ankete dayanmaktadır. Öğrencilere mesleki yolları, kariyer kararları, kişisel ve mesleki değerleri, yetenekleri ve yetkinlikleri, geleceğe yönelik niyetleri vb. hakkında sorular sorulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin kendilerini çok iyi tanımadıkları, kariyer planlamada ve mesleki kararlarda zayıf kaldıklarını ifade etmişlerdir. Tüm bu sonuçlar araştırmacıları kariyer oryantasyon programları tasarlamaya yöneltmiştir. Kariyer danışmanlığı programlarının, öğrencilerin kariyer karar verme sürecinde daha aktif bir rol almalarını sağlamada önemli bir rol ve istihdam edilebilirliklerini arttırabilecek faaliyetler olarak tanımlanması yapılmıştır.

Şekerli'nin (2016) yürüttüğü ve "8. sınıf öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri ile kariyer gelişimleri ve benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelendiği" yüksek lisans tezi araştırmasında yaşları 13 ve 16 arasında olan 399 öğrenci yer almıştır. Araştırmada "Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği", "Çocuklar için Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ)", "Coopersmith Özsaygı Ölçeği Okul Kısa Formu" ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu kapsamda ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Güçlükleri Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar, öznel akademik başarı algısı, benlik saygısı düzeyi, sosyo ekonomik düzey ve lise tercihine karar vermiş olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir. Buna göre benlik saygısı, akademik başarı algısı ve sosyoekonomik düzeyi yüksek olan öğrenciler ile lise tercihine karar vermiş olanlar daha az kariyer karar verme güçlükleri yaşamaktadırlar.

Aktın (2017) tarafından gerçekleştirilen "6. Sınıf Kız Çocuklarında Kariyer Bilinci Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışma durum çalışması olarak desenlemiştir. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinde maksimum çeşitlilik örneklemesine göre belirlenmiştir. Kuzeyin Güçlü Kızları Projesi'nin yürütüldüğü 6. sınıflarda öğrenim gören gönüllü olan 22 kız çocuğundan düzenli bir şekilde Kariyer Bilinci Geliştirme eğitimine katılan 9 kız çocuğu çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış soru formu kullanılmıştır. 6. sınıf kız öğrencilerin mesleki tercihlerini yeteneklerine göre yapmaktan ziyade kişisel ilgilerine ve özelliklerine göre yaptıkları görülmüştür. Bu araştırma sonucu bize çocukların meslek seçiminde genel olarak kendi yeteneklerini göz ardı ederek karar verdiklerini göstermektedir. Katılımcılar seçtikleri mesleğin kişilik özelliğine uygun niteliklerini kendi özelliklerinden örneklerle açıklayarak kendi kişisel özelliklerine

uyumlu bulduklarını ifade etmişlerdir ancak yeteneklerinin çok farkında olmadıkları görülmüştür. Bu noktada öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlayacak sınıf öğretmenlerinin, psikolojik danışmanların ve ailelerin bu süreçte iş birliği yapmalarının süreci daha sağlıklı yürütecekleri yönünde öneri olarak belirlenmiştir.

Oksal ve Güner tarafından (2018) tarafından yürütülen “Fransa ve Türkiye’deki Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetlerinin İncelenmesi: Karşılaştırmalı Durum Çalışması” nitel araştırma desenlerinden karşılaştırmalı durum çalışması deseni ile ele alınmıştır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma, Fransa’dan 6 ve Türkiye’den 6 olmak üzere toplam 12 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışmada verilerin toplanmasında, görüşme tekniği; verilerin analizinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; Türkiye’de, rehberlik hizmetlerine yeterince önem verilmediği, öğrencilerle gerçekleştirilen bireysel rehberlik çalışmalarında aksaklıkların yaşandığı, okullardaki psikolojik danışman sayısının yetersiz olduğu ve ortaokullardaki “Rehberlik ve Kariyer Planlama” dersinin amaca yönelik kullanılmadığı gibi sorunlarla karşılaştığı belirlenmiştir.

Zafar (2019) tarafından yürütülen “Career Guidance in Career Planning among Secondary School Students” adlı Çalışmanın amacı, Pakistan, Karaçi'deki ortaokul öğrencileri arasında profesyonel kariyer seçiminde kariyer rehberliğinin rolünü belirlemektir. Kesitsel bir çalışmadır ve basit rastgele örnekleme yoluyla 489 katılımcı seçilmiştir. Yapılandırılmış ve Doğrulanmış anket kullanılmıştır. Kariyer planlamasında kariyer rehberliğinin ilişkisini belirlemek için ki kare testi ve regresyon kullanılmıştır. Araştırmada, kariyer seçimi için danışmanlık alan kişilerin kariyer karar verme sürecinde daha az zorlandıklarına dair kanıtlar ortaya koymuştur. Kariyer rehberliği ile ilgili bilgiler, kariyer karar verme süreci için birincil öneme sahiptir.

Erdem ve Gürol (2020) “Rehberlik ve kariyer planlama dersi öğretim programının paydaş görüşlerine göre değerlendirilmesi” konulu çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. 8. Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programı ve bu programın uygulaması detaylı olarak incelenmiştir. Bu araştırmada doküman incelemesi ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Dersin hedef,

içerik, eğitim durumu ve değerlendirme öğeleri ile ilgili sekizinci sınıf ve okul rehber öğretmenleri, sekizinci sınıf öğrenci ve velileri ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Sınıf rehber öğretmenleri dersleri amacına uygun olarak yürütmekte zorluk yaşadıkları, bazı kazanımlar konusunda yetersiz kaldıkları, ders saatinin yetersiz olduğu, süreçte veli desteğini az gördükleri tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda dersin alt sınıflardan başlamasının uygun olacağı, sınıf rehber öğretmeni ile okul rehber öğretmeni arasındaki iş birliğinin artırılması gerektiği, ders saati ve sürece veli katılımının artmasının sürecinin daha sağlıklı yürütüleceği yönündeki öneriler arasında yer almıştır.

Efe (2020) tarafından yürütülen “Konsültasyon temelli yürütülen rehberlik ve kariyer planlama dersinin öğrenci kariyer farkındalığına etkisinin incelenmesi” adlı yüksek lisans te çalışmasının ilk bölümünde sınıf rehber öğretmenlerinin RKP dersine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla genel tarama modeli kullanılmıştır. 8. Sınıf rehber öğretmenlerinin RKP dersine ilişkin görüşlerini belirlemek için yapılan çalışma 2018-2019 yılı İzmit ve Kandıra ilçelerinde görev yapan 106 sınıf rehber öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın diğer kısmında konsültasyon temelli yürütülen RKP dersinin öğrenci kariyer farkındalıklarına etkisini incelemek amacıyla ön test – son test kontrol gruplu seçkisiz deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın deneysel kısmında Kandıra Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinin ortaokul kısmındaki 73 sekizinci sınıf öğrencisi deney grubunda, Tasvire Hurşit Güneş Ortaokulunun sekizinci sınıfındaki 80 öğrenci ise kontrol grubunda yer almıştır. Araştırma sonucunda; dersin yürütülmesi esnasında sınıf rehber öğretmenlerinin okul rehber öğretmenleri ile iletişim içinde olmak istedikleri ve bilgi alışverişinde bulunmak istedikleri ve konsültasyon sürecini önemsedikleri ve konsültasyon temelli yürütülen RKP dersinin öğrencilerin kariyer farkındalığını ve mesleki karar verme süreçlerine olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk, Esen ve Siyez (2020) tarafından yürütülen “Sınıf Rehber Öğretmenlerinin ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden birisi olan tipik durum örnekleme kullanılmıştır. İzmir’in merkez ilçelerinden yedi farklı ortaokuldan 21 öğretmen (13 kadın, 8 erkek) ve 47 öğrenci (24

oğlan, 23 kız) ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları kapsamında sınıf rehber öğretmenleri rehberlik ve kariyer planlama dersini liselere hazırlık sınavı için ya da öğrencilerin bireysel ve sınıf içi problemlerinin çözüm için kullandıklarını ifade ederken 8. sınıf öğrencileri de dersin sınavlara hazırlık, eksik konular varsa onların işlenmesine yönelik işlenirken bazen de dersin kazanımlarının işlendiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, dersin öğrencilerine sağladığı yararları; yeteneklerine ilişkin mesleki yönlendirme, meslekleri tanıma, ortaöğretim kurumlarını tanıma, bireysel problemlerin çözümü olarak belirtirken; 8. sınıf öğrencileri de meslekleri tanıma, sınıf içi ve bireysel problemlere yönelik yardım alma, yeteneklerine uygun mesleki yönlendirme şeklinde paralel katkılardan bahsetmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler ders sürecinde desteğe ihtiyaçları olduğunu ve hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiği, dersin daha önceki yıllarda başlaması, kaynak kitap hazırlanması, dersin okul psikolojik danışmanı tarafından desteklenmesi önerilerinde bulunmuşlardır.

İlgili araştırmalar incelendiğinde kariyer planlamanın ve mesleki kararlar vermenin bir süreci kapsadığı bunun hemen olmadığı ve erken yaşlardan itibaren bireylerin bu yolda desteklenmesi üzerinde durulmaktadır. Bu sürecin uzmanlarca yönlendirilmesinin önemli olduğunun ve aynı zamanda ailelerin, öğretmenlerin ve uzmanların iş birliğinin sıkı bir şekilde oluşturulmasının altı çizilmektedir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın modeli, katılımcılar, veri toplama araçları, veri toplanması ve toplanan verilerin analizine dair istatistiksel yöntemler ve teknikleri oluşturmaktadır.

3.1.Araştırmanın modeli

Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine Yönelik Öğretmen görüşlerini belirlemeyi ve öğretmenlerin programın uygulaması kısmında karşılaştıkları zorlukları, programın geliştirilmesine ve düzeltilmesine yönelik önerileri ile birlikte dersin uzaktan eğitim sürecinde etkin uygulanmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanan bu araştırma tarama modeline dayanan nicel bir çalışmadır. Tarama, daha önce ya da şimdi var olan bir olayı olduğu gibi analiz etmeyi hedefleyen araştırma modelidir. Araştırmaya kapsamındaki durum, birey ya da nesne, kendi şartlarında olduğu gibi değiştirilmeden tanımlanmaya çalışılırken onları bozma ya da değiştirme gibi etkiler gösterilmez. Tarama modelinde amaç öğrenilmesi istenilen durumun uygun bir biçimde gözlenip belgelendirilmesidir (Karasar, 2018). Araştırmada var olan durumun ortaya konulması programın eksik, güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin belirlenmesi yönünden betimsel araştırmadır. Bu araştırmaların amacı, bir olayı mümkün olduğunda bütün ve dikkatlice tanımlamaya çalışmaktır (Büyüköztürk vd., 2011).

3.2.Çalışma grubu

Çalışma grubunun oluşturulmasında seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme, araştırmacının vakit, para ve iş gücü kapsamında oluşan olumsuzlukları sebebi ile kolay ulaşılabilecek ve uygulama yapılabilecek grupları tercih etmesidir (Bayram, 2015; Büyüköztürk vd., 2017). Araştırma çalışma grubunun Batı Karadeniz'deki ortaokullarda çalışan okul rehber öğretmenleri, psikolojik danışmanları ve sekizinci sınıflara sınıf rehber öğretmenliği yapmış öğretmenlerden oluşması planlanmıştır. Ancak dünya genelinde

yaşanan COVID-19 Salgını neticesinde alınan tedbirler kapsamında pandemi sürecinde eğitimlerin uzaktan yürütülmesi sebebi ile bu amaca ulaşamamıştır. Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik hazırlanan anket Google formlar aracılığı ile internet üzerinden katılımcılara iletilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında ortaokullarda çalışmakta olan 200 öğretmen oluşturmaktadır. Anketler gönüllülük esas alınarak uygulanmıştır. Araştırmaya katılan 200 katılımcının demografik özellikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.2.1: Katılımcıların demografik özellikleri

Cinsiyet	N	Eğitim Düzeyi	N	Branş	N	Mesleki Deneyim	N
Erkek	92	Lisans	173	Matematik	39	1-5	48
Kadın	108	Lisansüstü	27	Türkçe	25	6-10	79
				İngilizce	23	11-15	30
				Fen Bilimleri	19	16-20	20
				Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	16	20+	23
				Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	12		
				Diğer	66		

Tablo 3.2.1 incelendiğinde araştırmada 92 erkek 108'i kadın olmak üzere 200 öğretmenin bulunduğu ve 173'ünün lisans 27'sinin ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte araştırmaya en çok Matematik ve Türkçe branşında olan öğretmenlerin katılım sağladığı anlaşılmaktadır. Mesleki deneyim açısından incelendiğinde 6-10 yıldır çalışmakta olanların oranının daha çok geri kalan kategorideki katılımcıların dengeli bir şekilde dağıldığı görülmektedir.

3.3. Veri toplama aracı

Araştırmada verileri elde etmek için kullanılan anket, MEB tarafından hazırlanan Sınıf Rehberlik Programı (Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim/Lise) öğeleri göz önünde bulundurularak, ilgili alan yazın incelenerek (Yazgünoğlu ve Demirel, 2012; Karataş ve Baltacı, 2013; Camadan vd., 2018; Öztürk vd., 2020) oluşturulmuştur. Anketin kapsam geçerliği için üç sınıf rehber öğretmeninden, iki psikolojik danışmandan ve üç alanında uzman öğretim görevlisinden görüş alınarak gelen öneriler doğrultusunda maddeler üzerinde gerekli değişiklikler yapılmıştır. Uzman görüşü öncesi 20 sorudan oluşan anketin ilk dokuz sorusu kişisel bilgiler, 10 sorusu derse ilişkin görüşlerle ilgili (ders için ayrılan sürenin yeterliliği= 1 madde, kazanımlar=11 madde, kazanımların değerlendirilmesi= 11 madde, içerik (yeterlik alanları)=12 madde, ders kapsamında üzerinde durulan konular= 10 madde, öğretme-öğrenme süreci (etkinlikler) =11, sınav durumları (ölçme ve değerlendirme) =6 madde, dersi yürütürken karşılaşılan zorluklara ilişkin=10 madde ve programın daha verimli uygulanmasına ilişkin= 7 madde ve dersin uygulanmasının değerlendirilmesine ilişkin= 10 madde) olarak hazırlanmıştır.

Uzman görüşleri alındıktan sonra; ders için ayrılan sürenin kazanımların gerçekleştirilmesi açısından yeterli olup olmadığı ayrı bir soru olarak ankette yer alırken uzman görüşleri sonrası alt başlıkların altına eklenmiştir, ilk bölüme bu dersin ne zaman yürütüldüğüne ilişkin madde eklenmiştir, kazanımların değerlendirilmesi sorusundaki “Kazanımlar günümüz şartlarını yansıtmamaktadır” maddesi “Kazanımlar çağdaş eğitim sistemin ihtiyaçlarına uygun değildir” şeklinde değiştirilerek aynı soruya “Kazanımlar diğer derslerin kazanımları ile uyushmaktadır” maddesi eklenmiştir. Programın içeriğinin değerlendirilmesi sorusuna “Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir” maddesi eklenmiştir. Ankette en sık üzerinde durulan konulara ilişkin gelen düzeltmeler ile motivasyon, meslekleri tanıma ve geleceğe yönelik hedef belirleme konuları eklenmiştir. Öğretme-öğrenme sürecinin (etkinlikler) değerlendirilmesi kısmında “Kazanımların gerek görülürse yerleri değiştirilebilir” ve “Sınıf rehber öğretmenin yeterlilikleri süreci yönlendirmektedir” maddeleri çıkartılarak bu bölüme “Uygulanan etkinlikler öğrencileri gelecekte karşılaşılabilecek problemlere karşı güçlendirmektedir; Etkinlikler öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlıdır ve Programın uygulanmasında öğrencilerin aktif katılımı

sağlanmaktadır.” maddeleri eklenmiştir. Bununla birlikte ders esnasında karşılaşılan sorunlar ve derse ilişkin düşünceler bölümü birleştirilerek uygulama anketinde “dersi yürütürken karşılaştığınız sorunlar nelerdir” olarak yer almıştır. Programın daha verimli uygulanmasına yönelik başlık altına uzmanlardan gelen maddeler eklenerek altıdan 10 maddeye çıkarılmıştır. Uzmanlara gönderilen ankette katılımcılara rehberlik ve kariyer planlama dersi programının öğelerine ilişkin anket soruları dışında eklemek istediklerine dair bir açık uçlu soru bulunurken uzman görüşü sonrası kaldırılarak öneriler bölümüne diğer maddesi getirilmiştir ve kalan maddelerden bu kaldırılmıştır.

Uzman görüşlerinin analizleri sonrası anket formundaki sorular düzenlenip bilgilendirici onam metni forma eklenerek toplam 18 maddeden oluşan bir anket hazırlanmıştır. İlk 10 soru kişisel bilgiler, sekiz madde derse ilişkin görüşlerle ilgili (kazanımlar=11 madde, kazanımların değerlendirilmesi= 11 madde, içerik (yeterlik alanları)=12 madde, ders kapsamında üzerinde durulan konular= 13 madde, öğretme-öğrenme süreci (etkinlikler) =11, sınav durumları (ölçme ve değerlendirme) =11 madde, dersi yürütürken karşılaşılan zorluklara ilişkin=12 madde ve programın daha verimli uygulanmasına ilişkin= 11 madde) olarak hazırlanmıştır.

Düzenlemeler yapılarak son hali verilen Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi 2020-2021 yılında gerçekleşen COVID-19 salgını ile alınan kısıtlamalardan dolayı Google Formlar aracılığıyla internet üzerinden uygulanmıştır.

3.4. Verilerin analizi

Toplanan verilerin analizi yapılmadan önce bütün anketlere 1’den 200’e kadar numara tanımlanmıştır. Sonrasında veriler elektronik tablolama için programa eklenmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların kişisel özellikleri ve ilgili görüş analizleri için frekans, yüzde ve ki kare kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS (22.0) paket programı kullanılmıştır.

Araştırmada betimsel istatistikler (frekans ve yüzdelik) ve katılımcıların derse ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine ve ders yürütme memnuniyetine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini tespit etmek için Ki Kare Testi uygulanmıştır (Büyüköztürk,

2008). Bu test elde edilen frekansların belli bir hipoteze veya teorik bir dağılıma uygunluk gösterip göstermediğini ya da farklı olup olmadığını belirlemek için kullanılmaktadır (Karagöz, 2016). Görev yapılan yer, branş, eğitim durumu ve kıdem yılı değişkenlerine ki kare testi uygulanmıştır. Ancak bu analizlerde beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplamda olan gözenek sayısına oranla %20'sini aştığı görüldüğünden anlamlılık testine ilişkin sonuçların yorumlanmasının doğru olmayacağı görülmüştür (Büyüköztürk vd., 2009).

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçları doğrultusunda bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Sekizinci sınıf rehberlik ve kariyer planlama dersi programının öğelerine ilişkin bulgular

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının genel amaçlarından en temel üç amacına ilişkin katılımcılar tarafından belirlenen görüşler Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1: Programın en temel üç amacına ilişkin katılımcı görüşleri

Maddeler	F	%
1. Kendi ve başkalarının duygularını anlayan ve kendi duygularını ifade edebilen bireyler yetiştirmek,	118	20.4
2. Öğrenme yaşantıları yoluyla kendini tanıyabilen bireyler yetiştirmek	102	17.6
3. Problem çözüme ve karar verme becerilerine sahip bireyler yetiştirmek,	84	14.5
4. Kişiler arası iletişim becerileri ve karakter güçleri gelişmiş bireyler yetiştirmek,	79	13.7
5. Kendine uygun ders, dal/alan ve meslek seçebilen bireyler yetiştirmek,	55	9.5
6. İçinde bulunduğu çevresine ve topluma uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmek,	46	8.0
7. Hayat boyu öğrenme modelini alışkanlık hâline getiren bireyler yetiştirmek,	35	6.1
8. Akademik planlama ve kariyer planlama yapabilen bireyler yetiştirmek,	30	5.2
9. Çalışarak üretmenin önemini benimseyen bireyler yetiştirmek,	14	2.4
10. Kök değerleri gelişmiş bireyler yetiştirmek,	9	1.6
11. İyi oluş düzeyleri yüksek bireyler yetiştirmek,	6	1.0

Araştırma bulgularına göre Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının genel amaçlarından en temel üç amacına ilişkin katılımcıların görüşü ile sırasıyla; “Kendi ve başkalarının duygularını anlayan ve kendi duygularını ifade edebilen bireyler yetiştirmek (%20,4),” “Öğrenme yaşantıları yoluyla kendini tanıyabilen bireyler

yetiştirmek (%17,6)”, ve “Problem çözüme ve karar verme becerilerine sahip bireyler yetiştirmek (%14,5)” amaçları belirtilmiştir. Bunun yanında dördüncü sırada “Kişiler arası iletişim becerileri ve karakter güçleri gelişmiş bireyler yetiştirmek (%13,7)” amacının da katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından işaretlendiği görölmektedir. Araştırma bulgularına göre programın; “Çalışarak üretmenin önemini benimseyen bireyler yetiştirmek (%2,4)”, “Kök değerleri gelişmiş bireyler yetiştirmek (%1,6)” ve “İyi oluş düzeyleri yüksek bireyler yetiştirmek (%1,0)” amaçlarının sonlarda geldiği görölmektedir.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının kazanımlarının değerlendirilmesine ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2: Programın kazanımlarına ilişkin katılımcı görüşleri

Maddeler	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Kazanımlar gerçekteştirilebilir düzeydedir.	123	60.9	72	35.6	7	3.5
2. Kazanımlar birbiri ile uyumludur.	137	67.9	55	27.2	10	5.0
3. Kazanımlar gelişim alanlarını kapsamaktadır.	140	69.3	53	26.2	9	4.5
4. Kazanımlar öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	142	70.3	52	25.7	8	4.0
5. Kazanımların işlenme sırası esnekler.	125	61.9	63	31.2	14	6.9
6. Kazanımlar seviyeye uygun değerildir.	58	28.7	55	27.2	89	44.1
7. Kazanımların sayısı çok fazladır.	70	34.7	79	39.1	53	26.2
8. Kazanımlar diğer öğretim programlarıyla dil birliği sağlamaktadır.	112	55.4	79	39.1	11	5.4
9. Kazanımlar belirlenirken bireysel farklılıklar dikkate alınmamıştır.	60	29.7	78	38.6	64	31.7
10. Kazanımlar çağdaş eğitim sisteminin ihtiyaçlarına uygun değerildir.	47	23.3	62	30.7	93	46.0
11. Kazanımlar diğer derslerin kazanımları ile uyuşmaktadır.	115	56.9	71	35.1	16	7.9

Programın kazanımlarına ilişkin cevaplar incelendiğinde; katılımcıların %60,9’u programın kazanımlarının gerçekteştirilebilir düzeyde olduğunu düşünürken %35,6’sı kısmen gerçekteştirilebilir düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Katılımcıların %67,9’u kazanımları birbiri ile uyumlu bulurken katılımcıların %44,1’i kazanımları öğrenci seviyesine uygun bulmadığını belirtmektedir. Ancak katılımcıların %69,8’i

kazanımların gelişim alanlarını kapsadığını ve %70,3'ü de kazanımların öğrenci gelişim özelliklerine uygun olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %61,9'u kazanımların işlenme sırasının esnek olduğunu katılırken katılımcıların %39,1' kazanım sayılarının fazlalığına kısmen katılmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların çoğu kazanımların çağdaş eğitim sisteminin ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlandığı (%46,0), kazanımların diğer derslerin kazanımları ile uyduğu (%56,9) ve kazanımların diğer öğretim programları ile dil birliği konusunda uyumlu olduğu (%55,4) yönünde fikir beyan etmişlerdir. Kazanımlar belirlenmesinde katılımcıların %31,7'si bireysel farklılıkların dikkate alındığını düşünürken %38,6'sı bireysel farklılıkların kısmen dikkate alınmadığını belirtmektedir.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının içeriğine ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 4.3'de gösterilmiştir.

Tablo 4.3: Programın içeriğine ilişkin katılımcı görüşleri

Maddeler	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Program içeriği ve kazanımlar birbiriyle uyumludur.	146	72.3	51	25.2	5	2.5
2. Program içeriğindeki konular öğrencilerin ihtiyaçlarına uygundur.	120	59.4	71	35.1	11	5.4
3. Programın içeriği öğrenci düzeyine uygundur.	129	63.9	63	31.2	10	5.0
4. İçerik çok yoğundur.	82	40.6	83	41.1	37	18.3
5. İçerikte sosyal duygusal gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	105	52.0	80	39.6	17	8.4
6. İçerikte akademik gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	110	54.5	75	37.1	17	8.4
7. İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	109	54.0	79	39.1	14	6.9
8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.	59	29.2	81	40.1	62	30.7
9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	54	26.7	78	38.6	70	34.7
10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	76	37.6	97	48.0	29	14.4

11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	122	60.4	71	35.1	9	4.5
12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zeka, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlilik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	111	55.0	84	41.6	7	3.5

Araştırma bulgularına göre katılımcıların %59,4'ü program içeriğindeki konuların öğrencilerin ihtiyaçlarına, %63,9'u program içeriğinin de öğrenci düzeyine uygun bulduklarını belirtirken dersin içeriğini ise katılımcıların %40,6'sı yoğun bulurken %41,1 kısmen yoğun bulmaktadırlar. Bununla birlikte katılımcılar program içeriği ve kazanımların uyumlu olduğunu (%72,3), içerikte sosyal duygusal gelişim (%52,0)-akademik gelişim (%54,5) ve kariyer gelişim (%54,0) alanına yeterli düzeyde ağırlık verildiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların %40,1'i program içeriğine ilişkin açıklamaları kısmen yetersiz bulurken %30,7'si açıklamaları yeterli bulmaktadır. Katılımcıların %38,6'sı da programının içeriğinin bu ders için kısmen yetersiz olduğunu %30,7'si ise yetersiz olmadığını belirtmektedir. Bu kapsamda katılımcıların çoğu içeriği bu ders için yetersiz bulmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların %60,4'ü Kök Değerlerin (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik), %55,0'ı Karakter Güçlerinin (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zeka, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlilik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtıldığını belirtmektedir. Katılımcıların çoğu kök değerler ve karakter güçleri konusunda programı yeterli bulmaktadırlar. Bununla birlikte katılımcıların %37,6'sı programın içeriğinin öğrencilerin ilgisini çektiğini belirtirken %48,0'ı ise programın kısmen öğrencilerin ilgisini çektiğini ifade etmektedir.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının uygulanışının değerlendirilmesine ilişkin katılımcı cevapları Tablo 4.4’de gösterilmiştir.

Tablo 4.4: Programın uygulama kısmına ilişkin katılımcı cevapları

Maddeler	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Uygulama sürecine ilişkin açıklamalar yeterlidir.	115	56.9	68	33.7	19	9.4
2. Program bireysel farklılıkları temel almaktadır.	107	53.0	69	34.2	26	12.9
3. Kazanım ve uygulama süreçleri arasında ilişki yoktur.	59	29.2	57	28.2	86	42.6
4. İçerik ve kazanımlara bakıldığında program çok yoğundur.	81	40.1	82	40.6	39	19.3
5. Etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşanmaktadır.	83	41.1	80	39.6	39	19.3
6. Etkinliklerin uygulanmasında okul binası ve bahçesi uygundur.	97	48.0	73	36.1	32	15.8
7. Etkinliklerin uygulanması için ders süresi yeterlidir.	85	42.1	64	31.7	53	26.2
8. Program öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin iş birliği ile yürütülmektedir.	88	43.6	85	42.1	29	14.4
9. Uygulanan etkinlikler öğrencileri gelecekte karşılaşacağı problemlere karşı güçlendirmektedir.	104	51.5	87	43.1	11	5.4
10. Etkinlikler öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlıdır.	103	51.0	78	38.6	21	10.4
11. Programın uygulanmasında öğrencilerin aktif katılımı sağlanmaktadır.	119	58.9	72	35.6	11	5.4

Araştırma bulguları incelendiğinde katılımcılar uygulamada kullanılan etkinliklerin öğrencileri gelecekte karşılaşacağı problemlere karşı güçlendirdiğini (%51,5), öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlı olduklarını (%51,0) ve uygulamada öğrencilerin aktif katılımlarının sağlandığını (%58,9) ifade etmektedirler. Katılımcıların %43,6’sı programın öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin iş birliği ile yürütülmesi gerektiğini düşünürken %14,4’ü ise bu iş birliğinin gerekli olmadığını ifade etmektedir. Katılımcıların %42,1’i uygulama esnasında ders sürecinin yeterli

olduğunu, %31,7'si kısmen yeterli olduğunu belirtirken katılımcıların %26,2'si verilen zamanın etkinliklerin uygulanması için yeterli olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların çoğu etkinliklerin uygulanması için ayrılan sürenin yeterli olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %48,0'ı okul binası ve bahçesinin çalışmalar için uygun, %36,1'i kısmen uygun olduğunu düşünmektedir. Ancak bunların yanında katılımcıların %41,1'i etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşandığını, %39,6'sı da teminde kısmen güçlük yaşandığını ifade etmektedir. Katılımcılar aynı zamanda uygulama sürecine ilişkin açıklamaların yeterli olduğunu (%56,9), programın bireysel farklılıkları temel aldığını (%53,0), kazanım ve uygulama süreçleri arasında ilişki olduğunu (%42,6) ve birbirinden bağımsız olmadığını ifade etmişlerdir. Tüm bu ifade edilenlerle birlikte katılımcıların %40,1'i içerik ve kazanımlara bakıldığında programın çok yoğun olduğunu, %40,6'sının da kısmen yoğun olduğunu ifade ettiğini görmekteyiz.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi kazanımlarının değerlendirilmesine ilişkin katılımcı cevapları Tablo 4.5'de gösterilmiştir.

Tablo 4.5: Dersin kazanımlarının değerlendirilmesine ilişkin katılımcı cevapları

Maddeler	f	%
1. Öğrencileri Gözlemleyerek	112	20.4
2. Öğrenciler ile Konuşarak	111	20.3
3. Öz Değerlendirme formları kullanarak	60	10.9
4. Veliler ile Görüşerek	60	10.9
5. Öğrencilerin Süreç İçerisinde Katılımını Sağlayarak	60	10.9
6. Kontrol Edemiyorum	51	9.3
7. Etkinlik Değerlendirme Formları Kullanarak	35	6.4
8. Gözlem Formları Tutarak	28	5.1
9. Öğrencilerin Günlük Tutmalarını İsteyerek	17	3.1
10. Verilen Kazanımlar ile ilgili Küçük Grup Çalışmaları Yaptırarak (Rol Oynama Afiş/poster hazırlama Brifing, eğitsel oyun vb.)	14	2.6

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi kazanımlarının nasıl takip edildiğine ilişkin olarak katılımcıların %20,4'ü “Öğrencileri Gözlemleyerek”, %20,3'ü “Öğrenciler ile

Konuşarak”, %10,9’u ise “Öğrencilerin Süreç İçerisinde Katılımını Sağlayarak” süreci değerlendirdiklerini ve değerlendirme sürecinde öğrenciyi merkeze alarak doğrudan değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %10,9’u “Öz Değerlendirme formları kullanarak”, “Veliler ile Görüşerek”, %6,4’ü “Etkinlik Değerlendirme Formları Kullanarak”, %5,1’i “Gözlem Formları Tutarak”, %3,1’i “Öğrencilerin Günlük Tutmalarını İsteyerek” ve %2,6’sı “Verilen Kazanımlar ile ilgili Küçük Grup Çalışmaları Yaptırarak (Rol Oynama Afiş/poster hazırlama brifing, eğitsel oyun vb.)” süreci değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların %9,3’ü ise dersin değerlendirilmesini “Kontrol Edemediklerini” ve kazanımları değerlendiremediklerini ifade etmişlerdir.

4.2. Rehberlik ve kariyer planlama dersi kapsamında en sık üzerinde durulan konulara ilişkin bulgular

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi kapsamında en sık üzerinde durulan konulara ilişkin katılımcı cevapları Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6: Ders kapsamında üzerinde en çok durulan konulara ilişkin katılımcı cevapları

Maddeler	F	%
1. Sınav Kaygısı	131	17.0
2. Verimli Ders Çalışma	103	13.4
3. Üst Eğitim Kurumları ve Sınavlarını Tanıtma	92	12.0
4. İletişim	70	9.1
5. Motivasyon	68	8.8
6. Karar Verme	57	7.4
7. Geleceğe Yönelik Hedef Belirleme	53	6.9
8. Meslekleri Tanıma	50	6.5
9. Zaman Yönetimi	43	5.6
10. İlgi ve Yetenekler	38	4.9
11. Kariyer Planlama	33	4.3
12. Öz Bakım Becerileri	29	3.8
13. Diğer	2	0.3

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi kapsamında en sık üzerinde durulan konulara ilişkin olarak katılımcılar sırasıyla %17,0’ı “Sınav Kaygısı”, %13,4’ü “Verimli Ders

Çalışma”, %12,0’ı “Üst Eğitim Kurumları ve Sınavlarını Tanıtma”, %9,1’i “İletişim”, %8,8’i “Motivasyon”, %7,4’ü “Karar Verme”, %6,9’u “Geleceğe Yönelik Hedef Belirleme”, %6,5’i “Meslekleri Tanıma”, %5,6’sı “Zaman Yönetimi”, %4,9’u “İlgi ve Yetenekler”, %4,3’ü “Kariyer Planlama” ve %3,8’i “Öz Bakım Becerileri” olarak ifade etmişlerdir. Aynı zamanda katılımcıların %0,3’ü diğer seçeneğini işaretlemiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen K102 “*Branş öğretmenleri bu dersi eksik konu tamamlamak, konu tekrarı ya da test çözümü için kullanmaktadırlar. Bu sebeple gerekli konuların üzerinde yeterince durulamamaktadır.*” şeklinde ifade ederken K168 “*Öz saygı gelişimi*” konusunu eklemiştir.

4.3. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin yürütülmesi esnasında karşılaşılan zorluklara ilişkin bulgular

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin Yürütülmesi Esnasında karşılaşılan zorluklara ilişkin katılımcı cevapları Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7: Dersi yürütürken karşılaşılan zorluklara ilişkin katılımcı cevapları

Maddeler	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Derse ilişkin yanlış algıların mevcut olması	113	55.9	50	24.8	39	19.3
2. Dersten sorumlu öğretmenlerin derse gereken önemi vermemesi	97	48.0	51	25.2	54	26.7
3. Okullarda akademik başarının daha çok önemsenmesi	150	74.3	36	17.8	16	7.9
4. Sekizinci Sınıfların LGS’ ye hazırlanması	142	70.3	41	20.3	19	9.4
5. Dersin farklı amaçlar (LGS hazırlanma, başka derslerin işlenmesi vb.) için kullanılması	133	65.8	37	18.3	32	15.8
6. Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesi	145	71.8	41	20.3	16	7.9
7. Sınıf mevcutlarının fazla olması	94	46.5	56	27.7	52	25.7
8. Velilerin sürece katılmak istememesi	123	60.9	61	30.2	18	8.9
9. Öğrencilerin dersin önemine ilişkin algısının düşük olması	139	68.8	49	24.3	14	6.9
10. Ders kazanımlarının önemsenmemesi	129	63.9	56	27.7	17	8.4
11. Bazı kazanımlar gerçekleştirilirken sınıf rehber öğretmenlerinin yetersiz kalması	112	55.4	58	28.7	32	15.8
12. Program hakkında yeterli bilginin mevcut olmaması	117	57.9	57	28.2	28	13.9

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin Yürütülmesinde katılımcıların %74,3'ü “Okullarda akademik başarının daha çok önemsenmesini” karşılaşılan problem olarak gösterirken; %71,8'i “Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesini”; %70,3'ü bu dersin sekizinci sınıfta olduğunu ve “Sekizinci Sınıfların LGS' ye hazırlanmasını”; %68,8'i “Öğrencilerin dersin önemine ilişkin algısının düşük olmasını”; %65,8'nin “Dersin farklı amaçlar (LGS hazırlanma, başka derslerin işlenmesi vb.) için kullanılmasını”; %63,9'nun “Dersin kazanımlarının önemsenmemesini”; %60,9'u “Velilerin sürece katılmak istememesini”; %57,9'u “Program hakkında yeterli bilginin mevcut olmamasını”; %55,9'u “Derse ilişkin yanlış algıların mevcut olmasını”; %55,4'ü “Bazı kazanımlar gerçekleştirilirken sınıf rehber öğretmenlerinin yetersiz kalmasını” karşılaşılan güçlük olarak ifade etmektedirler.

Katılımcıların %46,5'i “Sınıf mevcutlarının fazla olmasını” karşılaşılan güçlük olarak ifade ederken %25,7'si mevcutların fazlalığını sorun olarak görmemektedir. Aynı şekilde katılımcıların %48,0'ı “Dersten sorumlu öğretmenlerin derse gereken önemi vermemesini” problem olarak görürken katılımcıların %26,7'si bunu problem olarak görmemektedir.

4.4. Rehberlik ve kariyer planlama dersi programının daha verimli uygulanmasına ilişkin bulgular

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının daha verimli uygulanmasına ilişkin katılımcı cevapları Tablo 4.8'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8: Programın daha verimli uygulanmasına ilişkin katılımcı cevapları

Maddeler	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Ders alt sınıflardan başlamalıdır.	180	89.1	16	7.9	6	3.0
2. Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmenlerarasındaki koordinasyon artırılmalıdır.	181	89.6	16	7.9	5	3.0
3. Sürece veli katılımı sağlanmalıdır.	175	86.6	19	9.4	8	4.0
4. Süreç içerisinde sınıf rehber öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri ve idare iletişim içinde olmalıdır.	184	91.1	15	7.4	3	1.5
5. Dersin verimli yürütülebilmesi için okulun psikolojik danışmanı olmalıdır.	178	88.1	18	8.9	6	3.0

6. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim verilmelidir.	167	82.7	24	11.9	11	5.4
7. Sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin işleyişi ve programı hakkında eğitimler verilmelidir.	163	80.7	28	13.9	11	5.4
8. Okul idarelerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin önemi hakkında eğitimler verilmelidir.	169	83.7	24	11.9	9	4.5
9. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin işlenmesinde gerekli materyaller ilgili okul idareleri tarafından sınıf rehber öğretmenlerine kaynak sağlanmalıdır.	176	87.1	23	11.4	3	1.5
10. Sistemde bu dersin ödemesinin yapılması sağlanmalıdır.	160	79.2	30	14.9	12	5.9

Katılımcıların %91,1'i "Süreç içerisinde sınıf rehber öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri ve idarenin iletişim içinde olmasını", %89,6'sı "Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki koordinasyon artırılmasını", %89,1'i "Dersin alt sınıflardan başlamasını", %88,1'i "Okulun psikolojik danışmanı olmasını", %87,1'i "Dersin işlenmesinde gerekli materyaller ilgili okul idareleri tarafından sınıf rehber öğretmenlerine kaynak sağlanmasını", %86.6'sı "Sürece veli katılımı sağlanmasını", %83.7'si "Okul idarelerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin önemi hakkında eğitimler verilmesini", %82,7'si "Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim verilmesini", %80,7'si "Sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin işleyişi ve programı hakkında eğitimler verilmesini" ifade ederek programın daha işlevsel olacağını belirtmişlerdir. Bununla birlikte "Sistemde bu dersin ödemesinin yapılması sağlanmalıdır" ifadesi katılımcıların %79,2'si tarafından seçilerek dersin verimliliğinin artırılması konusunda en sonda yer almıştır.

Araştırma kapsamında bu bölümün sonunda diğer maddesi eklenmiştir. Bu kapsamda 17 katılımcı bu madde de dersin daha verimli işlenmesine ilişkin öneri bildirmiştir. Katılımcıların cevapları çoğunlukla dersin tüm sınıf düzeylerinde uygulanması, hizmet içi eğitimler ile öğretmenlerin desteklenmesi, dersin psikolojik danışmanlarca yürütülmesi, derse gereken önemin verilmesi ve ders saatinin artırılması yönünde olmuştur.

4.5. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin cinsiyete göre değerlendirilmesine ilişkin bulgular

Katılımcıların Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programının Kazanımlarına İlişkin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9: Programın kazanımlarının cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları

Maddeler		Evet		Kısmen		Hayır		X2	df	p
		f	%	f	%	f	%			
1. Kazanımlar gerçekleştirilebilir düzeydedir.	Kadın	65	59.6	42	38.5	2	1.8	2.432	2	.296
	Erkek	58	62.4	30	32.3	5	5.4			
2. Kazanımlar birbiri ile uyumludur.	Kadın	76	69.7	29	26.6	4	3.7	.945	2	.624
	Erkek	61	65.6	26	28.0	6	6.5			
3. Kazanımlar gelişim alanlarını kapsamaktadır.	Kadın	81	74.3	24	22.0	4	3.7	2.790	2	.248
	Erkek	59	63.4	29	31.2	4	3.7			
4. Kazanımlar öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	Kadın	83	76.1	24	22.0	2	1.8	5.129	2	.077
	Erkek	59	63.4	28	30.1	6	6.5			
5. Kazanımların işlenme sırası esnekliklidir.	Kadın	71	65.1	31	28.4	7	6.4	1.067	2	.586
	Erkek	54	58.1	32	34.4	7	7.5			
6. Kazanımlar seviyeye uygun değildir.	Kadın	29	26.6	31	28.4	49	45.0	.537	2	.765
	Erkek	29	31.2	24	25.8	40	43.0			
7. Kazanımların sayısı çok fazladır.	Kadın	30	27.5	44	40.4	35	32.1	6.681	2	.035*
	Erkek	40	43.0	35	37.6	18	19.4			
8. Kazanımlar diğer öğretim programlarıyla dil birliği sağlamaktadır.	Kadın	63	57.8	41	37.6	5	4.6	.692	2	.708
	Erkek	49	52.7	38	40.9	6	6.5			
9. Kazanımlar belirlenirken bireysel farklılıklar dikkate alınmamıştır.	Kadın	29	26.6	46	42.2	34	31.2	1.572	2	.456
	Erkek	31	33.3	32	34.4	30	32.3			
10. Kazanımlar çağdaş eğitim sisteminin ihtiyaçlarına uygun değildir.	Kadın	22	20.2	36	33.0	51	46.8	1.417	2	.492
	Erkek	25	26.9	26	28.0	42	45.2			

11. Kazanımlar diğer derslerin kazanımları ile uyuşmaktadır.	Kadın	64	58.7	34	31.2	11	10.1	2.595	2	.273.
	Erkek	51	54.8	37	39.8	5	5.4			

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi kazanımlarının katılımcı görüşlerine ilişkin cinsiyete göre bakıldığında “Kazanımların sayısı çok fazladır” ($X^2=6.681$, $p= .035$)” maddesinde istatistiki olarak anlamlı farklılık çıkmış diğer maddelerde ise her iki cinsin görüşleri arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Anlamlı farklılığın olduğu “Kazanımların sayısı çok fazladır” maddesinde erkek katılımcıların çoğunluğu (%= 43.0) evet derken kadın katılımcıların çoğunluğu (%= 40.4) ise kısmen seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Erkek katılımcılar kazanım sayılarını fazla bulurken kadın katılımcılar kazanım sayısını kısmen fazla bulmaktadırlar.

Anlamlı farklılık çıkmayan maddeler incelendiğinde, Kazanımlar gerçekleştirilebilir düzeydedir maddesine erkek katılımcılar (%62.4), kadın katılımcılar (%59.6) ile evet seçeneğinde yoğunlaşarak programda yer alan kazanımların gerçekleştirilebilir düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Kazanımlar birbiri ile uyumludur maddesine erkek katılımcılar (%65.6), kadın katılımcılar (%69.7) ile evet seçeneğinde yoğunlaşarak programda yer alan kazanımların birbiri ile uyumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Her iki cinsiyetteki katılımcılar kazanımların işlenme sırası esneklik maddesinde evet seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Ancak kadın katılımcılar (%65.1) erkek katılımcılara (%58.1) göre kazanımların işlenme sırasının daha esnek olduğu görüşünü savunmaktadırlar.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının içeriğine ilişkin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4.10: Programın içeriğinin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları

Maddeler		Evet		Kısmen		Hayır		X^2	df	p
		f	%	f	%	f	%			
1. Program içeriği ve kazanımlar birbiriyle uyumludur.	Kadın	83	76.1	25	22.9	1	0.9	3.313	2	.191
	Erkek	63	67.7	26	28.0	4	4.3			
2. Program içeriğindeki konular öğrencilerin ihtiyaçlarına uygundur.	Kadın	67	61.5	34	31.2	8	7.3	2.783	2	.249
	Erkek	53	57.0	37	39.8	3	3.2			

3. Programın içeriği öğrenci düzeyine uygundur.	Kadın	76	69.7	27	24.8	6	5.5	4.548	2	.103																																																																																																																																																																								
	Erkek	53	57.0	36	38.7	4	4.3				4. İçerik çok yoğundur.	Kadın	40	36.7	42	38.5	27	24.8	6.646	2	.036*		Erkek	42	45.2	41	44.1	10	10.8	5. İçerikte sosyal duygusal gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	63	57.8	41	37.6	5	4.6	5.902	2	.052		Erkek	42	45.2	39	41.9	12	12.9	6. İçerikte akademik gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	60	55.0	40	36.7	9	8.3	.034	2	.983		Erkek	50	53.8	35	37.6	8	8.6	7. İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	57	52.3	43	39.4	9	8.3	.730	2	.694		Erkek	52	55.9	36	38.7	5	5.4	8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.	Kadın	34	31.2	49	45.0	26	23.9	5.320	2	.070		Erkek	25	26.9	32	34.4	36	38.7	9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	Kadın	31	28.4	43	39.4	35	32.1	.743	2	.690		Erkek	23	24.7	35	37.6	35	37.6	10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	42	38.5	52	47.7	15	13.8	.115	2	.944		Erkek	34	36.6	45	48.4	14	15.1	11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196		Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2	12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40
4. İçerik çok yoğundur.	Kadın	40	36.7	42	38.5	27	24.8	6.646	2	.036*																																																																																																																																																																								
	Erkek	42	45.2	41	44.1	10	10.8				5. İçerikte sosyal duygusal gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	63	57.8	41	37.6	5	4.6	5.902	2	.052		Erkek	42	45.2	39	41.9	12	12.9	6. İçerikte akademik gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	60	55.0	40	36.7	9	8.3	.034	2	.983		Erkek	50	53.8	35	37.6	8	8.6	7. İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	57	52.3	43	39.4	9	8.3	.730	2	.694		Erkek	52	55.9	36	38.7	5	5.4	8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.	Kadın	34	31.2	49	45.0	26	23.9	5.320	2	.070		Erkek	25	26.9	32	34.4	36	38.7	9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	Kadın	31	28.4	43	39.4	35	32.1	.743	2	.690		Erkek	23	24.7	35	37.6	35	37.6	10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	42	38.5	52	47.7	15	13.8	.115	2	.944		Erkek	34	36.6	45	48.4	14	15.1	11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196		Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2	12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																
5. İçerikte sosyal duygusal gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	63	57.8	41	37.6	5	4.6	5.902	2	.052																																																																																																																																																																								
	Erkek	42	45.2	39	41.9	12	12.9				6. İçerikte akademik gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	60	55.0	40	36.7	9	8.3	.034	2	.983		Erkek	50	53.8	35	37.6	8	8.6	7. İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	57	52.3	43	39.4	9	8.3	.730	2	.694		Erkek	52	55.9	36	38.7	5	5.4	8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.	Kadın	34	31.2	49	45.0	26	23.9	5.320	2	.070		Erkek	25	26.9	32	34.4	36	38.7	9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	Kadın	31	28.4	43	39.4	35	32.1	.743	2	.690		Erkek	23	24.7	35	37.6	35	37.6	10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	42	38.5	52	47.7	15	13.8	.115	2	.944		Erkek	34	36.6	45	48.4	14	15.1	11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196		Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2	12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																																			
6. İçerikte akademik gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	60	55.0	40	36.7	9	8.3	.034	2	.983																																																																																																																																																																								
	Erkek	50	53.8	35	37.6	8	8.6				7. İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	57	52.3	43	39.4	9	8.3	.730	2	.694		Erkek	52	55.9	36	38.7	5	5.4	8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.	Kadın	34	31.2	49	45.0	26	23.9	5.320	2	.070		Erkek	25	26.9	32	34.4	36	38.7	9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	Kadın	31	28.4	43	39.4	35	32.1	.743	2	.690		Erkek	23	24.7	35	37.6	35	37.6	10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	42	38.5	52	47.7	15	13.8	.115	2	.944		Erkek	34	36.6	45	48.4	14	15.1	11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196		Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2	12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																																																						
7. İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Kadın	57	52.3	43	39.4	9	8.3	.730	2	.694																																																																																																																																																																								
	Erkek	52	55.9	36	38.7	5	5.4				8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.	Kadın	34	31.2	49	45.0	26	23.9	5.320	2	.070		Erkek	25	26.9	32	34.4	36	38.7	9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	Kadın	31	28.4	43	39.4	35	32.1	.743	2	.690		Erkek	23	24.7	35	37.6	35	37.6	10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	42	38.5	52	47.7	15	13.8	.115	2	.944		Erkek	34	36.6	45	48.4	14	15.1	11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196		Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2	12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																																																																									
8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.	Kadın	34	31.2	49	45.0	26	23.9	5.320	2	.070																																																																																																																																																																								
	Erkek	25	26.9	32	34.4	36	38.7				9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	Kadın	31	28.4	43	39.4	35	32.1	.743	2	.690		Erkek	23	24.7	35	37.6	35	37.6	10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	42	38.5	52	47.7	15	13.8	.115	2	.944		Erkek	34	36.6	45	48.4	14	15.1	11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196		Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2	12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																																																																																												
9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	Kadın	31	28.4	43	39.4	35	32.1	.743	2	.690																																																																																																																																																																								
	Erkek	23	24.7	35	37.6	35	37.6				10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	42	38.5	52	47.7	15	13.8	.115	2	.944		Erkek	34	36.6	45	48.4	14	15.1	11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196		Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2	12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																																																																																																															
10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	42	38.5	52	47.7	15	13.8	.115	2	.944																																																																																																																																																																								
	Erkek	34	36.6	45	48.4	14	15.1				11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196		Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2	12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																																																																																																																																		
11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	68	62.4	34	31.2	7	6.4	3.264	2	.196																																																																																																																																																																								
	Erkek	54	58.1	37	39.8	2	2.2				12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924		Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																																																																																																																																																					
12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Kadın	61	56.0	44	40.4	4	3.7	.157	2	.924																																																																																																																																																																								
	Erkek	50	53.8	40	43.0	3	3.2																																																																																																																																																																											

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi içeriğinin katılımcı görüşleri cinsiyete göre bakıldığında “İçerik çok yoğundur” ($X^2=6.646, p=.036$)” maddesinde istatistiki olarak anlamlı farklılık çıkmış diğer maddelerde ise her iki cinsin görüşleri arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Anlamlı farklılığın olduğu “İçerik çok yoğundur” maddesinde erkek katılımcıların çoğunluğu (%45.2) evet derken kadın katılımcıların çoğunluğu (%38.5) ise kısmen seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Erkek katılımcılar içeriğin yoğun olduğunu belirtirken kadın katılımcılar içeriğin kısmen yoğun olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Anlamlı farklılık çıkmayan maddeler incelendiğinde Program içeriği ve kazanımlar birbiriyle uyumludur maddesinde erkek katılımcılar (%67.7) kadın katılımcılar (%76.1) ile evet seçeneğinde yoğunlaşarak kazanım ve içerik arasında ilişkinin olduğunu ifade etmişlerdir. Program içeriğindeki konular öğrencilerin ihtiyaçlarına uygundur maddesinde her iki cinsiyetteki katılımcılar evet seçeneğine yoğunlaşmışlardır. Ancak kadın katılımcıların (%69.7) programın içeriğini öğrenci düzeyine göre erkek katılımcılardan (%57.0) daha uygun bulduğunu söyleyebiliriz. Programda içeriğe ilişkin açıklamaları kadın katılımcılar kısmen yetersiz (%45.0) bulurken erkek katılımcılar (%38.7) içeriğe ilişkin açıklamaları yeterli bulmaktadırlar. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir maddesinde erkek katılımcılar kısmen (%48.4) seçeneğinde yoğunlaşırken kadın katılımcılar evet (%38.5) seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Kadın katılımcılar içeriğin öğrencilerin ilgisini çektiğini belirtirken erkek katılımcılar kısmen ilgilerini çektiğini belirtmişlerdir. Her iki cinsiyet grubundaki katılımcılar Kök Değerlerin (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) ve Karakter Güçlerinin (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlilik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtıldığını düşünmektedirler.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının uygulanmasına ilişkin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11: Programın uygulanmasının cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları

	Maddeler		Evet		Kısmen		Hayır		X^2	df	p
			f	%	f	%	f	%			
1.	Uygulama sürecine ilişkin açıklamalar yeterlidir	Kadın	57	52.3	41	37.6	11	10.1	2.111	2	.348
		Erkek	58	62.4	27	29.0	8	8.6			

2. Program bireysel farklılıkları temel almaktadır.	Kadın	59	54.1	39	35.8	11	10.1	1.663	2	.435
	Erkek	48	51.6	30	32.3	15	16.1			
3. Kazanım ve uygulama süreçleri arasında ilişki yoktur.	Kadın	31	28.4	33	30.3	45	41.3	.495	2	.781
	Erkek	28	30.1	24	25.8	41	44.1			
4. İçerik ve kazanımlara bakıldığında program çok yoğundur.	Kadın	35	32.1	49	45.0	25	22.9	6.492	2	.039*
	Erkek	46	49.5	33	35.5	14	15.1			
5. Etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşanmaktadır.	Kadın	36	33.0	52	47.7	21	19.3	7.669	2	.022*
	Erkek	47	50.5	28	30.1	18	19.4			
6. Etkinliklerin uygulanmasında okul binası ve bahçesi uygundur.	Kadın	52	47.7	41	37.6	16	14.7	.350	2	.840
	Erkek	45	48.4	32	34.4	16	17.2			
7. Etkinliklerin uygulanması için ders süresi yeterlidir.	Kadın	43	39.4	37	33.9	29	26.6	.784	2	.676
	Erkek	42	45.2	27	29.0	24	25.8			
8. Program öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin iş birliği ile yürütülmektedir.	Kadın	48	44.0	48	44.0	13	11.9	1.201	2	.548
	Erkek	40	43.0	37	39.8	16	17.2			
9. Uygulanan etkinlikler öğrencileri gelecekte karşılaştığı problemlere karşı güçlendirmektedir.	Kadın	55	50.5	48	44.0	6	5.5	.101	2	.951
	Erkek	49	52.7	39	41.9	5	5.4			
10. Etkinlikler öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlıdır.	Kadın	59	54.1	40	36.7	10	9.2	1.022	2	.600
	Erkek	44	47.3	38	40.9	11	11.8			
11. Programın uygulanmasında öğrencilerin aktif katılımı sağlanmaktadır.	Kadın	67	61.5	36	33.0	6	5.5	.719	2	.698
	Erkek	52	55.9	36	38.7	5	5.4			

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin uygulamasıyla ilgili katılımcı görüşlerine cinsiyete göre bakıldığında “İçerik ve kazanımlara bakıldığında program çok yoğundur. ($X^2=6.492$, $p= .030$)”, “Etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşanmaktadır. ($X^2=7.669$, $p= .022$)” maddelerinde istatistiki olarak anlamlı farklılık çıkmış diğer maddelerde ise her iki cinsin görüşleri arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Anlamlı farklılığın olduğu İçerik ve kazanımlara bakıldığında program çok yoğundur maddesinde erkek katılımcıların çoğunluğu (%49.5) evet derken kadın katılımcıların çoğunluğu (%45.0) ise kısmen seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Erkek katılımcılar programın çok yoğun olduğunu ifade ederken kadın katılımcılar kısmen yoğun olduğunu düşünmektedirler. Etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşanmaktadır maddesinde ise erkek katılımcılar (%50.5) evet de yoğunlaşarak güçlük yaşadıklarını ifade ederken, kadın katılımcılar (%47.7) kısmen güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Anlamlı farklılık çıkmayan maddeler incelendiğinde, “Kazanım ve uygulama süreçleri arasında ilişki yoktur” maddesine erkek katılımcılar (%44.1), kadın katılımcılar (% 41.3) ile hayır seçeneğinde yoğunlaşarak kazanım ve uygulama süreçleri arasında ilişkinin olduğunu ifade etmişlerdir. Uygulama sürecine ilişkin açıklamalar yeterlidir maddesinde her iki cinsiyetteki katılımcılar evet seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Ancak, erkek katılımcıların programın uygulama sürecine ilişkin açıklamaları (%62.4) kadın katılımcılardan (%52.3) daha yeterli buldukları söylenebilir. Program bireysel farklılıkları temel almaktadır maddesine her iki grup da evet seçeneğinde yoğunlaşmışlar ve kadın katılımcılar (% 54.1) erkek katılımcılara (%51.6) göre küçük farkla da olsa programın bireysel farklılıkları temel almasına ilişkin daha olumlu düşünmektedirler. Etkinliklerin uygulanması için ders süresinin yeterli olduğu noktasında her iki cinsiyetteki katılımcılar aynı görüşü belirterek evet seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Programın öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin iş birliği ile yürütülmektedir maddesinde kadın katılımcılar evet (%44.0) ve kısmen (%44.0) seçeneklerinde yoğunlaşırken erkekler evet (%43.0) seçeneğinde yoğunlaşmışlardır.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin yürütülürken karşılaşılan zorluklara ilişkin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12: Dersin yürütülmesinde karşılaşılan zorlukların cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları

Maddeler		Evet		Kısmen		Hayır		X ²	df	p
		f	%	f	%	f	%			
1. Derse ilişkin yanlış algıların mevcut olması	Kadın	58	53.2	29	26.6	22	20.2	.738	2	.691
	Erkek	55	59.1	21	22.6	17	18.3			
2. Dersten sorumlu öğretmenlerin derse gereken önemi vermemesi	Kadın	58	53.2	25	22.9	26	23.9	2.564	2	.277
	Erkek	39	41.9	26	28.0	28	30.1			
3. Okullarda akademik başarının daha çok önemsenmesi	Kadın	84	77.1	18	16.5	7	6.4	1.150	2	.563
	Erkek	66	71.0	18	19.4	9	9.7			
4. Sekizinci Sınıfların LGS'ye hazırlanması	Kadın	75	68.8	22	20.2	12	11.0	.723	2	.697
	Erkek	67	72.0	19	20.4	7	7.5			
5. Dersin farklı amaçlar (LGS hazırlanma, başka derslerin işlenmesi vb.) için kullanılması	Kadın	70	64.2	19	17.4	20	18.3	1.135	2	.567
	Erkek	63	67.7	18	19.4	12	12.9			
6. Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesi	Kadın	77	70.6	25	22.9	7	6.4	1.526	2	.466
	Erkek	68	73.1	16	17.2	9	9.7			
7. Sınıf mevcutlarının fazla olması	Kadın	56	51.4	26	23.9	27	24.8	2.558	2	.278
	Erkek	38	40.9	30	32.3	25	26.9			
8. Velilerin sürece katılmak istememesi	Kadın	67	61.5	35	32.1	7	6.4	1.945	2	.378
	Erkek	56	60.2	26	28.0	11	11.8			
9. Öğrencilerin dersin önemine ilişkin algısının düşük olması	Kadın	71	65.1	28	25.7	10	9.2	2.384	2	.304
	Erkek	68	73.1	21	22.6	4	4.3			
10. Dersin kazanımlarının önemsenmemesi	Kadın	64	58.7	34	31.2	11	10.1	2.800	2	.247
	Erkek	65	69.9	22	23.7	6	6.5			
11. Bazı kazanımlar gerçekleştirilirken sınıf rehber öğretmenlerinin yetersiz kalması	Kadın	65	59.6	31	28.4	13	11.9	3.045	2	.218
	Erkek	47	50.5	27	29.0	19	20.4			

12. Program hakkında yeterli bilginin mevcut olmaması	Kadın	61	56.0	35	32.1	13	11.9	2.067	2	.356
	Erkek	56	60.2	22	23.7	15	16.1			

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi yürütülürken karşılaşılan zorluklara ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ancak katılımcı cevapları incelendiğinde araştırmada belirtilen tüm maddeler her iki katılımcı cinsiyet tarafından programın uygulanmasında zorluk olarak görülmektedir. Bu kapsamda maddelere bakıldığında dersin yürütülürken “Okullarda akademik başarının daha çok önemsenmesini” kadın katılımcılar (%77.1) erkek katılımcılara (%71.0) göre daha çok problem olarak görmektedir. Öğrencilerin dersin önemine ilişkin algısının düşük olmasını her iki cinsiyette zorluk olarak görmektedir. Ancak erkek katılımcıların (%73.1) kadın katılımcılara (%65.1) göre dersin yürütülmesinde öğrencinin dersin önemine ilişkin algısının düşük olmasını daha çok problem olarak gördüğü söylenebilir. Aynı şekilde Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesini her iki cinsiyetteki katılımcılar zorluk olarak görürken erkek katılımcılar (%73.1) kadın katılımcılara (%70.6) göre daha fazla zorluk oluşturduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Program hakkında yeterli bilginin mevcut olmaması maddesinde her iki cinsiyetteki katılımcılar evet seçeneğinde yoğunlaşmıştır ancak erkek katılımcılar (%60.2) kadın katılımcılara (%56.0) oranla programla ilgili açıklamaların yeterli olmadığını düşünmektedirler. Bazı kazanımlar gerçekleştirilirken sınıf rehber öğretmenlerinin yetersiz kalması maddesinde her iki cinsiyetteki katılımcılar evet seçeneğinde yoğunlaşırken kadın katılımcılar (%59.6) erkek katılımcılara (%50.5) göre sınıf rehber öğretmenlerinin bu konuda daha yetersiz kaldığını düşünmektedirler. Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesini erkek katılımcılar (%73.1) kadın katılımcılara (%70.6) oranla daha çok problem oluşturduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin yürütülürken karşılaşılan zorluklara ilişkin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.13’de gösterilmiştir.

Tablo 4.13: Programın uygulanmasına yönelik önerilere ilişkin cinsiyete göre kay-kare testi sonuçları

Maddeler		Evet		Kısmen		Hayır		X ²	df	p
		f	%	f	%	f	%			
1. Ders alt sınıflardan başlamalıdır.	Kadın	98	89.9	8	7.3	3	2.8	.156	2	.925
	Erkek	82	88.2	8	8.6	3	3.2			
2. Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki koordinasyon artırılmalıdır.	Kadın	92	89.0	9	8.3	3	2.8	.117	2	.943
	Erkek	84	90.3	7	7.5	2	2.2			
3. Sürece veli katılımı sağlanmalıdır.	Kadın	93	85.3	9	8.3	7	6.4	4.002	2	.135
	Erkek	82	88.2	10	10.8	1	1.1			
4. Süreç içerisinde sınıf rehber öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri ve idare iletişim içinde olmalıdır.	Kadın	99	90.8	8	7.3	2	1.8	.199	2	.905
	Erkek	85	91.4	7	7.5	1	1.1			
5. Dersin verimli yürütülebilmesi için okulun psikolojik danışmanı olmalıdır.	Kadın	96	88.1	10	9.2	3	2.8	.056	2	.972
	Erkek	82	88.2	8	8.6	3	3.2			
6. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim verilmelidir.	Kadın	89	81.7	12	11.0	8	7.3	1.741	2	.419
	Erkek	78	83.9	12	12.9	3	3.2			
7. Sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin işleyişi ve programı hakkında eğitimler verilmelidir.	Kadın	86	78.9	14	12.8	9	8.3	3.707	2	.157
	Erkek	77	82.8	14	15.1	2	2.2			
8. Okul idarelerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin önemi hakkında eğitimler verilmelidir.	Kadın	87	79.8	16	14.7	6	5.5	2.563	2	.278
	Erkek	82	88.2	8	8.6	3	3.2			

9. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin işlenmesinde gerekli materyaller ilgili okul idareleri tarafından sınıf rehber öğretmenlerine kaynak sağlanmalıdır.	Kadın	93	85.3	15	13.8	1	0.9	1.776	2	.412
	Erkek	83	89.2	8	8.6	2	2.2			
10. Sistemde bu dersin ödemesinin yapılması sağlanmalıdır.	Kadın	87	79.8	17	15.6	5	4.6	.830	2	.660
	Erkek	73	78.5	13	14.0	7	7.5			

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin uygulanmasına yönelik önerilere ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Maddelere bakıldığında kadın katılımcıların %90.8'i, erkek katılımcıların %91.4'ü Süreç içerisinde sınıf rehber öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri ve idarenin iletişim içinde olması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Dersin alt sınıflardan başlaması önerisine her iki cinsiyetteki katılımcılar evet seçeneğine yoğunlaşmışlar ancak kadın katılımcılar (%89.9) erkek katılımcılara (%88.2) göre küçük fark da olsa dersin alt sınıflarda olması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki koordinasyon artırılmalıdır (Kadın= %89.0, erkek= 90.3) ve sürece veli katılımı sağlanmalıdır (Kadın= 85.3, erkek= 88.2) maddelerinde her iki cinsiyette evet seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Bu noktadan hareketle katılımcıların cinsiyet fark etmeksizin dersin uygulanmasında öncelikle iletişimin artırılması ve iş birliği konusunda çalışmaların yapılmasına dikkat çektikleri söylenebilir. Dersin verimli yürütülebilmesi için okulun psikolojik danışmanı olmalıdır maddesinde kadın katılımcılar (%88.1) ve erkek katılımcılar (%88.2) evet seçeneğinde yoğunlaşmışlardır ve her iki cinsiyette dersin daha verimli yürütülebilmesi için okullarda psikolojik danışmanın olması gerektiğini düşünmektedirler.

4.7. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin ders yürütme memnuniyetine göre değerlendirilmesine ilişkin bulgular

Katılımcıların Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programının Kazanımlarına İlişkin ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.14’de gösterilmiştir.

Tablo 4.14: Programın kazanımlarının ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları

Maddeler		Evet		Kısmen		Hayır		X ²	df	p
		f	%	f	%	f	%			
1. Kazanımlar gerçekleştirilebilir düzeydedir.	Memnun	27	41.5	33	50.8	5	7.7	16.988	2	.000*
	Memnun	96	70.1	39	28.5	2	1.5			
	Değil									
2. Kazanımlar birbiri ile uyumludur.	Memnun	31	47.7	29	44.6	5	3.6	17.823	2	.000*
	Memnun	106	77.4	26	19.0	5	3.6			
	Değil									
3. Kazanımlar gelişim alanlarını kapsamaktadır.	Memnun	35	53.8	25	38.5	5	7.7	11.017	2	.004*
	Memnun	105	76.6	28	20.4	4	2.9			
	Değil									
4. Kazanımlar öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	Memnun	36	55.4	25	38.5	4	6.2	10.219	2	.006*
	Memnun	106	77.4	27	19.7	4	2.9			
	Değil									
5. Kazanımların işlenme sırası esneklerdir.	Memnun	34	52.3	22	33.8	9	13.8	8.250	2	.016*
	Memnun	91	66.4	41	29.9	5	3.6			
	Değil									
6. Kazanımlar seviyeye uygun değildir.	Memnun	23	35.4	25	38.5	17	26.2	12.902	2	.002*
	Memnun	35	25.5	30	21.9	72	52.6			
	Değil									
7. Kazanımların sayısı çok fazladır.	Memnun	25	38.5	28	43.1	12	18.5	2.996	2	.224
	Memnun	45	32.8	51	37.2	41	29.9			
	Değil									
8. Kazanımlar diğer öğretim programlarıyla dil birliği sağlamaktadır.	Memnun	26	40.0	33	50.8	6	9.2	9.977	2	.007*
	Memnun	86	62.8	46	33.6	5	3.6			
	Değil									

9. Kazanımlar belirlenirken bireysel farklılıklar dikkate alınmamıştır.	Memnun	21	32.3	29	44.6	15	23.1	3.353	2	.187
	Memnun	39	28.5	49	35.8	49	35.8			
	Değil									
10. Kazanımlar çağdaş eğitim sisteminin ihtiyaçlarına uygun değildir.	Memnun	18	27.7	25	38.5	22	33.8	5.786	2	.055
	Memnun	29	21.2	37	27.0	71	51.8			
	Değil									
11. Kazanımlar diğer derslerin kazanımları ile uyumaktadır.	Memnun	27	41.5	26	40.0	12	18.5	18.074	2	.000*
	Memnun	88	64.2	45	32.8	4	2.9			
	Değil									

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi kazanımlarına katılımcı görüşlerine ilişkin ders yürütme memnuniyetine göre bakıldığında “Kazanımlar gerçekleştirilebilir düzeydedir. ($X^2=16.988$, $p=.000$)”, “Kazanımlar birbiri ile uyumludur. ($X^2=17.823$, $p=.000$)”, “Kazanımlar gelişim alanlarını kapsamaktadır. ($X^2=11.017$, $p=.004$)”, “Kazanımlar öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur. ($X^2=10.219$, $p=.006$)”, Kazanımların işlenme sırası esneklerdir. ($X^2=8.250$, $p=.016$), “Kazanımlar seviyeye uygun değildir. ($X^2=12.902$, $p=.002$)”, “Kazanımlar diğer öğretim programlarıyla dil birliği sağlamaktadır. ($X^2=9.977$, $p=.007$)”, “Kazanımlar diğer derslerin kazanımları ile uyumaktadır. ($X^2=18.074$, $p=.000$)” maddelerinde istatistik olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Anlamlı farklılığın olduğu Kazanımlar gerçekleştirilebilir düzeydedir maddesinde dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların çoğunluğu (%70.1) evet derken dersi yürütmekten memnun olan katılımcıların çoğunluğu (%50.8) ise kısmen seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Kazanımlar birbiri ile uyumludur maddesinde dersi yürütmekten memnun olan ve olmayan katılımcılar evet seçeneğinde yoğunlaşırken dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların (%77.4) dersi yürütmekten memnun olan (%47.7) katılımcılara göre kazanımları birbiri ile daha uyumlu bulunduğu söylenebilir. Kazanımlar seviyeye uygun değildir maddesinde dersi yürütmekten memnun olanlar (%35.4) evet seçeneğine yoğunlaşarak kazanımların öğrenci seviyesine uygun olmadığını belirtirken dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar ise (%52.6) hayır seçeneğinde yoğunlaşmışlardır ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Kazanımlar diğer öğretim programlarıyla dil birliği sağlamaktadır maddesinde dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların çoğunluğu (%62.8) evet seçeneğinde yoğunlaşırken dersi yürütmekten

memnun olan katılımcıların çoğu ise (%50.8) kısmen seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Her iki memnuniyet düzeyindeki katılımların programın kazanımlarının diğer öğretim programları kazanımları ile dil birliği açısından birliktelik oluşturduğu görüşünde hem fikir oldukları söylenebilir. Aynı şekilde Kazanımlar diğer derslerin kazanımları ile uyumaktadır maddesinde de dersi yürütmekten memnun olan katılımcılar (%41.5) ve dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%64.2) evet seçeneğinde yoğunlaşmışlardır ve dersin kazanımlarının diğer derslerin kazanımları ile uygun bulduklarını dile getirmişlerdir.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının içeriğine ilişkin ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.15’de gösterilmiştir.

Tablo 4.15: Programın içeriğinin ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları

Maddeler		Evet		Kısmen		Hayır		X ²	df	p
		f	%	f	%	f	%			
1. Program içeriği ve kazanımlar birbiriyle uyumludur	Memnun	35	53.8	28	43.1	2	3.1	16.712	2	.000*
	Memnun	111	81.0	23	16.8	3	2.2			
	Değil									
2. Program içeriğindeki konular öğrencilerin ihtiyaçlarına uygundur.	Memnun	25	38.5	30	46.2	10	15.4	27.765	2	.000*
	Memnun	95	69.3	41	29.9	1	0.7			
	Değil									
3. Programın içeriği öğrenci düzeyine uygundur.	Memnun	33	50.8	26	40.0	6	9.2	8.505	2	.014*
	Memnun	96	70.1	37	27.0	4	2.9			
	Değil									
4. İçerik çok yoğundur.	Memnun	27	41.5	31	47.7	7	10.8	4.019	2	.134
	Memnun	55	40.1	52	38.0	30	21.9			
	Değil									
5. İçerikte sosyal duygusal gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Memnun	28	43.1	29	44.6	8	12.3	3.794	2	.150
	Memnun	77	56.2	51	37.2	9	6.6			
	Değil									
6. İçerikte akademik gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Memnun	31	47.7	26	40.0	8	12.3	2.743	2	.254
	Memnun	79	57.7	49	35.8	9	6.6			
	Değil									

7. İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.	Memnun	26	40.0	33	50.8	6	9.2	7.525	2	.023*
	Memnun	83	60.6	46	33.6	8	5.8			
	Değil									
8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.	Memnun	24	36.9	32	49.2	9	13.8	12.808	2	.002*
	Memnun	35	25.5	49	35.8	53	38.7			
	Değil									
9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.	Memnun	25	38.5	27	41.5	13	20.0	11.083	2	.004*
	Memnun	29	21.2	51	37.2	57	41.6			
	Değil									
10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmektedir	Memnun	26	40.0	28	43.1	11	16.9	1.071	2	.585
	Memnun	50	36.5	69	50.4	18	13.1			
	Değil									
11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Memnun	33	50.8	27	41.5	5	7.7	4.838	2	.089
	Memnun	89	65.0	44	32.1	4	2.9			
	Değil									
12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlilik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.	Memnun	29	44.6	33	50.8	3	4.6	4.173	2	.124
	Memnun	82	59.9	51	37.2	4	2.9			
	Değil									

Rehberlik ve Kariyer Planlama Ders içeriğine katılımcı görüşlerine ilişkin ders yürütme memnuniyetine göre bakıldığında “Program içeriği ve kazanımlar birbiriyle uyumludur. ($X^2=16.712$, $p= .000$)”, “Program içeriğindeki konular öğrencilerin ihtiyaçlarına uygundur. ($X^2=27.765$, $p= .000$)”, “Programın içeriği öğrenci düzeyine

uygundur. ($X^2=8.805$, $p= .014$)”, “İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir. ($X^2=7.525$, $p= .023$)”, Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir. ($X^2=12.808$, $p= .002$)”, “Programın içeriği bu ders için yeterli değildir. ($X^2=11.083$, $p= .004$)” maddelerinde istatistiki olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Anlamlı farklılığın olduğu Program içeriği ve kazanımlar birbiriyle uyumludur maddesinde her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar evet seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Ancak, dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların (%81.0) programın içeriği ile kazanımların dersi yürütmekten memnun olan katılımcılara (%53.8) göre birbiri ile daha uyumlu buldukları söylenebilir. Dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%69.3) program içeriğindeki konuların öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olduğunu ifade ederken dersi yürütmekten memnun olan katılımcılar (%46.2) ise konuların öğrenci ihtiyaçlarına kısmen uygun olduğunu belirtmişlerdir. Programın içeriği öğrenci düzeyine uygundur maddesinde her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar evet seçeneğinde yoğunlaşırken dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%70.1) memnun olanlara (%50.8) oranda içeriğin öğrenci düzeyine daha uygun olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. İçerikte kariyer gelişim alanına dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%60.6) yeterli ağırlığın verildiğini belirtirken memnun olan katılımcılar (%50.8) ise bu alana kısmen ağırlık verildiğini belirtmişlerdir. İki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar kariyer gelişim alanına ağırlık verildiğini ancak dersi yürütmekten memnun olan katılımcıların bu ağırlık düzeyini yeterli bulmadıkları söylenebilir. Dersi yürütmekten memnun olan katılımcılar (%49.2) programda içeriğe ilişkin açıklamaları kısmen yetersiz bulurken memnun olmayan katılımcıların ise içeriğe ilişkin açıklamaları yeterli bulduğunu söylenebilir. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir maddesinde dersi yürütmekten memnun olan katılımcılar (%41.5) kısmen seçeneğinde yoğunlaşırken memnun olmayan katılımcılar (%41.6) hayır seçeneğinde yoğunlaşarak görüş bildirmişlerdir. Dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar içeriğin bu ders için uygun olduğunu düşünürken memnun olan katılımcılar ise içeriğin derse kısmen uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının uygulanmasına ilişkin ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.16’da gösterilmiştir.

Tablo 4.16: Programın uygulanmasının ders yürütme memnuniyetine kay-kare testi sonuçları

Maddeler		Evvet		Kısmen		Hayır		X²	df	p
		f	%	f	%	f	%			
1. Uygulama sürecine ilişkin açıklamalar yeterlidir	Memnun	27	41.5	32	49.2	6	9.2	10.891	2	.004*
	Memnun	88	64.2	36	26.3	13	9.5			
	Değil									
2. Program bireysel farklılıkları temel almaktadır.	Memnun	25	38.5	27	41.5	13	20.0	9.121	2	.010*
	Memnun	82	59.9	42	30.7	13	9.5			
	Değil									
3. Kazanım ve uygulama süreçleri arasında ilişki yoktur.	Memnun	21	32.3	24	36.9	20	30.8	6.026	2	.049*
	Memnun	38	27.7	33	24.1	66	48.2			
	Değil									
4. İçerik ve kazanımlara bakıldığında program çok yoğundur.	Memnun	30	46.2	25	38.5	10	15.4	1.47	2	.417
	Memnun	51	37.2	57	41.6	29	21.2			
	Değil									
5. Etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşanmaktadır.	Memnun	24	36.9	26	40.0	15	23.1	1.114	2	.573
	Memnun	59	43.1	54	39.4	24	17.5			
	Değil									
6. Etkinliklerin uygulanmasında okul binası ve bahçesi uygundur.	Memnun	27	41.5	23	35.4	15	23.1	4.021	2	.134
	Memnun	70	51.1	50	36.5	17	12.4			
	Değil									
7. Etkinliklerin uygulanması için ders süresi yeterlidir.	Memnun	22	33.8	28	43.1	15	23.1	5.836	2	.054
	Memnun	63	46.0	36	26.3	38	27.7			
	Değil									
8. Program öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin iş birliği ile yürütülmektedir.	Memnun	22	33.8	33	50.8	10	15.4	3.868	2	.145
	Memnun	66	48.2	52	38.0	19	13.9			
	Değil									
9. Uygulanan etkinlikler öğrencileri gelecekte karşılaştacağı problemlere karşı güçlendirmektedir.	Memnun	25	38.5	35	53.8	5	7.7	6.630	2	.036*
	Memnun	79	57.7	52	38.0	6	4.4			
	Değil									

10. Etkinlikler öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlıdır.	Memnun	25	38.5	33	50.8	7	10.8			
	Memnun	78	56.9	45	32.8	14	10.2	6.630	2	.036*
	Değil									
11. Programın uygulanmasında öğrencilerin aktif katılımı sağlanmaktadır.	Memnun	27	41.5	31	47.7	7	10.8			
	Memnun	92	67.2	41	29.9	4	2.9	13.801	2	.001*
	Değil									

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi program uygulanmasının katılımcı görüşlerine ilişkin ders yürütme memnuniyetine göre bakıldığında “Uygulama sürecine ilişkin açıklamalar yeterlidir. ($X^2=10.891$, $p= .004$)”, “Program bireysel farklılıkları temel almaktadır. ($X^2=9.121$, $p= .010$)”, “Kazanım ve uygulama süreçleri arasında ilişki yoktur. ($X^2=6.026$, $p= .049$)”, “Uygulanan etkinlikler öğrencileri gelecekte karşılaşacağı problemlere karşı güçlendirmektedir. ($X^2=6.630$, $p= .036$)”, “Etkinlikler öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlıdır. ($X^2=6.630$, $p= .036$)”, “Programın uygulanmasında öğrencilerin aktif katılımı sağlanmaktadır. ($X^2=13.801$, $p= .001$)” maddelerinde istatistiki olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Anlamlı farklılığın olduğu Uygulama sürecine ilişkin açıklamalar yeterlidir maddesinde dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%64.2) evet seçeneğinde yoğunlaşırken memnun olan katılımcılar (%49.2) kısmen seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların uygulama sürecine ilişkin açıklamaları memnun olan katılımcılara göre daha yeterli buldukları anlaşılmaktadır. Dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%59.9) programın bireysel farklılıkları temel aldığı düşünürken memnun olan katılımcılar (%41.5) kısmen bireysel farklılıkların temel alındığını düşünmektedirler. Dersi yürütmekten memnun olan katılımcılar kazanım ve uygulama süreçleri arasında kısmen (%36.9) ilişki olmadığını düşünürken memnun olmayan katılımcılar bu süreçler arasında ilişki olduğunu (%48.2) belirtmişlerdir. Dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%57.7) uygulanan etkinliklerin öğrencileri gelecekte karşılaşacağı problemlere karşı güçlendirdiğini düşünürken memnun olan katılımcılar (%53.8) öğrencileri kısmen güçlendirdiği görüşünü belirtmişlerdir. Her iki memnuniyet düzeyindeki katılımlar uygulanan etkinliklerin öğrenciyi güçlendiğini düşünmektedir ancak dersi yürütmekten memnun olmayanların dersi yürütmekten memnun olanlara oranla daha çok güçlendirdiği görüşünü benimsediğini görmekteyiz. Etkinlikler öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlıdır

maddesinde dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%56.9) evet seçeneğinde yoğunlaşırken memnun olan katılımcılar (% 50.8) kısmen seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Programın uygulanmasında öğrencilerin aktif katılımı sağlanmaktadır maddesinde dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%67.2) evet seçeneğinde yoğunlaşırken memnun olan katılımcılar (%47.7) kısmen katılımın sağlandığı seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar memnun olanlara göre öğrencilerin uygulama sürecinde daha çok aktif katılımının sağlandığını düşünmektedirler.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin yürütülürken karşılaşılan zorluklara ilişkin ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17: Dersin yürütülmesinde karşılaşılan zorlukların ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları

Maddeler		Evet		Kısmen		Hayır		X ²	df	p
		f	%	f	%	f	%			
1. Dersle ilişkin yanlış algıların mevcut olması	Memnun	35	53.8	22	33.8	8	12.3	5.709	2	.058
	Memnun	78	56.9	28	20.4	31	22.6			
	Değil									
2. Dersten sorumlu öğretmenlerin derse gereken önemi vermemesi	Memnun	31	47.7	19	29.2	15	23.1	1.084	2	.582
	Memnun	66	48.2	32	23.4	39	28.5			
	Değil									
3. Okullarda akademik başarının daha çok önemszenmesi	Memnun	46	70.8	12	18.5	7	10.8	1.161	2	.560
	Memnun	104	75.9	24	17.5	9	6.6			
	Değil									
4. Sekizinci Sınıfların LGS’ ye hazırlanması	Memnun	39	60.0	19	29.2	7	10.8	5.404	2	.067
	Memnun	103	75.2	22	16.1	12	8.8			
	Değil									
5. Dersin farklı amaçlar (LGS hazırlanma, başka derslerin işlenmesi vb.) için kullanılması	Memnun	40	61.5	16	24.6	9	13.8	2.586	2	.274
	Memnun	93	67.9	21	15.3	23	16.8			
	Değil									

6. Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesi	Memnun	38	58.5	21	32.3	6	9.2	9.388	2	.009*
	Memnun	107	78.1	20	14.6	10	7.3			
	Değil									
7. Sınıf mevcutlarının fazla olması	Memnun	32	49.2	20	30.8	13	20.0	1.698	2	.428
	Memnun	62	45.3	36	26.3	39	28.5			
	Değil									
8. Velilerin sürece katılmak istememesi	Memnun	39	60.0	22	33.8	4	6.2	1.252	2	.535
	Memnun	84	61.3	39	28.5	14	10.2			
	Değil									
9. Öğrencilerin dersin önemine ilişkin algısının düşük olması	Memnun	43	66.2	17	26.2	5	7.7	.321	2	.852
	Memnun	96	70.1	32	23.4	9	6.6			
	Değil									
10. Dersin kazanımlarının önemsenmemesi	Memnun	37	56.9	23	35.4	5	7.7	2.812	2	.245
	Memnun	92	67.2	33	24.1	12	8.8			
	Değil									
11. Bazı kazanımlar gerçekleştirilirken sınıf rehber öğretmenlerinin yetersiz kalması	Memnun	34	52.3	23	35.4	8	12.3	2.411	2	.299
	Memnun	78	56.9	35	25.5	24	17.5			
	Değil									
12. Program hakkında yeterli bilginin mevcut olmaması	Memnun	33	50.8	23	35.4	9	13.8	2.591	2	.274
	Memnun	84	61.3	34	24.8	19	13.9			
	Değil									

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının yürütülürken karşılaşılan zorluklara ilişkin katılımcı görüşlerinin ders yürütme memnuniyetine göre bakıldığında “Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesi ($X^2=9.388$, $p= .009$).” maddesinde istatistiki olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Anlamlı farklılığın olduğu Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesi maddesinde her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar evet seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Ancak dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların (%78.1) dersi yürütmekten memnun olan katılımcılara göre bu durumu dersi yürütme esnasında daha çok problem oluştuğunu düşünmektedirler.

Anlamlı farklılık çıkmayan maddeler incelendiğinde dersin yürütülmesi esnasında okullarda akademik başarının daha çok önemsenmesi maddesi her iki memnuniyet düzeyinde de karşılaşılan zorluk olarak değerlendirilmektedir ancak dersi yürütmekten

memnun olmayanlar (%75.9) memnun olanlara göre bu durumu daha çok zorluk olarak değerlendirmektedirler. Sekizinci Sınıfların LGS' ye hazırlanması maddesinde de her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar bunu problem olarak görmektedirler ancak dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların (%75.2) memnun olan katılımcılara (%60.0) göre bu durumu daha çok problem olarak nitelendirildiği görülmektedir. Tüm maddeler incelendiğinde her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar ankette yer alan maddeleri dersi yürütme esnasında problem olarak gördüklerinin belirtmişlerdir ancak dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar dersi yürütmekten memnun olan katılımcılara oranlara bu maddeleri daha fazla problem olarak görmektedirler. Bu kapsamda cevaplar incelendiğinde katılımcıların derse ilişkin memnuniyet düzeyinin az olması derse ilişkin olarak karşılaşılan problemleri daha çok ön plana çıkarttıkları görülmektedir.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin yürütülürken karşılaşılan zorluklara ilişkin ders yürütme memnuniyeti kay-kare testi sonuçları Tablo 4.18'de gösterilmiştir.

Tablo 4.18: Programın uygulanmasına yönelik önerilere ilişkin ders yürütme memnuniyetine göre kay-kare testi sonuçları

Maddeler			Evet		Kısmen		Hayır		X ²	df	p
			f	%	f	%	f	%			
1. Ders alt sınıflardan başlamalıdır.	Memnun		52	80.0	9	13.8	6.2	8.411	2	.015*	
	Memnun		128	93.4	7	5.1	2				1.5
	Değil										
2. Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki koordinasyon artırılmalıdır.	Memnun		50	76.9	11	16.9	4	16.765	2	.000*	
	Memnun		131	95.6	5	3.6	1				0.7
	Değil										
3. Sürece veli katılımı sağlanmalıdır.	Memnun		49	75.4	11	16.9	5	10.528	2	.005*	
	Memnun		126	92.0	8	5.8	5				7.7
	Değil										
4. Süreç içerisinde sınıf ve okul rehber öğretmenleri ve idare iletişim içinde olmalıdır.	Memnun		55	84.6	8	12.3	2	5.152	2	.076	
	Memnun		129	94.2	7	5.1	1				0.7
	Değil										

5. Dersin verimli yürütülebilmesi için okulun psikolojik danışmanı olmalıdır.	Memnun	55	84.6	6	9.2	4	6.2	3.415	2	.181
	Memnun	123	89.8	12	8.8	2	1.5			
	Değil									
6. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim verilmelidir.	Memnun	47	72.3	13	20.0	5	7.7	7.451	2	.024*
	Memnun	120	87.6	11	8.0	6	4.4			
	Değil									
7. Sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin işleyişi ve programı hakkında eğitimler verilmelidir.	Memnun	45	69.2	15	23.1	5	7.7	8.321	2	.016*
	Memnun	118	86.1	13	9.5	6	4.4			
	Değil									
8. Okul idarelerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin önemi hakkında eğitimler verilmelidir.	Memnun	48	73.8	13	20.0	4	6.2	7.042	2	.030*
	Memnun	121	88.3	11	8.0	5	3.6			
	Değil									
9. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin işlenmesinde gerekli materyaller ilgili okul idareleri tarafından sınıf rehber öğretmenlerine kaynak sağlanmalıdır.	Memnun	48	73.8	15	23.1	2	3.1	15.080	2	.001*
	Memnun	128	93.4	8	5.8	1	0.7			
	Değil									
10. Sistemde bu dersin ödemesinin yapılması sağlanmalıdır.	Memnun	46	70.8	16	24.6	3	4.6	7.297	2	.026*
	Memnun	114	83.2	14	10.2	9	6.6			
	Değil									

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin katılımcı görüşleri önerilerine ders yürütme memnuniyetine göre bakıldığında “Ders alt sınıflardan başlamalıdır. ($X^2=8.411$, $p=.015$)”, “Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki koordinasyon artırılmalıdır. ($X^2=16.765$, $p=.000$)”, “Sürece veli katılımı sağlanmalıdır. ($X^2=10.528$, $p=.005$)”, “Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim verilmelidir. ($X^2=7.451$, $p=.024$)”, “Sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin işleyişi ve programı hakkında eğitimler verilmelidir. ($X^2=8.321$, $p=.016$)”, “8. Okul idarelerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin önemi hakkında eğitimler verilmelidir. ($X^2=7.042$, $p=.030$)”, “Rehberlik ve kariyer planlama dersinin işlenmesinde gerekli materyaller ilgili okul idareleri tarafından sınıf rehber öğretmenlerine kaynak sağlanmalıdır. ($X^2=15.080$, $p=.001$)”, “Sistemde bu dersin ödemesinin yapılması sağlanmalıdır. ($X^2=7.297$, $p=.026$)” maddelerinde istatistiki olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Anlamlı farklılığın olduğu ders alt sınıflardan başlamalıdır maddesini her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar bu madde de evet seçeneğinde yoğunlaşmışlardır ancak dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%93.5) memnun olan katılımcılara (%80.0) oranlara dersin alt sınıflarda başlamasını daha çok istemektedirler. Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki koordinasyon artırılmalıdır maddesinde her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar bunun öneri olarak kabul edilmesini belirtmişlerdir ancak dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların çoğu (%95.6) dersi yürütmekten memnun olan katılımcılara (%76.9) göre daha çok öneri olarak sundukları görülmektedir. Dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki koordinasyonun daha çok olmasını istemektedirler. Bununla birlikte bu iletişimde velinin de bulunması önerisini her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar istemiştir ancak dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların (%92.0) oranı memnun olanlara (%75.4) göre daha yüksektir. Eğitimler konusuna gelindiğinde “Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim verilmelidir” maddesinde dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%87.6) memnun olan katılımcılara (%72.3) oranla daha çok sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim verilmelidir önerisinde bulunmuşlardır. Karşılaşılan güçlükler noktasında katılımcılar tarafından üzerinde durulan dersin işleyişine yönelik açıklamaların yetersiz olduğu konusuna ilişkin olarak bu bölümde anlamlı

farklılığında çıktığı sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin işleyişi ve programı hakkında eğitimler verilmelidir maddesinde her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar hem fikir olmuşlardır. Ancak dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcıların (%86.1) çoğu dersi yürütmekten memnun olan (%69.2) katılımcılara oranla daha yüksek düzeyde öneri de bulunmuşlardır. Araştırmada derse gereken önemin verilmemesinin her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar tarafından bu durumun problem olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda okul idarelerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin önemi hakkında eğitimler verilmelidir maddesi de her memnuniyet düzeyindeki katılımcılar tarafından öneri olarak kabul edildiği görülmektedir (%73.8=Dersi yürütmekten memnun olan katılımcılar, %88.3= memnun olmayan katılımcılar).

Rehberlik ve kariyer planlama dersinin işlenmesinde gerekli materyaller ilgili okul idareleri tarafından sınıf rehber öğretmenlerine kaynak sağlanmalıdır maddesinde dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar (%93.4) dersi yürütmekten memnun olan katılımcılara oranlara (%73.8) ders kapsamında kullanılan materyallerin idare tarafından sağlanması yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu ders ile ilgili olarak sistemde ödemenin yapılmasına ilişkin her iki memnuniyet düzeyindeki katılımcılar evet seçeneğinde yoğunlaşmışlardır ve dersin ücretinin ödenmesi önerisinde bulunmuşlardır.

BÖLÜM 5

5. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve tartışma

Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama dersine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonuçları aşağıda yer almaktadır:

Öğretmenlere göre Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programının en temel üç genel amacı “Kendi ve başkalarının duygularını anlayan ve kendi duygularını ifade edebilen, Öğrenme yaşantıları yoluyla kendini tanıyabilen ve Problem çözme ve karar verme becerilerine sahip bireyler yetiştirmektir”. Bu amaçlar, sınıf rehberlik programının uygulanma sürecinde probleme dayalı bir yaklaşım yerine öğrencileri karşı karşıya kalacakları sorunlara ilişkin hazır hâlde olmayı hedefleyen, gelişimsel, yeterlilik ve güç temelli bir yaklaşım anlayışı ile aynı amaca hizmet etmektedir (MEB, 2020). Birey kendini tanıyarak; kendisini anlamasına, çevresini tanımaya, sorunlarına çözüm yolu bulmasına, kendisine uygun olacak tercihler yapmasına ve kararlar alabilmesine destek olur. Bu sayede bireyin sağlıklı bir kimlik algısı gelişir, birey uygun seçimler yapar, sosyal alanda güçlenir ve çevresiyle doğru ve sürekli bir iletişim kurma becerisine sahip olur. Tüm bunlar bireye eğitsel alanda başarılı olmasına yardımcı olur ve meslek ile ilgili kararlarını sağlıklı almasını sağlar (Deniz ve Erözkan, 2017). Bu şekilde birey sahip olduğu tüm yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmeye başlar (Burnard,1992). Bu amaçlar kapsamında asıl hedef de zaten bireyin “kendisini gerçekleştirme” sürecinde ona destek olmaktır (Tekke ve Coşkun, 2019).

Bununla birlikte genel amaçlar içerisinde; “Kök değerleri gelişmiş ve İyi oluş düzeyleri yüksek bireyler yetiştirmek amaçlarının sonlarda geldiği belirlenmiştir. İyi oluş; hayattan alınan doyum, ilgi ve sorumluluk, yaşamda karşılaşılan olaylara duyulan sevinç ve üzüntü, iş, ilişkiler, sağlıklı olma, eğlenme, anlam ve hedef ile ilişkili olan düşünce ve duyguları kapsar (Gencer, 2018). Öznel iyi oluş, “bireylerin hayatlarına ilişkin olarak yapmış oldukları bilişsel ve duygusal değerlendirmelerdir” (Diener ve Diener, 1996). Ayan (2019) çocukların öznel iyi oluşlarının, öğretmenlerle ve

akranlarla olan ilişkisel bağlamdan önemli ölçüde etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Bugün okullardan bedensel, zihinsel ve psiko-sosyal yönden uyum gösteren, kendisini ve içinde var olduğu çevreyi geliştiren ve değiştirecek olan bireyler yetiştirmesi beklenmektedir (Yazgünoğlu ve Demirel, 2012). Bu dersin öğretmenlerinden beklenen iyi oluş düzeyleri yüksek bireyler yetirmek amacının sonlarda yer alması dikkat çekicidir. Akpınar (2016) akademik stres, okul tükenmişliği ve öznel iyi oluş arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ve okul tükenmişliğinin akademik stres ile öznel iyi oluş arasında aracı rol üstlendiği ve akademik stresin okul tükenmişliği için, okul tükenmişliğinin de öznel iyi oluş için bir risk faktörü oluşturduğuna dikkat çekmektedir. Okul tükenmişliğinin artması ergenlerde öznel iyi oluşu olumsuz etkileyen önemli faktörlerden biri olarak düşünülmektedir. Okullarda yürütülen psikolojik danışma hizmetleri bağlamında ki önleyici ve iyileştirici uygulama ve programların bu bulgu göz önünde bulundurularak planlanması ve yürütülmesi gereği ön plana çıkartmaktadır. Modern psikolojide öznel iyi oluş kavramı mutluluk, olumlu duygu durum içinde olma, yaşamdan zevk alma ve yaşamının anlamını bulma olarak da tanımlanmaktadır (Snyder ve Lopez, 2007). Yaşamda anlamın öznel iyi oluşa kattığı büyük değerden başlanarak, bireylerin kendilerini nasıl tanımladıklarına ve yaşamdan kendileri için ne beklediklerine ilişkin algılarının oluşma sürecinde onlara yardım edilebilir (Şahin, Aydın, Sarı, Kaya ve Pala 2012). Bununla birlikte önemli olan bir diğer nokta ise iyi oluş kavramının özerklik ve yetkinlik kavramları ile birlikte kariyer programlaması için iç görü sunmasıdır (Ryan ve Deci, 2000; Guay vd., 2003). Öğrencilerin kendilerini tanımaları, ilgi ve yeteneklerinin farkına vararak kendilerine uygun bir kariyer planlamaları yapmaları ve hayatta mutlu olabilmeleri açısından iyi oluş düzeylerinin yüksek olması önem arz etmektedir. Ayrıca ortaokul müfredatındaki kariyer programlarının, genç bir kişinin yaşamdaki yön ve anlam duygusunu etkileyebileceği görüşü unutulmadan bu alanda çalışmalar gerçekleştirilmelidir (Broadbent vd., 2012).

Sonlarda gelen kök değerleri gelişmiş bireyler yetiştirmek genel amacının öğrencilere değerleri kazandırmak olduğu söylenebilir. Temeli ailede işlenmeye başlanan değerler eğitimi, çocuklar bir eğitim kurumuna başladıklarında resmî ve planlı bir şekilde örgün eğitim kapsamında devam ettirilir. Eğitim kurumlarının hedefi hem ana değerleri benimsemiş hem de akademik olarak başarılı bireyler yetiştirilmesine katkı sağlamaktır (Özbaşı, 2020). Değer, bireyin yaşamında yol gösterici ve bireyi doğru

şekilde yönlendirici ilkeler olarak tanımlanmaktadır (Schwartz 1994). Değerler bireyin yansımasıdır ve ayna gibidirler. Farklılığı ve enerjiyi meydana getiren bir güçtür. Geride bırakılan bireye özgü izlerdir. Değerler bireyin yaşam amacına ulaşmasına yardım edecek unsurlardır. Aslında en temelde ve mutlak olan insanın öğreticileri değerlerdir. Hayal edilen var oluş şekli ve hayatın en önemli gücüdür. İyi ve güvenilir insan olabilme hali, diğer insanlara rol yapmadan iz bırakabilen tutumlar ve kimlikler oluşturmada değerler eğitiminin etkisi oldukça fazladır (Çağlayan, 2005). Taymur (2015) yürüttüğü çalışmasında değerler eğitimi uygulamalarının öğrenciler üzerinde olumlu etki yarattığını, davranış haline getirilebildiği sonucuna varmıştır. Yazıcı (2006) okullarda verilmekte olan değerler eğitimin önemine vurgu yaparak eğitim hayatları süresince öğrencilerin sadece zihinsel ve davranışsal kazanımlarına bakılırsa, onların değer ve tutum gibi duyuşsal kazanımlardan mahrum olacaklarını dile getirmiş; böyle bir olayın ise toplumsal birlik ve bütünlüğün oluşmasına, sağlıklı bir toplum yapısı kurulmasına engel olacağını ifade etmiştir. Bunun yanında duyuşsal alanla ilgili olarak davranış ve değerlerin başlama yeri ve tek sorumlusu okul olmamakla birlikte yine de okulda bu davranışlar ile birlikte değerlerin bireylere edindirilmesine yönelik olarak eğitim programlarına ve uygulamalara mutlaka yer verilmesi gerekmektedir (Bakan ve Şahin, 2018). Bu doğrultuda bütün derslerin öğretim programlarında temel/kök değerlerin kazanımına ilişkin eklemeler yapılmıştır. Gelişen dünyada çok fazla öneme sahip olan ve eğitim sistemlerine dahil edilen değerler eğitime, ülkemizde 2004’de başlayan eğitim programı geliştirme çalışmalarında yer verilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017) tarafından basın duyurusunda, öğretim programlarında öğrencilere kazandırılmak istenen kök değerler “adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” olarak açıklanmıştır. Öğretim programları yenilenerek kök değerler programlara dahil edilmiştir ve bunlarla ilgili tutum ve davranışlar açıklanmıştır. 2020 yılına gelindiğinde Sınıf Rehberlik Programının da revize edilmesiyle bu program kapsamında öğrencilere Millî Eğitim Bakanlığının öğretim programlarında açıklanan kök değerlerin (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) kazandırılması amaçlanmıştır. Birey ve toplum için bu kadar çok önem arz eden kök değerler kavramının sonlarda yer alması dikkat çekicidir. Rehberlik programına 2020 yılında yeni eklenen kök değerler kavramının henüz tam olarak anlaşılmasının bu amaçlar içerisinde ilk sıralara girememesinin nedeni olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Ateş

(2013), değerler eğitiminin öğrencilerin gelişimi açısından önemli bir ihtiyaç olduğu belirtirken, okulun bu konuda tek başına yeterli olamayacağı için çevre, aile ve medya gibi tüm kurumların desteğinin gerekli olduğunu, değerler eğitiminin teoriden uygulamaya geçemediğini, akademik başarıya odaklandıkları için veliler tarafından önemsiz görüldüğü sonuçlarına ulaşmıştır. Baltacı (2018), tüm branşlarda değerler eğitimine aynı derecede önem verilmemesi ve ailelerin değerler eğitimi uygulamalarına adapte olamamalarının, değerler eğitimine gerekli önemin verilmemesinin temel nedenleri arasında olduğunu ifade etmiştir.

Rehberlik ve kariyer planlama dersi programının kazanımlarına ilişkin öğretmenlerin olumlu düşündükleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin en çok olumlu buldukları noktalar; kazanımların öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olması, kazanımların gelişim alanlarını kapsaması ve programın kazanımlarının diğer öğretim programları ile dil birliği sağlamasıdır. Kazanımların içeriğinde bahsedilen gelişim; planlı, uygun ve sürdürülebilir bir ilerleme kaydetmeyi ifade etmektedir. Gelişim, tek başına değerlendirme ile anlatılmayan, pek çok parçayı bir araya getiren karışık bir yapıdır. Gözlemler ve incelemeler ışığında, belirli gelişim evrelerinde çocuklarda ortak olarak görülen tutum ve davranışların bütünüdür (Yavuzer, 2019). Birey yaşadığı toplum ile iletişimini kurar ve özgün bir kimlik oluşturur. Bireyin oluşturduğu bu kimliğinin içeriğini yaşantıları belirler. Bu sebeple birey hayatı boyunca öğrenir ve kendini sürekli geliştirir (Başaran, 1982). Okullar ise bireyin bu gelişme sürecinde yeni ve farklı öğrenme yolları oluşturur. Eğitim bireyin dikkat etme, odak oluşturma, hafızada tutabilme, düşünebilme, öğrenebilme ve dil becerilerinin geliştirilmesi konularında gelişmesini sağlar (Doğan, 2007). Demirel (2010) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde rehberlik programı hedeflerinin diğer ders programlarındaki hedeflere paralel olarak belirlendiği için dil birliğinin sağlandığına ve öğrencilerin gelişim dönemlerine uyumlu olduğuna ilişkin görüşlere ulaşılmıştır.

Araştırmada program içeriği ve kazanımların birbiriyle uyumlu olduğu ancak içeriğin yoğun ve kazanım sayısının çok olduğunu belirlenmiştir. Benzer şekilde Öztürk vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da katılımcılar kazanımlar için sürenin az olduğunu belirtmişlerdir. Kazanımlar yoğun olduğu için sürenin yetmediğini bildirmişlerdir. Aynı çalışmada tek başına ve sınıfın tamamı için sorunların çözümünün rehberlik ve kariyer planlama dersinin çıktılarından gibi görüldüğü ancak

ders için ayrılan sürenin kazanımlar ve problemlerin çözümü için yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuca ilişkin olarak çalışmada tek başına ve sınıfın tamamı için sorunların belirtilen derste ve zamanda çözülmeye çalışılması, öğrencilerin bu hususlarla ilgili olarak destek alabilecekleri ayrı bir zamana ihtiyaç duyduklarına ilişkin sonuca ulaşılmıştır. Nazlı (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin sınıf rehberliği uygulamasını benimsedikleri, sınıf rehberliğini 15 günde bir saat değil her hafta yapılmasını istedikleri, sınıf rehberliğini öğrencilerin gelişimlerine yararlı olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programının uygulanmasına yönelik açıklamaların yeterli olduğu ve öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı ancak etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşandığı ortaya çıkmıştır. Öğretim materyali değişik nesnelere ile birlikte sergilenen bilgiler, mesajlar ve malzemelerdir (Yalın, 2002). Bir nesnenin materyal haline gelmesinden bahsediyorsak o nesnenin, öğretim amacını yerine getirmek için bir farklılaşmadan ya da işlemden geçmesi söz konusu olmalıdır (Demiralp, 2007). Materyaller, birden çok öğrenme ortamı oluşturdukları, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına destek sağladıkları, dikkati topladıkları, daha kolay hatırlama ortamı oluşturdukları, soyuttan somuta geçişi kolaylaştırdıkları, zamanı verimli kullanmayı sağladıkları, güvenilir bir şekilde gözlem yapabileme şansı verdikleri için kullanılmaktadırlar. Materyaller, farklı zaman dilimlerinde içeriğin tutarlı anlatılmasını sağladıkları, birçok kez kullanılabilirler, içeriğin basite indirgenerek anlaşılmasını kolaylaştırdıkları için önemlidirler (Yalın, 2002). Eğitimde kullanılan materyaller, öğrencilerin insanlar, yerler, dünya ve çevre üzerindeki fikir ve eğimlerini önemli derecede etkileyebilmektedir. Bu sebeple materyaller belirlenirken, yerler, bölgeler vb. hakkında doğrudan ya da dolaylı bir şekilde ortaya çıkan görsel ya da hissettirebileceği tutumu öncesinde düşünmek ve gereken önlemlerin belirlenmesi gerekir. Bununla birlikte materyallerin şahıs ya da zümrelerin düşüncelerini içeren, taraf tutacak şekilde bakış açısı olan etkilerden uzak olması sağlanmalıdır. Öğretici ve öğrencilerin taraf tutacak şekilde hazırlanmış materyalleri algılaması, bu durum için çözüm önerisi sunabilmesi için eğitim ortamlarında farklı öğretim yöntemleri öğretmek, bilimsel ve doğrucu bir eğitim öğretimi sınıfı oluşturmak hassas bir noktadır. Bu şekilde öğretmen ve öğrenciler, karşılaştıkları verinin eleştirel değerlendirmesini yapabilecek duruma gelirler (Demiralp, 2007). Nazlı (2004) tarafından yürütülen çalışmada rehberlik hizmetlerinin

uygulamasında karşılaşılabilecek sorunlardan biri olarak gerekli araç gerecin olmaması sonucuna ulaşılmıştır. Yazgünoğlu ve Demirel (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise katılımcılar programlarda belirtilen materyallerinin, her bölge için kolay bulunamayabileceği yönünde sonuca ulaşılmıştır. Çok (2021) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin materyal tasarımı konusunda güçlük yaşandığını belirtmeleri bu araştırma ile benzer sonuçları ortaya koymaktadır. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin daha verimli yürütülebilmesi açısından ders kapsamında kullanılacak materyallerin okul idareleri tarafından teminin sağlanması sürecin daha sağlıklı yürütülmesine zemin hazırlayacaktır.

Kazanımlar, program uygulandıktan sonra öğrencilerde genel ya da özel çıktılarını ifade etmektedirler (Ornstein ve Hunkins, 2014). Kazanımlar planlanabilir, gözlemlenebilir ve ölçme işlemine tabi tutulabilecek özellikleri kapsamalılardır (Demirel, 2017). Araştırmada kazanımların değerlendirilmesinde katılımcı öğretmenlerce en çok öğrencilerin gözlemlenmesi ve öğrenciler ile konuşarak değerlendirmenin yapıldığı anlaşılmaktadır. En az kullanılan değerlendirme yöntemi olarak da verilen kazanımlar ile ilgili küçük grup çalışmaları yaptırılması (Rol Oynama Afiş/poster hazırlama Brifing, eğitsel oyun vb.) olduğu belirlenmiştir. Programın değerlendirilmesinde ise uygulama sürecinde kazanım etkinlikleri ile ulaşılan sürece ilişkin veriler, etkinliklerde ve etkinlik sonrasında öğrenci, öğretmen ve veliler gibi çalışılan gruba uygulanacak ölçek, anket ve diğer ölçümlerle elde edilen sonuçlar ve öğrencilerin belirli zaman aralıkları ile başarı, okula devam durumları ve disiplin suç durumlarının incelenmesi ile elde edilecek verilerin kullanılması öngörülmektedir (MEB, 2020). Programda öğrencilerin hem zihinsel hem de duyuşsal öğrenmelerinin değerlendirilebilmesi için gerekli araçların kullanılması önerilmektedir. Program kapsamındaki diğer bir görüş ise test tekniklerinin (ölçekler, envanterler vb.) ve test dışı tekniklerin (gözlem, görüşme, günlük tutma) önerilmesidir. Bu husustaki öneriler incelendiğinde Rehberlik ve Kariyer Planlama dersinin öngörülen hedeflerinin öğrencilere kazandırılıp kazandıramadığının anlaşılması için zihinsel ve duyuşsal hedefleri değerlendiren farklı yöntemlerle ilgili pek fazla araçtan veri elde edilmesi uygun olacaktır (Erdem ve Gürol, 2020). Bununla birlikte Yazgünoğlu ve Demirel (2012) tarafından yürütülen çalışmada sınıf rehberlik programında ölçme ve değerlendirmenin ne şekilde yapılacağı beklenildiği kadar net ve açık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erdem ve Gürol (2020) tarafından yapılan çalışmada ise

öğretmenlerin programda yer alan kazanımların değerlendirilmesine ilişkin olarak olumsuz görüşleri; sınıf rehber öğretmenlerinin ölçme-değerlendirmede konusundaki bilgi eksiklikleri ve yetersizlikleri, çeşitli değerlendirme yöntemlerinden elde edilen verilerin tutarsız olmadığı, farklı ve çeşitli değerlendirme şekillerinin ve uygulanan testlerin incelenmesinin zaman açısından sınırlı olması şeklinde sıralanmıştır.

Program kapsamında en çok “Sınav Kaygısı” ve “Verimli Ders Çalışma” konuları üzerinde durulduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte “Öz Bakım Becerileri” ve “Kariyer Planlama” konularının en sonlarda geldiği görülmüştür. Araştırma sonuçları incelendiğinde üzerinde sıklıkla durulan konular ile dersin en temel amacına ilişkin belirlenen hedeflerin birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Kariyer danışmanlığı, bireylerin becerileri ve ilgi alanlarına paralel olarak uygun meslek seçimi ve hayatlarının ilerleyen dönemlerinde başarılı olmasında ilk önce kendini, sonrasında ise aile ve öğretmenin bireyi yakından tanmasına yardımcı olarak aslında yön verici bir işlevi üstlenmektedir. Eğitimde kariyer gelişimi, öğrencinin derslerden ve yaşamsal faaliyetlerinden artı kalan zamanlarını etkili bir şekilde değerlendirme, ilgi alanlarını tanıma, sorumluluklarının bilincinde olma, meslekleri tanıma, öğrenmeyi öğrenme, okulda edindiği bilgiler ile gelecekteki çalışma hayatı arasındaki ilişkiyi kurabilme, kimlik gelişimi gibi beceri alanları ile ilişkilidir (Özdemir Yaylacı, 2007). Öztürk vd. (2020) tarafından yürütülen çalışma da sınıf rehber öğretmenleri, rehberlik ve kariyer planlama dersine ayrılan sürede lise sınavlarına hazırlıklar ya da öğrencilerin kişisel ve sınıf içi problemleri çözmek adına değerlendirdiklerini, ders içi etkinliklerin yeterince uygulamadığını belirtirlerken, aynı şekilde 8. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler de dersin bazen sınavlara hazırlık, eksik kalan konuların tamamlanmasına ilişkin yürütürken bazen de hedeflere paralel şekilde işlendiğini ve sürdürülebilirlik olmadığını ifade etmişlerdir. Program kapsamında en çok üzerinde durulan konuların başında verimli ders çalışma ve sınav kaygısının gelmesini eğitim sisteminin, süreç değerlendirme odaklı değil sınav odaklı olmasına, sınavların içeriğini kapsamayan derslere önem verilmemesini de beraberinde getirdiğini göstermektedir (Çivilidağ, Günbayı ve Yörük, 2015). Rehberlik hizmetlerinin eğitimde sekteye uğratarak aksatılması, sürekli ve işlevsel bir yapıda olmaması eğitim- öğretim sürecine zarar vermektedir. Okullarda eğitimin göz ardı edilerek sadece öğretime ağırlık verilmesi dengeli, toplumsal bakımdan beklenen, kendisini tanıyan ve geliştirmiş öğrencilerin yetişmesine ciddi derecede engeller oluşturmaktadır (Hatunoğlu & Hatunoğlu (2006).

Araştırmada ise öğretmenler rehberlik ve kariyer planlama dersini yürütürken okullarda akademik başarının çok fazla önemsenmesini karşılaşılan en büyük zorluk olarak belirtmişlerdir.

Rehberlik ve kariyer planlama dersinin yürütülmesinde karşılaşılan diğer bir zorluk dersin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile verilmesi olmuştur. Uzaktan eğitim; kaynak ile eğitimi görenin öğrenme-öğretme sürecinde birbirlerinden uzak mesafelerde bulunduğu, öğrenene yaş, hedef, vakit, mekân ve yöntem gibi yönlerden “bireysellik, esneklik ve özgürlük” imkânı veren, öğrenme-öğretme süreçlerinde teknolojik yöntemlerin kullanıldığı planlı sistemli bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır (Uşun, 2006; Dinçer, 2016). Bununla birlikte uzaktan eğitimde öğrenciler, düzgün ve kullanışlı bir teknolojik alt yapı ile normal eğitimdeki öğrenci-öğretmen iletişiminin sağladığı yararları bir miktar da olsa elde edebilmekte ve medyatik araçlarla görsel açıdan zenginleştirilmiş etkin ve güçlü bir eğitim programı ile karşılaşma imkânı bulabilmektedirler. Teknolojik olarak gerekli alt yapıyı oluşturamayan öğrencilerin bu süreçte uzaktan eğitim imkanlarından yeterince yararlanabilmelerinden söz edemeyiz çünkü uzaktan eğitimde teknoloji alt yapısına ve kitle iletişim araçlarına bağımlılık mevcuttur (Akyürek, 2020). Çok (2021) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitime ilişkin olarak öğretmenler; öğrenciye ulaşmada sorun yaşama, kırsal alanlarda yaşayan öğretmen ve öğrencilerin internete erişim zorluğu, velilerin uzaktan eğitimle ilgili bilgi eksiklikleri, öğrencilerin yeterli teknolojik cihazlara sahip olmaması, alt yapı sorununun olması olarak belirtmişlerdir. Pandemi süreci ile birlikte okullarda uzaktan eğitime hızlı bir geçişin olması alt yapı eksikliklerini de beraberinde getirmiştir. Öğrenci, öğretmen ve velilerin bu sürece alışkın olmamaları adaptasyon süreci gerektirmiştir. Bununla birlikte küreselleşen dünyada eğitime dahil olanların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Farklı düzeyde eğitim veren her bir kurum teknolojinin sunduğu avantajları kullanarak bireylerin bilgi ve beceri düzeylerine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte eğitimden fayda sağlayamayanların sayısında bir azalmadan değil, artmadan bahsetmek doğru olacaktır (Balay, 2004).

Uzaktan yapılan eğitim kişi ve topluma pek çok fırsat sağladığı gibi birtakım yönlerden de sınırlılıklar oluşturmaktadır. Uzaktan eğitim, eğitmen ve öğrencinin fiziksel olarak farklı ortamlarda bulunduğu, yüz yüze etkileşimden ziyade daha çok teknolojiden yararlanan bir eğitim modelidir (Johnson, 2003). Uzaktan eğitim, yüz yüze yapılan

eğitimdeki iletişimi kolay bir şekilde yerine getirememektedir. Bundan dolayı uzaktan eğitim ile ders gören öğrencilerin sosyal olarak gelişimleri zedelenebilir ve zayıflayabilir. Ayrıca tek başına ve yardım olmadan çalışamayan öğrencilerin uzaktan eğitimden yeterince ve etkin bir şekilde yararlanmaları zor olabilir. Uzaktan eğitim teorik derslerde ve derslerin etkinliklerinde yararlı bir şekilde kullanılabilirken aynı kolaylığı pratikte yani uygulamalı derslerin yürütülmesinde göremeyebiliriz. Uzaktan eğitimle yeteneklerin geliştirilmesi ve belli alışkanların edindirilmesinde zorluklar yaşanabilir (Akyürek, 2020). Rehberlik ve kariyer planlama dersi de yüz yüze iletişimin önemli ve gerekli olduğu bir derstir. Süreçte uzaktan yapılan eğitimin dezavantajlarını en aza düşürerek, imkanların artırılmasıyla uzaktan eğitim ihtiyaç halinde daha nitelikli bir hale dönüştürülebilir. Bu süreçte öğretmenlere ilgili yeni hizmet içi eğitimler verilebilir veya halihazırda devam eden eğitimlerin yaygınlaştırılması sağlanabilir. Karip ve Köksal (1996), eğitiminde kalitenin artırılması için öğretim programları ve araçlarında, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde, yönetimlerde yenilik ve iyileştirmelerin yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte dersin önemine ilişkin öğrenci, öğretmen, veli ve idarecilerin bilgilendirilmesi sağlanabilir.

Kişinin kariyeri, hayatı süresince devam eden ve çok çeşitli etkilere açık bir alandır. Bu durumda yapılacak çalışmaların planlı, sistemli ve uzun süreli programlara aktarılması gereklidir. Kariyer planlaması kısa süreli çabadan daha çok uzun bir zamanı kapsayan bir yolculuktur (Özdemir Yaylacı, 2007). Araştırmada dersin daha verimli yürütülmesine ilişkin olarak kariyer gelişimi konusunda uzmanların ortak olarak bulunduğu nokta okul temelli kariyer gelişimi çalışmalarına 8.sınıftan daha erken bir dönemde başlanmasıdır. Kişinin kendisini kariyer hayatına hazırlayan eğitim süreçlerinde başarıyı yakalayabilmeleri ve uygun seçeneklere yönelebilmeleri için erken yaşlarda kariyer planlama çalışmalarının başlatılması, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Öztürk vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler, kariyer becerileri ve tutumlarını geliştirmeye yönelik olan dersin, 8. sınıfta verilmeye başlamasının geç kalınmış bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilere ders saatlerinde ya da ayrı bir ders olarak kariyer planlama konusunda eğitimlerin verilmesi alan uzmanlarınca önemle üzerinde durulan bir konu olmakla birlikte sağlıklı ve etkili bir kariyer gelişim sürecinin çocukluk dönemlerinde temeli atılan ve erken yaşlarda başlanılarak tüm yaşam süreçlerini kapsayacak destekleyici

programlar olması gerektiği belirtilmektedir (Yeşilyaprak, 2016). Keele vd. (2020) tarafından yürütülen çalışmada da kariyer eğitiminin genellikle okulda çok geç verildiğini sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere ve velilere eğitimin ilk yıllarından itibaren proaktif ve sistematik bilgi ve danışmanlık sağlamanın hayati önem taşıdığı üzerinde durulmaktadır. Gore vd. (2015), kariyer geliştirme ve mesleki rehberlik çalışmalarının ilkökulda başlaması gerektiğini vurgulamışlardır. Çünkü ilkökul zamanları, öğrencilerin kariyerleri adına ilgili kararları verme yetkinliğinin geliştiği, gerekli ilgi, tutum ve davranışları edindikleri süreçler olarak tanımlanmaktadır. Bu dönem, öğrencilerin psikososyal gelişimi bakımından kritik bir öneme sahiptir. Öğrencinin kendisine olan güveni, kendini kabul etmesi ve tanınması, uygun bir kimlik oluşturma gibi kişiliğini oluşturan süreçler bu zamanda gelişir. Erken dönemlerde doğru bir şekilde oluşan eğilimler, değer yargıları ve düşünceler öğrencinin uygun bir eğitsel yaşamı benimsemesi ve kendine uygun bir mesleki alana yönelmesi bakımından önem arz etmektedir (Özgüven, 2003).

Sınıf rehber öğretmenleri, okul idareleri, aileler ve danışmanların iş birliğinde, çocuğun erken dönemlerinden itibaren ilgili planlar doğrultusunda ve profesyonel şekilde başlatılan kariyer ve kişisel gelişim çalışmaları çocukları kendisini tanıyan, ruhsal anlamda sağlıklı, üretken bir kariyer hayatına hazırlayacaktır (Özdemir Yaylacı, 2007). Dersin daha verimli yürütülmesine ilişkin olarak katılımcıların diğer önerileri süreç içerisinde sınıf rehber öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri ve idarenin iletişim içinde olmasının ve sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki iş birliğinin artırılması gerektiği ve her okulun bir psikolojik danışmanı olması yönündedir. Taşkaya ve Kurt (2010) tarafından yürütülen çalışmada da veli ile iş birliğinin yapılması ve her okulda bir psikolojik danışmanın bulunmasının süreci olumlu şekilde etkileyeceği üzerinde durulmuştur. Okul-aile-danışmanı çerçevesinde kariyer danışmanlarınca, çocuğun kariyer gelişim alanına etki eden süreçler, ailelerin bu süreçteki rolleri, kariyer adına alınan kararların değişkenlik gösterebilmesi, meslekler ve ücret durumları hakkındaki bilgiler, çocuğun yetenekleri ve ilgi alanları ve bu kapsamda kariyer planlama aşamaları ile süreçte çocuk ile iletişimini güçlendirme adına etkili iletişim konularında ailelere gerekli bilgilendirme çalışmaları planlanmalıdır. Planlanacak bu çalışmalar kapsamında ve kariyer eğitimi noktasında okullarda sınıf öğretmenleri de en az danışmanlar kadar önemli role sahiptir. Şöyle ki; sınıf öğretmenleri çocuklarla birebir iletişim kurma, onları uzun

sürelerce izleyebilme ve yakından tanıma şansına sahiptirler (Keele vd., 2020). Ancak kariyer danışmanlığı uzmanlık gerektiren bir alandır bu süreçte çalışmak ve başarılı olmak için gerekli kariyer eğitimi alınmalıdır. Kariyer kavramının değişen doğası göz önüne alındığında, kariyer danışmanı, geleceğin sosyal, ekonomik ve politik dünya görüşü hakkında daha geniş bir bilgi birikimine sahip olmalıdır (Barrie, 2011). Bu kapsamda kariyer eğitiminde, sınıf öğretmenleri kariyer danışmanı ile iş birliği yaparak çocuğun kariyer gelişim süreçlerinde gözlem yaparak, çocuğu dinleyerek ve çocuğun kendini daha iyi tanımasına fırsatlar oluşturarak destek sağlamalıdır (Özdemir Yaylacı, 2007). Nazlı (2008) tarafından yürütülen çalışmada da aynı şekilde sınıf rehberliğinin hem öğretmenlerin hem de psikolojik danışmanların sorumluluğunda olmasının önemine ulaşılmıştır.

Ki kare testi sonucu cinsiyete göre anlamlı çıkan maddeler incelendiğinde erkek katılımcılar; kazanım sayısını ve programın içeriğini kadın katılımcılara oranla daha fazla ve yoğun bulmuşlardır. Aynı zamanda etkinliklerde kullanılan materyallerin temininde erkek katılımcılar kadın katılımcılara oranla daha çok zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Şendil ve Kızıldağ'ın (2003) çalışmalarında toplumun yüklediği geleneksel cinsiyet rollerine bağlı olarak kadınların, erkeklere göre daha özverili ve idareci bir tutum sergilediklerini, ev içinde ve dışında daha fazla sorumluluk yüklediklerini belirtmişlerdir. Kadınların yaşamları boyunca daha çok görev ve sorumluluklara maruz kaldıkları düşünüldüğünde araştırma kapsamında da kendilerine verilen görevde erkeklere oranla daha az olumsuz görüş bildirdikleri düşünülmektedir.

Ki kare testi sonucu dersin yürütülmesinde memnun olup olmama durumuna ilişkin olarak anlamlı çıkan maddeler incelendiğinde dersi yürütmekten memnun olmayan katılımcılar memnun olan katılımcılara oranla kazanımların gerçekleştirilebilir düzeyde olduğu, birbiri ile uyumlu olduğu, gelişim alanlarını kapsayarak öğrenci özelliklerine uygun olduğu, işleme sırasının esnek olduğu ve öğrenci seviyelerine uygun olarak diğer öğretim programları ile dil birliği sağladığı yönünde daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte içerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlığın verildiğini, program içeriği ve açıklamalarının yeterli olduğu, uygulanan etkinliklerin öğrencilerin gelecekte karşılaşılabilecekleri problemlere karşı güçlendireceği konusunda memnun olmayan katılımcılar memnun olanlara oranla daha olumlu tutum sergilemişlerdir. Dersin okullarda yürütülmesi kısmına bakıldığında bu ders her yıl

sekizinci sınıflara sınıf rehber öğretmenliği görevi olanlara verilmektedir. Zorunlu olarak sorumluluğunu alan öğretmen bu ders ile ilgili planı hazırlayarak haftada bir saat olacak şekilde dersi yürütmektedir. Bu hususlar göz önüne alınarak araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlara göre katılımcıların dersi yürütmekten memnun olmadığı ancak derse ve içeriğine önem vererek dersi öğrenciler için yararlı bulduğu yorumu yapılabilir.

Öğretim programlarının okullarda uygulanabilir olması ve işlevselliğinin olması ile öğrencilere istenen davranışların kazanılması mümkündür. Bir eğitim programı hazırlanırken bunların göz önüne alınması ve programın öğelerinin ve kendi iç tutarlılığının bir bütün olması gerekir. Ancak program geliştirme ilkelerine uygun olarak hazırlanmış bir program sürecin etkili olması için tek başına belirleyici bir faktör değildir. Sürecin etkili olabilmesi için; hazırlanan programların uygulanma aşamalarında eğiticinin iyi yetiştirilmesi ve gerekli donanıma sahip olması, yürütülen eğitime gerekli kaynağın sağlanması ve program uygulanırken ortaya çıkabilecek olumsuzlukların giderilmesi için paydaşlardan gelecek geri bildirimler doğrultusunda sürekli olarak geliştirilip güncellenmesi gerekir. Programın uygulanma aşamalarında ise özellikle öğretmenler önemli bir role sahiptir (Dusenbury vd., 2003). Öğretmenlerin kendine güveni, pedagojik bilgi düzeyleri ve becerileri, eğitime yönelik tutumları uygulamaları etkileyebilmektedir (Karaman ve Bakaç, 2018). Bu kapsamda Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin yürütülmesinde gerekli uzman yardımlarının alınması, hizmet içi eğitimlerinin artırılması ve paydaşlarca iş birliğinin benimsenmesi önem arz etmektedir.

5.2. Öneriler

Öneriler araştırma bulgularına dayalı öneriler ve araştırmacılara yönelik öneriler olarak ikiye ayrılmıştır;

Araştırma bulgularına dayalı öneriler:

1. Araştırmada kazanımlar için sürenin az olduğunu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda ders saatinde artırma yönünde çalışmalar yapılabilir.

2. Kariyer planlaması kısa bir zaman diliminden ziyade daha kapsamlı ve uzun geniş bir zaman dilimini içeren süreç olduğundan dersin daha alt kademelerden başlamasına olanak sağlanabilir.
3. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin daha verimli yürütülebilmesi açısından ders kapsamında kullanılacak materyallerin okul idareleri tarafından teminin sağlanması sürecin daha sağlıklı yürütülmesine zemin hazırlayabilir.
4. Uzaktan eğitim sürecine ilişkin öğretmenlere ilgili yeni hizmet içi eğitimler verilebilir veya halihazırda devam eden eğitimlerin yaygınlaştırılması sağlanabilir.
5. Sınıf rehber öğretmenlerine Rehberlik ve Kariyer Planlama dersinin işleyişine yönelik hizmet içi eğitimler verilerek bu alanda kendilerini donanımlı ve yeterli hissetmeleri sağlanabilir.
6. Sınavların kapsamına girmeyen ve kazanımlarının göz ardı edildiği bu dersin önemine ilişkin öğrenci, öğretmen, veli ve idarecilerin bilgilendirilmesi sağlanabilir.
7. Her okulda bir psikolojik danışman bulundurularak süreç daha sağlıklı bir şekilde takip edilebilir ve gerektiğinde uzman yardımına daha çabuk ve kolay ulaşılabilir.
8. Bu ders kapsamında kariyer günleri planlanarak öğrencilerin meslekler hakkında daha detaylı bilgi almaları sağlanabilir.
9. Rehberlik ve Kariyer Planlama dersi haricinde her kademe ve sınıfa rehberlik saati geri getirilerek bireysel ve sınıf içi problemlerin çözümü için zaman yaratılabilir.

Araştırmacılara yönelik neriler:

1. Yrtlen çalışmadaki katılımcılar öğretmenlerdir. Konunun daha kapsamlı Şekilde incelenmesi açısından bu sürece öğrenciler ve veliler dahil edilebilir.
2. Ulaşılan sonuçların derinlemesine incelenmesi ve ki kare testi sonucu kadın-erkek katılımcılar ile dersi yürütmekten memnun olan ve olmayan katılımcıların cevaplarının ayrıntılanması açısından nitel çalışma gerçekleştirilebilir.
3. Dersin etkililiğine yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, S. (2001). *İlköğretim ve ortaöğretim okullarındaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan iş birliğinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Akdeniz, S. (2009). *Ergenlerin meslek kararı verme yetkinlik algılarının algılanan anne baba tutumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akos, P., Konold, T. ve Niles, S. G. (2004). A career readiness typology and typical membership in middle school. *The Career Development Quarterly*, 53(1), 53-66.
- Akpınar, M. (2016). *Okul tükenmişliği ile akademik stres ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Akpınar, B. (2012). *Eğitim programları ve öğretim*. Ankara: Data Yayınları.
- Aktın, K. (2017). 6. sınıf kız çocuklarında kariyer bilinci üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1619-1634.
- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan eğitim: bir alan yazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Ateş, F. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Atli, A. (2016). Lise öğrencilerinin meslek tercihlerinin yetenek, ilgi ve mesleki değerlerine göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17 (1), 555-573.
- Ayan, T. (2019). *Assessing children's subjective well-being in a school context*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aytaç, S. (2005). *Çalışma Yaşamında Kariyer (Yönetimi, Planlaması, Gelişimi ve Sorunları)*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Bakan, T. ve Şahin, H. (2018). Değerler Eğitim Programının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Değer Kazanımı Üzerine Etkisinin Çocuk Görüşlerine Göre İncelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Güz (12), 121-140.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.

- Baltacı N.B. (2018) *Ortaokul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri*
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Başaran, İ. E. (1982). *Eğitim Psikolojisi, Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri*.
Ankara: Emel Matbaası.
- Başaran, İ.E. (1996). *Türkiye eğitim sistemi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Bayraklı, A. F. (2001, Mayıs). Halk eğitiminde resmi ve özel kuruluşlarla, dernek ve vakıfları rolü. *Ülkemizde Halk Eğitimi'nin Amacı Önemi ve Gerekliği Sempozyumu*, İstanbul.
- Bayram, N. (2015). *Sosyal bilimlerde SPSS ile veri analizi*. 4 basım, Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Betz, N. ve Luzzo, D. (1996). Career assessment and the career decision-making self-efficacy scale. *Journal Of Career Assessment*, 4(4), 413-428.
- Bohn, S. ve McConville, S. (2019). Strengthening Career Education. *Public Policy Institute of California*, October.
- Broadbent, R., Cacciattolo, M. and Papadopoulos, T. (2012), "Good practice in secondary school careers programs : A case study of the approach of one inner city school", *Education + Training*, 54: 126-141.
<https://doi.org/10.1108/00400911211210242>
- Burnard, P. (1992). *Know Yourself! Self Awareness Activities for Nurses*. Scutari, London.
- Büyükkaragöz, S. (1997). *Program geliştirme-kaynak ve metinler*. 2. basım, Konya: Kuzucular Ofset.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. 9. basım, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Bökeoğlu, Ö. Ç. ve Köklü, N. (2009). *Sosyal bilimler için istatistik*. 4. basım, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. ve Taylı, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 321-346.

- Camadan, F., Baştöpcü, S., Tosun, G., Yangın, N. & Kılıç, Z. (2018). Öğretmenlerin Mesleki Benlik Saygıları ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 115-136. DOI: <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.312295>.
- Çağlayan, A. (2005). *Ahlak pusulası: Ahlak ve değerler eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Çalık, T. (2015). Eğitim bilimiyle ilgili bazı temel kavramlar. İçinde L. Küçükahmet (Ed.), Eğitim bilimine giriş (ss: 15-23). (Onuncu baskı). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Çam, S., (2008). Okullarda Rehberlik Hizmet Alanları- Birimleri. İçinde G. Can (Ed.), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (ss:47-72). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çelikkaya, H. (1991). Eğitimin anlamları ve farklı açılardan görünüşü. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 73-85.
- Çivilidağ, A., Günbayı, İ. ve Yörük, T., (2015). Eğitim örgütlerinde mesleki rehberlik çalışmalarına ilişkin nitel bir analiz: Antalya örneği. *Journal of International Social Research*, 8(38), 573-594
- Çok, C. (2021). *Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin öz yeterlik algısı ve pandemi sürecinde uzaktan eğitimde karşılaştıkları engeller*. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Crişan, C., Pavelea, A. ve Ghimbuluț, O. (2015). A need assessment on students' career guidance, procedia. *Social and Behavioral Sciences*, 180, 1022-1029.
- Demiralp, N. (2007). Coğrafya eğitiminde materyaller ve 2005 coğrafya dersi öğretim programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 373-384.
- Demirel, M. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 45-60.
- Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Deniz, M. E. ve Erözkan, A. (2017). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Pegem Akademi
- Demir, M. (2010). *Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışları ve rehberliğe yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Diener, E. ve Diener, C. (1996). Most People Are Happy. *Psychological Science*, 7(3), 181-185.
- Diñer, Ö. G. S. (2016). Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış. *Adana, Seyhan, Türkiye*.

- Doğan, H. (1975). Program geliştirmede sistem yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 7(4), 361-370.
- Doğan, Y. (2007). İlköğretim çağındaki 10-14 yaş grubu öğrencilerinin gelişim özellikleri. *Uludađ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakóltesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8(13), 155-187.
- Dusenbury, L., Brannigan, R., Falco, M., & Hansen, W. B. (2003). A review of research on fidelity of implementation: Implications for drug abuse prevention in school settings. *Health Education Research*, 18(2), 237-256.
- Efe, K. (2020). *Konsültasyon temelli yürütölen rehberlik ve kariyer planlama dersinin öğrenci kariyer farkındalığına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Erdem, S. ve Gürol, M. (2020). Rehberlik ve kariyer planlama dersi öğretim programının paydaş görüşlerine göre değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 13(79), 1-20.
- Erdoğmuş, N. (2003), *Kariyer Geliştirme: Kuram ve Uygulama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Ertürk, S. (1991). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Francesca, C., Rosalba, L. ve Anna, M. (2012). Contextual and internal factors that can influence the development of vocational guidance and career planning in Italian students. *Education Research Journal*, 2026(6332), 239-246.
- Gencer, N., (Çeviren) (2018). Öznel iyi oluş: genel bir bakış. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2621-2638. doi: 10.17218/hititsosbil.457382
- Gore, J., Holmes, K., Smith, M., Southgate, E., and Albright, J. (2015). Socioeconomic status and the career aspirations of Australian primary and high school students. *The Australian Educational Researcher*, 42, 155–177. DOI 10.1007/s13384-015-0172-5
- Guay, F., Sene'cal, S., Gauthier, L., & Fernet, C. (2003). Predicting career indecision: A self-determination theory perspective. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 165–177.
- Güneş, F. (2014). Eğitimde temel kavramlar ve çağdaş yönelimler. İçinde F. Güneş (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (ss; 3-21). (İkinci baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Hatipođlu, H. (2010). *Okullarda yürütölen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değerşkenler aćısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Hatunoğlu, A. ve Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda Verilen Rehberlik Hizmetlerinin Problem Alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1): 333-338.
- Irving, B. A. (2011). Choice, chance or compulsion: The recruitment of career advisers into New Zealand secondary schools. *Revista Espanola De Orientacion Y Psicopedagogia*, 22(2), 109-119.
- İbiş, Emre (2011). “Öğrencilerin Üniversite Bölüm Tercihleri ile Kariyer Yönelimleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir Araştırma”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Johnson, D. W. (2003). Social interdependence: interrelationships among theory, research, and practice. *American psychologist*, 58(11), 934.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler*. Ankara: Nobel Akademi.
- Karaman, P. ve Bakaç, E. (2018). Öğretmenlerin eğitim programı yaklaşımı tercihlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 304-320.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi.
- Karataş, Z., & Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim Kurumlarında Yürütölen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Okul Müdürü, Sınıf Rehber Öğretmeni, Öğrenci ve Okul Rehber Öğretmeninin (Psikolojik Danışman) Görüşlerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(2), 427-460.
- Karip, E. ve Köksal, K. (1996). Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi. *Eğitim Yönetimi*, 2(2), 245-247.
- Keele, S. M., Swann, R., & Davie-Smythe, A. (2020). Identifying best practice in career education and development in Australian secondary schools. *Australian Journal of Career Development*, 29(1), 54-66. <https://doi.org/10.1177/1038416219886116>
- Kentli, F. D. (2014). Türkiye’deki lise öğrencilerinin meslek tercihlerini etkileyen faktörler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(2), 119-132.
- Kesici, Ş., Hamarta, E., & Arslan, C. (2008). "İlköğretim öğrencilerinin anne baba tutumları ve rehberlik ihtiyaçlarının mesleki karar verme zorluklarını yordanması". *İlköğretim Online*, 7(2), 361-367
- Koroğlu, Ö. (2014). Meslek seçimi ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Turizm rehberliği öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2),137-157.

- Kuzgun, Y. (2006). İlköğretimde meslek gelişimi. İçinde Kuzgun Y. (Ed.). *İlköğretimde Rehberlik* (ss: 125-155). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. (2016). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Nobel Akademi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1975). *Tebliğler Dergisi*, 38 (1855), 22 Eylül 1975.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1997). *Tebliğler Dergisi*, 60(2482), 10.09.1997.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Programı*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020). *Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020). Sınıf rehberlik programı (okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretim). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı*, 17, 09 Temmuz 2020.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020). *Sınıf Rehberlik Programı*. Ankara.
- Nazlı, S. (2008). Öğretmenlerin değişen rehberlik hizmetlerini ve kendi rollerini algılamaları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (20), 11-25.
- Nazlı, S. (2004). Sınıf rehberliği etkinlikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(11), 135-151.
- Oksal, A. ve Güner, F. (2018). Fransa ve Türkiye'deki okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin incelenmesi: karşılaştırmalı durum çalışması. *Journal of Theory and Practice in Education*, 14(3), 231-249.
- Oliva, P. F. (1988). *Program geliştirme (8.bs)* (Çeviri: Kerim Gündoğdu). Ankara: Pegem Yayınları.
- Ornstein, A. C. ve Hunkins, F. P. (2014). *Eğitim programı temeller, ilkeler, sorunlar*. (çev.ed. A. Arı). Konya: Eğitim.
- Özbaşı, S. (2020). Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler çerçevesinde Aytül Akal masallarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020(8), 178-192.
- Özguven, İ. E., (2003). *Endüstri Psikolojisi*, Ankara: Pdrem Yayınları
- Öztürk, B., Esen, E. ve Siyez D. M. (2020). Sınıf rehber öğretmenlerinin ve 8. sınıf öğrencilerinin rehberlik ve kariyer planlama dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 492-512.
- Özoğlu, S. Ç. (1982). *Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimleri Fakültesi Yayınları.

- Pala, A. (2006). Eğitim temeli kavramları. İçinde M. Yılmaz (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (ss:2-9). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pershing, J.A., & Demetropoulos, E.G. (1981). Guidance and Guidance Systems in Secondary Schools: The Teacher's Views. *The Personnel and Guidance Journal*, 59, 455-459.
- Poyraz, C. (2006). Türkiye'deki rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2006(2), 187-209
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Sarıkaya, T., & Khorshid L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Seçer, İ., Gülbahçe, A. ve Ateş, B. (2013). Mesleki grup rehberlik etkinliğinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin mesleki yetkinlik düzeylerine etkisi. *Turkish Journal of Education*, 2(1), 29-38.
- Şekerli, B. (2016). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri ile kariyer gelişimleri ve benlik saygıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şendil T. ve Kızıldağ Ö (2003). Çocuk ve ergenlerde ebeveyn evlilik çatışması algısı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10(2), 58- 66.
- Şahin, C. (2012). Eğitim sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. İçinde M. Güven (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* (ss. 2-46). Ankara, Anı Yayıncılık.
- Şahin, M., Aydın. B., Sarı, S.V., Kaya, S., & Pala, H. (2012). Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 827-836.
- Savickas, M. L., Nota, L., Rossier, J., Dauwalder, J.-P., Duarte, M. E., Guichard, J., Soresi, S., Van Esbroeck, R., & van Vianen, A. E. M. (2009). Life designing: A Paradigm for career construction in the 21st century. *Journal of Vocational Behavior*, 75(3), 239-250.
- Schwartz, S. H. (1994). "Are there universal aspects in the structure and content of human values?" *Journal of Social Issues*, 50(4), 19-45.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1994.tb01196.x>
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sun, V. J., & Yuen, M. (2012). Career guidance and counseling for university students in China. *International journal for the advancement of counselling*, 34(3), 202-210.

- Snyder, C. R. & Lopez, S. J. (2007). *Positive psychology: The scientific and practical explorations of human strengths*. California: Sage Publications.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017). *Müfredat yenileme ve değişiklik çalışmaları üzerine*. Ankara: MEB Yayınları.
- Tanrıverdi, H., & Aydın-Kavsut, B. (2015). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerin öğretmenliğe yönelik tutumları ve meslek seçimini etkileyen faktörle arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 1-18.
- Taşkaya, S. M. ve Kurt Y. (2010). İlköğretim okullarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11(13), 909-915.
- Taymur, Z.A. (2015). *İlkokul Öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma: Batman il örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Gaziantep
- Tekke, M., & Coşkun M. (2019). Kendini tanıma, kendini gerçekleştirme, kendini aşmışlık ve potansiyelini tam kullanan kişi: kişilerarası iletişim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 790-797.
- Türkkan, A. (2019). *Halk eğitimi merkezi yöneticisi ve öğretmenlerinin hayat boyu öğrenme algısı ile mesleki doyum arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Varış, F. (1991). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme*. Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Watts, A.G. (2005), Career guidance policy: an international review. *The Career Development Quarterly*, 54(1), 66-76.
<https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2005.tb00142.x>
- Yalın, H. İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. 6. basım, Ankara: Nobel Yayınları.
- Yavuzer, H. (2019). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yaylacı Özdemir, G. (2007). İlköğretim Düzeyinde Kariyer Eğitimi ve Danışmanlığı. *Bilgi, Kış* (40), 119-140.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, 499-522.

- Yazgünoğlu, S., & Demirel, M. (2012). Okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel sayı (2)*, 244-255.
- Yazgünoğlu, S. S. (2012). *Okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2016). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş. Yeşilyaprak, B. (Ed.) *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: Kuramdan uygulamaya* (3. Baskı) içinde (ss. 2-43). Ankara, Pegem Akademi
- Yeşilyaprak, B. (2017). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. 27 basım, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2019). Türkiye’de Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Hizmetleri: Güncel Durum ve Öngörüler. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi.*, 2(2), 73-102.
- Yumrutaş, A. (2006). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili görüş ve uygulamalarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zafar, M. (2019). Career guidance in career planning among secondary school students. *Asian Journal of Education and Social Studies*, 5(1), 1-8.
<https://doi.org/10.9734/ajess/2019/v5i130133>

EKLER

Ek.1.Etik Kurul Belgesi

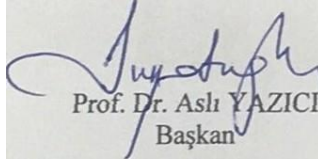

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu
ONAY BELGESİ

EHERJİ

Protokol No:	2021-SBB-0055
Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersinin	
Araştırmanın Başlığı	Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi
Proje Yürütücüsü:	Gülhan KARALIOĞLL'
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	29.01.2021
Karar Tarihi:	12.03.2021
Toplantı No:	3

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler va da unsurlar bulunmadığından 13.03.2021 **tarhli ve** 3 numaram toplantıda 2021 -SBB-0055 numaralı başvuruya araştırma için ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Aslı YAZICI
Başkan

Ek.2. Veri Toplama Aracı

Sekizinci Sınıf Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine Yönelik Öğretmen Görüşleri Anketi

Değerli Öğretmenlerimiz; bu çalışmada Sekizinci Sınıf öğretim programında yer alan Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacına uygun sonuçlanması, anket formunun eksiksiz ve samimi doldurulmasına bağlıdır.

Ankete isim yazmanıza gerek yoktur. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. Bu bilgiler sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır. Katılımlarınız bizim için çok değerlidir.

Katkılarınız için şimdiden teşekkürler.

**Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ
Gülhan KARALIOĞLU**

gulhan.karalioglu@gmail.com

1. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlamaktayım. Evet
Hayır
2. Cinsiyet: 01 ( ) Kadın 02 ( ) Erkek
3. Görev yaptığınız yer: 01( ) İl 02( ) İlçe 03( ) Belde
4. Kıdem Yılı: 01( ) 1-5 yıl 02( ) 6-10 03( ) 11-15 04( ) 16-20 05 ( ) 21 ve üzeri
5. Branşınız (Lütfen Yazınız): .....
6. Eğitim Durumunuz: 01 ( ) Lisans 02 ( ) Yüksek lisans 03 ( ) Doktora 04( ) Diğer (Lütfen Yazınız).....
7. Okulunuzda;
- 01 ( ) Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmeni bulunmaktadır.
- 02 ( ) Sadece psikolojik danışman bulunmaktadır.
- 03 ( ) Sadece rehber öğretmen bulunmaktadır.
- 04 ( ) Psikolojik danışman ve rehber öğretmen bulunmamaktadır.
8. Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersini yürütmekten memnunuz. 01 ( ) Evet 02( ) Hayır
9. Öğrenciler için daha verimli olması açısından Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersini kimler yürütmelidir?
- ( ) Sınıf Rehber Öğretmenleri ( ) Okul Rehber Öğretmenleri ( ) Okul Psikolojik Danışmanları
- ( ) Diğer.....

2. REHBERLİK VE KARIYER PLANLAMA DERSİNİN YÜRÜTÜLMESİ

1. Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi programının genel amaçları içerisinde size göre en temel üç amaç (1,2,3 şeklinde) nedir?

1. ( ) Öğrenme yaşantıları yoluyla kendini tanıyabilen bireyler yetiştirmek
2. ( ) Kendi ve başkalarının duygularını anlayan ve kendi duygularını ifade edebilen bireyler yetiştirmek,
3. ( ) Kişiler arası iletişim becerileri ve karakter güçleri gelişmiş bireyler yetiştirmek,
4. ( ) İçinde bulunduğu çevresine ve topluma uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmek,
5. ( ) Problem çözme ve karar verme becerilerine sahip bireyler yetiştirmek,
6. ( ) Kendine uygun ders, dal/alan ve meslek seçebilen bireyler yetiştirmek,
7. ( ) Akademik planlama ve kariyer planlama yapabilen bireyler yetiştirmek,
8. ( ) Hayat boyu öğrenme modelini alışkanlık hâline getiren bireyler yetiştirmek,
9. ( ) Çalışarak üretmenin önemini benimseyen bireyler yetiştirmek,
10. ( ) İyi oluş düzeyleri yüksek bireyler yetiştirmek,
11. ( ) Kök değerleri gelişmiş bireyler yetiştirmek

2. Programın kazanımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Maddeler	Evet	Hayır	Kısmen
1. Kazanımlar gerçekleştirilebilir düzeydedir.			
2. Kazanımlar birbiri ile uyumludur.			
3. Kazanımlar gelişim alanlarını kapsamaktadır.			
4. Kazanımlar öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.			
5. Kazanımların işlenme sırası esneklerdir.			
6. Kazanımlar seviyeye uygun değildir.			
7. Kazanımların sayısı çok fazladır.			
8. Kazanımlar diğer öğretim programlarıyla dil birliği sağlamaktadır.			
9. Kazanımlar belirlenirken bireysel farklılıklar dikkate alınmamıştır.			
10. Kazanımlar çağdaş eğitim sisteminin ihtiyaçlarına uygun değildir.			
11. Kazanımlar diğer derslerin kazanımları ile uyum sağlamaktadır.			

3. Program içeriğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Maddeler	Evet	Hayır	Kısmen
1. Program içeriği ve kazanımlar birbiriyle uyumludur.			
2. Program içeriğindeki konular öğrencilerin ihtiyaçlarına uygundur.			
3. Programın içeriği öğrenci düzeyine uygundur.			
4. İçerik çok yoğundur.			
5. İçerikte sosyal duygusal gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.			
6. İçerikte akademik gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.			
7. İçerikte kariyer gelişim alanına yeterli ağırlık verilmiştir.			
8. Programda içeriğe ilişkin açıklamalar yetersizdir.			
9. Programın içeriği bu ders için yeterli değildir.			
10. Programın içeriği öğrencilerin ilgisini çekmemektedir.			
11. Kök Değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.			
12. Karakter Güçleri (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zeka, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlilik, affedicilik, şükran duyma, mizah gibi) program içerisine dengeli bir şekilde yansıtılmıştır.			

4. Ders kapsamında en sık üzerinde durulan konular nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)

1. ( ) Sınav Kaygısı
2. ( ) İletişim
3. ( ) Üst Eğitim Kurumları ve Sınavlarını Tanıtma
4. ( ) Karar Verme
5. ( ) Verimli Ders Çalışma
6. ( ) Öz Bakım Becerileri
7. ( ) Zaman Yönetimi
8. ( ) İlgi ve Yetenekler
9. ( ) Kariyer Planlama
10. ( ) Geleceğe Yönelik Hedef Belirleme
11. ( ) Motivasyon
12. ( ) Meslekleri Tanıtma
13. ( ) Diğer:.....

5. Programın uygulanma kısmını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Maddeler	Evet	Hayır	Kısmen
1. Uygulama sürecine ilişkin açıklamalar yeterlidir.			
2. Program bireysel farklılıkları temel almaktadır.			
3. Kazanım ve uygulama süreçleri arasında ilişki yoktur.			
4. İçerik ve kazanımlara bakıldığında program çok yoğundur.			
5. Etkinliklerde kullanılması gereken materyallerin temininde güçlük yaşanmaktadır.			
6. Etkinliklerin uygulanmasında okul binası ve bahçesi uygundur.			
7. Etkinliklerin uygulanması için ders süresi yeterlidir.			
8. Program öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin iş birliği ile yürütülmektedir.			
9. Uygulanan etkinlikler öğrencileri gelecekte karşılaşacağı problemlere karşı güçlendirmektedir.			
10. Etkinlikler öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlıdır.			
11. Programın uygulanmasında öğrencilerin aktif katılımı sağlanmaktadır.			

6. Dersi yürütürken karşılaştığımız sorunlar nelerdir?

	Evet	Hayır	Kısmen
1. Derse ilişkin yanlış algıların mevcut olması			
2. Dersten sorumlu öğretmenlerin derse gereken önemi vermemesi			
3. Okullarda akademik başarının daha çok önemsenmesi			
4. Sekizinci Sınıfların LGS' ye hazırlanması			
5. Dersin farklı amaçlar (LGS hazırlanma, başka derslerin işlenmesi vb.) için kullanılması			
6. Pandemi sürecinde dersin uzaktan yürütülmesi			
7. Sınıf mevcutlarının fazla olması			
8. Velilerin sürece katılmak istememesi			
9. Öğrencilerin dersin önemine ilişkin algısının düşük olması			
10. Dersin kazanımlarının önemsenmemesi			
11. Bazı kazanımlar gerçekleştirilirken sınıf rehber öğretmenlerinin yetersiz kalması			
12. Program hakkında yeterli bilginin mevcut olmaması			

7. Programın daha verimli uygulanmasına yönelik önerileriniz nelerdir?

	Evet	Hayır	Kısmen
1. Ders alt sınıflardan başlamalıdır.			
2. Sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni arasındaki koordinasyon artırılmalıdır. .			
3. Sürece veli katılımı sağlanmalıdır.			
4. Süreç içerisinde sınıf rehber öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri ve idare iletişim içinde olmalıdır.			
5. Dersin verimli yürütülebilmesi için okulun psikolojik danışmanı olmalıdır.			
6. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim verilmelidir.			
7. Sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin işleyişi ve programı hakkında eğitimler verilmelidir.			
8. Okul idarelerine rehberlik ve kariyer planlama dersinin önemi hakkında eğitimler verilmelidir.			
9. Rehberlik ve kariyer planlama dersinin işlenmesinde gerekli materyaller ilgili okul idareleri tarafından sınıf rehber öğretmenlerine kaynak sağlanmalıdır.			
10. Sistemde bu dersin ödemesinin yapılması sağlanmalıdır.			

11.Diğer.....

8. Öğrencilerinizin dersin kazanımlarını gerçekleştirip gerçekleştirmediklerini nasıl takip ediyorsunuz?

1. ( ) Kontrol Edemiyorum
2. ( ) Öğrenciler ile Konuşarak
3. ( ) Öğrencileri Gözlemleyerek
4. ( ) Öz Değerlendirme formları kullanarak
5. ( ) Öğrencilerin Günlük Tutmalarını İsteyerek
6. ( ) Veliler ile Görüşerek
7. ( ) Etkinlik Değerlendirme Formları Kullanarak
8. ( ) Öğrencilerin Süreç İçerisinde Katılımını Sağlayarak
9. ( ) Verilen Kazanımlar ile ilgili Küçük Grup Çalışmaları Yaptırarak (Rol Oynama Afiş/poster hazırlama briefing, eğitsel oyun vb.)
10. ( ) Gözlem Formları Tutarak
11. ( ) Diğer:

